

HOTĂRĂREA NR. 123/2021

privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare Rurală a Județului Harghita pe Perioada
2021-2030

Consiliul Județean Harghita,

Având în vedere Referatul de aprobare nr. 38296/2021, inițiat de către președintele Borboly Csaba la propunerea Biroului de Analiză și Sinteză din cadrul Direcției Management și Relații Internaționale, privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare Rurală a Județului Harghita pe Perioada 2021-2030, Raportul de specialitate nr. 40650/2021 al Direcției Juridice și administrației publice, Raportul de specialitate nr. 39491/2021 al Direcției Economice, luând în considerare avizul favorabil al Comisiei pentru dezvoltare rurală, agricultură, Procesul verbal nr. 38298/2021 privind îndeplinirea exigențelor de transparență decizională, în conformitate cu prevederile art. 7 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, În temeiul prevederilor art. 173 alin. (1) lit. b) coroborat cu alin. (3) lit. d), art. 196 alin. (1) lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ cu modificările și completările ulterioare;

HOTĂRĂȘTE:

Art. 1. Se aprobă Strategia de Dezvoltare Rurală a Județului Harghita pe Perioada 2021-2030, conform Anexei nr. 1, parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. Cu aducere la îndeplinire a prezentei hotărâri se încredințează Președintele Consiliului Județean Harghita, Borboly Csaba prin Direcția Management și Relații Internaționale și Direcția Economică, vicepreședintele Consiliului Județean Harghita, Bíró Barna Botond, prin Direcția Generală Programe și Proiecte.

Art. 3. Prezenta hotărâre se comunică de către Direcția Juridică și administrație publică – Compartimentul Cancelaria Consiliului Județean Harghita: președintelui Borboly Csaba, Direcției Management și Relații Internaționale, Direcției economice, Agenției de Dezvoltare Intercomunitară de Dezvoltare Rurală a Consiliului Județean Harghita, precum și Instituției Prefectului Județului Harghita.

Miercurea Ciuc, 29.04.2021.

PREȘEDINTE
Borboly Csaba

CONTRASEMNEAZĂ
SECRETARUL GENERAL AL JUDEȚULUI
Vágássy Alpár

ROMÂNIA
JUDEȚUL HARGHITA
CONSILIUL JUDEȚEAN
Direcția management și relații internaționale
Nr. 38296 / 2021.03.05.

DE ACORD:
PREȘEDINTE,
Borboly Csaba

REFERAT DE APROBARE

privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare Rurală a Județului Harghita pe Perioada
2020-2030

Strategiile reprezintă un instrument de lucru care facilitează luarea unor decizii necesare, pe de o parte, pentru atenuarea efectelor negative datorate crizei socio- economice actuale, iar de pe altă parte, pentru realizarea creării cadrului necesar pentru adoptarea politicilor și obiectivelor fundamentale ale Uniunii Europene și crearea unui mediu economic competitiv la nivel European. Județul Harghita dispune de resursele naturale și sociale deosebite, însă lipsa de fonduri face ca acest potențial să nu fie valorificat în totalitate. Pentru a înlătura acest obstacol, județul nostru are nevoie de strategii de dezvoltare funcționale, printre care și de o strategie de dezvoltare rurală, care împreună să reprezinte un plan de dezvoltare, un plan de acțiuni coerent și stabil privind dezvoltarea județului.

Migrația este o problemă majoră cu care se confruntă județul Harghita de mai mulți ani. Acest fenomen s-a agravat în ultima vreme, nivelul migrației a crescut în mod drastic, în mod special în regiunile montane și în mediul rural. Investițiile care au în vedere găsirea de soluții pentru ca tinerii să aleagă un viitor pe țărâmurile natale, respectiv implementarea strategiilor pe termen lung, trebuie reînnoite, complementate conform nevoilor actuale.

Având în vedere cele relatate, propunem aprobarea Strategiei de dezvoltare rurală a județului Harghita pe perioada 2020-2030, conform Anexei nr. 1, parte integrantă din prezenta hotărâre.

În baza celor de mai sus, propunem spre aprobare prezentul proiect de hotărâre.

Miercurea Ciuc, 04.03.2021.

Director executiv adjunct
Kiss Tímea

Consilier
Hosszú Emese

**ROMÂNIA
JUDEȚUL HARGHITA
CONSILIUL JUDEȚEAN**

**ANEXA NR. 1.
la Hotărârea Consiliului Județean
Harghita nr. 123 /2021**

Strategia de Dezvoltare Rurală a Județului Harghita pe perioada 2021-2030

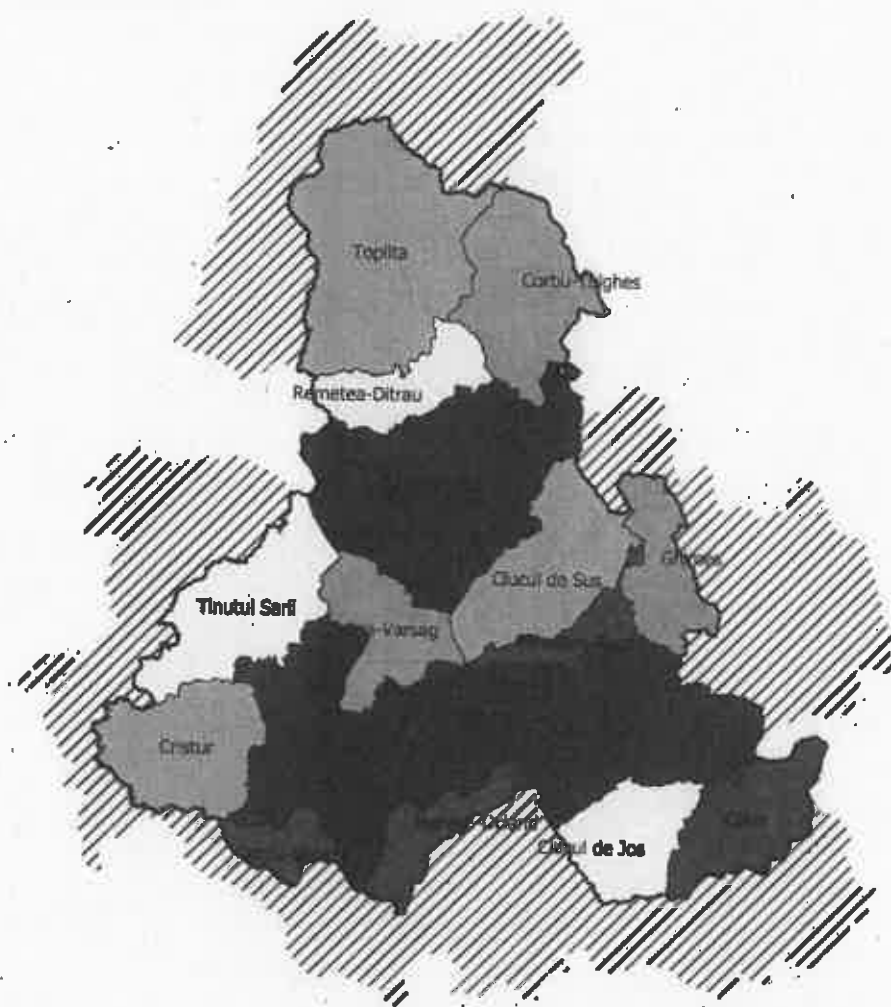
Miercurea Ciuc, 12.07.2021

**PREȘEDINTE
Borboly Csaba**

**DIRECTOR EXECUTIV ADJUNCT
Kiss Tímea**

**Consilier
Hosszú Emese**

STRATEGIA DE DEZVOLTARE RURALĂ A JUDEȚULUI HARGHITA PE PERIOADA 2021 – 2030

* 2020 *

Elaborat de:

PLANIFICATIO DEZVOLTARE ŞI ENERGIE S.R.L.
CUI 34307922 **J19/96/2015**
www.planificatio.com

Coordonator
Expertii:

Csák László **PhD, PgDip**
Gyergyal László-Zsolt, economist **MA**
Kocsis Erika, economist **MA**
Császár Tünde, sociolog **MA**

Subcontractanți: HÉTFA Elemző Központ Kft.
Întreprindere Individuală Csak Laszlo

HU14403767
RO25100668

semnătura coordonator

Cuprins

Cuprins.....	3
Figuri	4
Hărți	5
Tabele	6
REZUMAT	7
ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE	11
Analiza datelor statistice.....	11
Introducere	11
Aspecte demografice	12
Agricultura	14
Zootehnie.....	21
Silvicultura	32
Aspecte economice.....	33
Sărăcie în comunitățile rurale.....	41
Analiza SWOT.....	44
Concluzii și dileme de dezvoltare	48
Conceptia structurii teritoriale a județului din punct de vedere al dezvoltării rurale.....	49
Participare activă în planificare	52
Metodologie	52
PRIORITĂȚI STRATEGICE	92
PROGRAMARE.....	96
Context European	96
Programe	103
1. Agricultură	103
2. Servicii de bază	106
3. Servicii publice în zone rurale	110
4. Industrializare spațiului rural	115
5. Cultură rurală: tradiții și sport	118
6. Combaterea sărăciei	123
7. Atragerea tinerilor acasă	127
8. Pădurile cu rol multifuncțional	130
Guvernanța strategiei: responsabilități și monitorizare.....	133

Figuri

Figura 1 - Evoluția populației	12
Figura 2 - Evoluția populației după domiciliul	13
Figura 3 - Ponderea populației după sexe și domiciliul în anul 2020	13
Figura 4 - Exploatații agricole în Județul Harghita în anul 2010.....	15
Figura 5 - Suprafața de teren arabil după modul de deținere în Județul Harghita în anul 2010.....	17
Figura 6 - Exploatațiile agricole după clasa de mărime în Județul Harghita	18
Figura 7 - Evoluția suprafeței cultivate cu cartofi între anii 2017-2020	18
Figura 8 - Evoluția suprafeței cultivate cu cereale între anii 2017-2020.....	19
Figura 9 - Ovine și bovine în funcție de suprafață de pășuni și fânețe în anul 2020	22
Figura 10 - Evoluția numărului crescătorilor de animale între anii 2016-2020	22
Figura 11 - Efectivul de animale în Județul Harghita în anul 2010.....	25
Figura 12 - Evoluția efectivului de animale între anii 2016-2020	26
Figura 13 - Cap de bovine pe UAT în anul 2010 și 2020	26
Figura 14 - Cap de porcine pe UAT în anul 2010 și 2020	28
Figura 15 - Cap de ovine pe UAT în anul 2010 și 2020	29
Figura 16 - Efectivul de animale în funcție de numărul de deținători în anul 2020	30
Figura 17 - Cifra de afaceri realizată în silvicultură, exploatare forestieră și prelucrarea lemnului în funcție de suprafața pădurilor pe UAT	34
Figura 18 - Numărul crescătorilor de animale comparat cu cifra de afaceri realizată în Industria alimentară	36
Figura 19 - Ponderea firmelor în Județul Harghita după codul CAEN.....	37
Figura 20 - Numărul locuitorilor comparat cu cifra de afaceri pe cap de locuitor	37
Figura 21 - Ponderea firmelor după sediul companiei în 2009	37
Figura 22 - Ponderea firmelor după sediul companiei în 2018	38
Figura 23 - Vârsta respondenților	61
Figura 24 - Sexul respondenților	61
Figura 25 - Studii terminate ai respondenților	61
Figura 26 - Procentul fermierilor din totalul respondenților	62
Figura 27 - Obiceiurile legate de mobilitate	63
Figura 28 - Convenabilitatea mersului autobuzelor și trenurilor	63
Figura 29 - Înclinare către ciclism	63
Figura 30 - Destinația și participarea frecventă deplasărilor cu bicicleta.....	64
Figura 31 - Dorința de a beneficia serviciilor publice în anumite locații	64
Figura 32 - Dorința de a beneficia serviciilor de sănătate în anumite locații	65
Figura 33 - Dorința de a beneficia serviciilor educaționale în anumite locații	65
Figura 34 - Dorința de a beneficia serviciilor de bază în anumite locații.....	67
Figura 35 - Prioritizare din punct de vedere al calității vieții.....	68
Figura 36 - Frecvența efectelor cauzate de fenomene naturale comparativ cu perioada anterioară ..	68
Figura 37 - Înclinare către muncă voluntară.....	69

Hărți	
Harta 1 - Zone de dezvoltare rurală în județul Harghita.....	8
Harta 2 - Soldul migrației al județului Harghita în 2018.....	14
Harta 3 - Suprafața terenurilor arabile din totalul terenurilor pe UAT în 2020	15
Harta 4 - Suprafața cultivată cu cartofi în anul 2020.....	19
Harta 5 - Suprafața cultivată cu cereale în anul 2020.....	19
Harta 6 - Pășunile și fânețele din totalul terenurilor pe UAT în 2020	21
Harta 7 - Cap de ovine și bovine pe suprafața de pășuni și fânețe în anul 2020 (cap/ha)	22
Harta 8 - Crescătorii de animale în județul Harghita în anul 2020	23
Harta 9 - Ponderea deținătorilor de animale din populația în anul 2020	23
Harta 10 - Cap de bovine pe UAT în anul 2020.....	26
Harta 11 - Cap de porcine pe UAT în anul 2020	28
Harta 12 - Cap de ovine pe UAT în anul 2020.....	28
Harta 13 - Medie efectivului de animale pe deținător pe UAT în anul 2020.....	30
Harta 14 - Clasificarea UAT-urilor pe categorii de ferme zootehnice.....	31
Harta 15 - Fondul forestier	32
Harta 16 - Cifra de afaceri realizată în silvicultură și exploatare forestieră	33
Harta 17 - Cifra de afaceri realizată în prelucrarea lemnului	33
Harta 18 - Cifra de afaceri pe locuitor realizată pe UAT în 2018	35
Harta 19 - Surse de finanțare prin Programul Național de Dezvoltare Locală pe cap de locuitor	39
Harta 20 - Plățile efectuate prin Programul Național de Dezvoltare Rurală pe cap de locuitor	39
Harta 21 - Localități cu peste 1% de decedați sub 1 an în 2014-2018.....	41
Harta 22 - Localități cu peste 5% de mame sub 19 ani în 2014-2018	41
Harta 23 - Index de sărăcie la nivel de localitate.....	43
Harta 24 - Concepția structurii teritoriale a județului Harghita	49
Harta 25 - Zone de cooperare teritorială.....	51
Harta 26 - Harta zonelor indicând populația actuală pe zone.....	117
Harta 27 - Harta zonelor indicând populația actuală pe zone.....	121
Harta 28 - Harta zonelor indicând indexul de sărăcie	125
Harta 29 - Fondul silvic al județului Harghita	130

Tabele

Tabel 1 - Structura după folosință a suprafețel totale a județului Harghita.....	14
Tabel 2 - Specii de animale în județul Harghita în anul 2010	24
Tabel 3 - Specii de animale în județul Harghita între anii 2016-2020	25
Tabel 4 - Logica obiectivelor specifice	95
Tabel 5 - Logica obiectivelor specifice în context European.....	102
Tabel 6 - Implicarea partenerilor județene în aplicarea strategiei	134
Tabel 7 - Implicarea partenerilor zonale în aplicarea strategiei.....	135
Tabel 8 - Implicarea partenerilor locale în aplicarea strategiei	135

REZUMAT

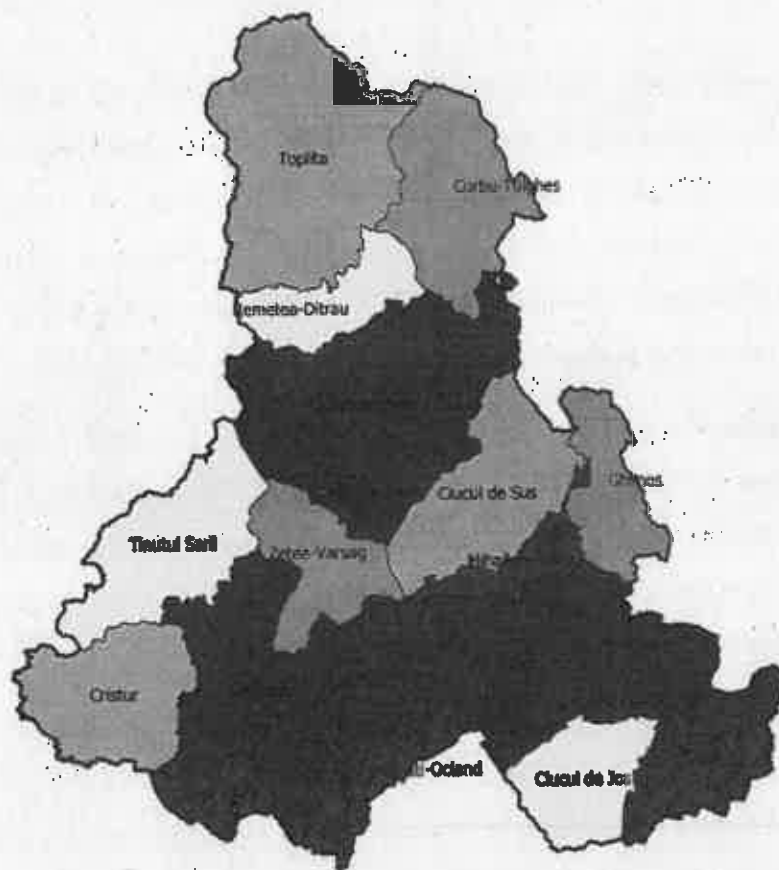
Strategia de dezvoltare rurală a județului Harghita este concepută în așa fel încât să servească ca instrument de lucru pentru toți factorii decizionali și actorii economici implicați și interesați de dezvoltarea rurală a județului în perioada 2021-2030. Ca și Strategia de dezvoltare economică a județului Harghita și documentul de față prezintă viziunea Individului, a OMULUI harghitean în calitate de simplu cetățean, fermier, angajator, întreprinzător, reprezentant al unei instituții decizionale etc. încercând să acopere toate aspectele cheie ale dezvoltării rurale.

Strategia de dezvoltare a județului Harghita pe perioada 2021 – 2030 trasează traiectoria de dezvoltare a fiecărui domeniu de activitate de la economic, social, cultural, al învățământului, al sănătății etc. din zonele rurale prin valorificarea resurselor materiale, financiare, informaționale și umane de care dispun comunitățile respective. Strategia reflectă o atitudine realistă și responsabilă, orientată către comunitate, către cetățean.

Linii de dezvoltare propuse în prezentul document sunt de fapt convergențe ale propunerilor, necesităților, sugestiilor formulate de către părțile interesate și implicate în planificarea strategică participativă având la bază analiza situației socio-economice a zonelor rurale ale județului, trendurile și obiectivele politicilor naționale și Europene, dar cu focus pe specificități locale, pe punctele forte ale fiecărei UAT. Totodată, în strategii sunt încorporate sugestiile, propunerile relevante pentru dezvoltarea rurală a județului, înregistrate în cadrul consultărilor de-a lungul procesului de planificare și elaborare a strategiei.

Zonele județului (Cluc, Odorhei, Gheorgheni, Toplița) au fost regândite și reorganizate din punct de vedere socio-economic în vederea reducerii disparităților dintre regiuni, dintre mediul urban și cel rural.

Harta 1 - Zone de dezvoltare rurală în județul Harghita

Sursa: ©Planificatio 2020.

În zonele de dezvoltare marcate pe harta de mai sus trebuie să fie asigurate toate condițiile pentru o calitate adecvată a vieții și dezvoltare economică, în funcție de oportunități și nevoi. În acest sens este necesară o diviziune zonală a responsabilităților, adică comunele clasificate în fiecare arie teritorială decid în mod autonom asumarea sarcinilor și, dacă este necesar, finanțarea comună a proiectelor de dezvoltare. Ariile pot fi astfel polcentrice. Unele arii din județul nostru pot deveni arii de influență pentru comune periferice ale județelor limitrofe.

Obiectivul general:

Aplicarea principiului general pentru următoarea perioadă de programare la nivel județean, adică DEZVOLTĂRII CENTRATE PE OM, pentru creșterea calității vieții prin valorificarea resurselor naturale și umane existente, reducând efectele negative asupra mediului și clima, respectiv prin creșterea responsabilității sociale în mediul rural.

Obiective specifice:

1. Gestionarea prudentă a resurselor naturale existente, specifice fiecărei zone, în scopul reducerii impactului negativ asupra mediului, consolidarea veniturilor în cazul fermelor mici și de semi-subsistență
2. Crearea locurilor de muncă în zone rurale fără acces la piața muncii din municipii, prin industrializare
3. Creșterea nivelului și volumului de servicii pentru populația în sate, respectiv pentru întreprinzători și fermieri rurale
4. Ameliorarea calității în cazul serviciilor și utilităților publice, respectiv în cazul infrastructurii publice
5. Fondul forestier trebuie să contribuie la creșterea veniturilor populației la nivel local, inclusiv prin crearea locurilor de muncă și valorificarea materialului lemnos în mod eficient, respectiv prin externalizări pozitive pentru calitatea vieții, turism, sănătate și cultură
6. Creșterea atractivității zonelor rurale pentru tineri aflați în străinătate sau în alte regiuni ale țării pentru studii sau muncă, prin identificarea nevoilor specifice ale acestora, și crearea unui sistem de sprijin pentru persoanele vizate
7. Combaterea sărăciei prin aplicarea măsurilor active pentru ameliorarea perspectivei de viață și de carieră pentru persoane din comunități și așezări cu fenomene de sărăcie ridicate
8. Creșterea calității vieții prin servicii culturale și sportive

Principiile urmărite în elaborarea strategiei:

- I. Gestionarea eficientă a resurselor naturale
- II. Mobilizarea resurselor locale pentru dezvoltare
- III. Abordare treptată
- IV. Conștientizare și accesibilizarea cunoștințelor
- V. Operare optimă pentru infrastructură realizată
- VI. Sensibilitate pentru context social
- VII. Alocarea sarcinilor la nivel teritorial potrivit
- VIII. Dezvoltare centrată pe om

Lista programelor incluse în strategie:

- 1. Servicii de bază**
- 2. Servicii publice în zone rurale**
- 3. Cultura rurală: tradiții și sport**
- 4. Pădurile cu rol multifuncțional**
- 5. Combaterea sărăciei**
- 6. Agricultură**
- 7. Industrializarea**
- 8. Atragerea tinerilor acasă**

Metodologia folosită la elaborarea strategiei

Metodologia folosită în elaborarea Strategiei de dezvoltare rurală a Județului Harghita pe perioada 2021-2030 se bazează pe de-o parte pe analiza cantitativă a datelor statistice ale instituțiilor Institutului Național de Statistică; Rezultatele recensământului agricol din 2010; Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita; Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Harghita, iar pe de altă parte pe analiza calitativă a informațiilor primite cu ocazia diferitelor evenimente participative organizate de-a lungul procesului de planificare cu diverși actori economici și părți interesate din domeniu. Metoda participativă a folosit instrumente ca: interviul individual (19 interviuri cu fermieri), interviul de grup (5 focus grupuri) și chestionar online adresat populației cu reședința în mediul rural. Această metodă a implicat participarea mai multor persoane, cu posibilitatea pentru schimb de opinii și idei.

ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE

Analiza datelor statistice

Introducere

Culegerea datelor s-a efectuat pe de-o parte din datele statistice oficiale (INS și Eurostat) relevante pentru sectorul vizat, iar pe de altă parte din concluziile de pe urma celor 4 focus grupuri organizate în spațiul virtual cu organizații de gospodari, reprezentanți ai comunităților rurale, composesorate, autorități locale rurale, IMM-uri rurale.

Pentru completarea analizei socio-economice am folosit de asemenea studii și cercetări publicate privind dezvoltarea sectorului agricol în județul Harghita, precum și datele statistice din partea D.S.V.S.A. privind efectivele de animale/UAT, pe ultimii 5 ani, datele statistice de la Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita privind culturile însămânțate / ha / UAT-uri pe ultimii 5 ani, și producția medie la hectar la principalele culturi pe ultimii 5 ani, strategia sau planul de acțiune formulat la nivel județean cu efect asupra sectorului agricol din perioada 2014-2020, PUG-uri disponibile în format electronic pentru fiecare UAT pentru care achizitorul dorește efectuarea analizei.

Prelucrarea informațiilor și datelor pe lângă analiza de nevoi și oportunități reale din domeniul agricol, ne permit și analiza capacității administrative în contextul fondurilor UE și identificarea acțiunilor necesare ameliorării capacității de atragere de fonduri în sectorul rural, având în vedere dezvoltarea rurală așa cum este definită prin regulamentul 1305/2013, respectiv Declarația Cork 2.0, propunerile legislative COM(2018) 392 final și COM(2018) 393 final.

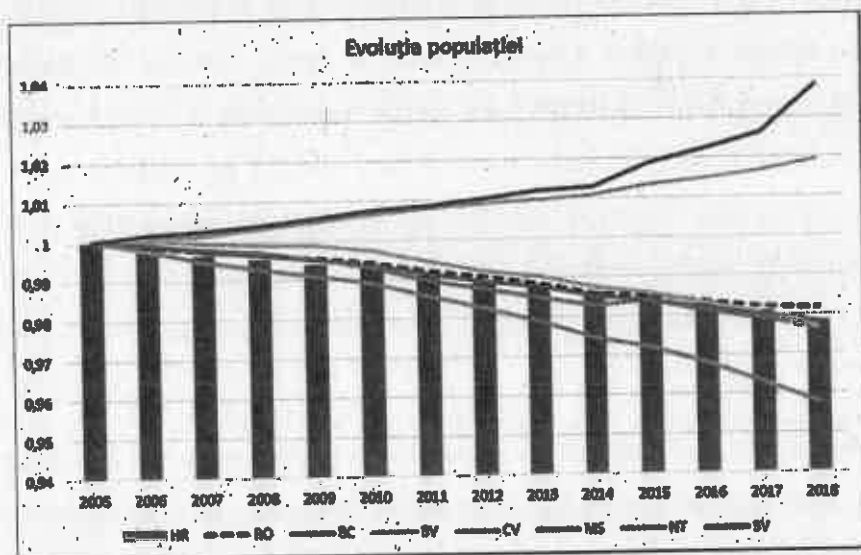
Totodată prelucrarea datelor va facilita identificarea potențialului real al comunităților rurale în atragerea de fonduri și managementul proiectelor de finanțare.

Analiza socio-economică și analiza SWOT vor reflecta cele menționate mai sus în concordanță cu politicile de dezvoltare economică și socială relevante la nivelul țării, la nivel regional și județean în raport cu nevoile județene.

Aspecte demografice

Datorită structurii teritoriale și economice, Județul Harghita are caracter preponderent rural (lipsa marilor orașe, zone montane, densitate scăzută a populației), prin urmare dependența economiei de sectorul agricol este mare. Evoluția numărului populației din județ în perioada vizată este în scădere, similar cu tendința națională și a majorității județelor vecine cu Harghita. Cele două județe cu populație în creștere sunt: Brașov și Suceava. În județul Harghita numărul populației a scăzut de la 339.320 (2005) la 331.947 (2018).

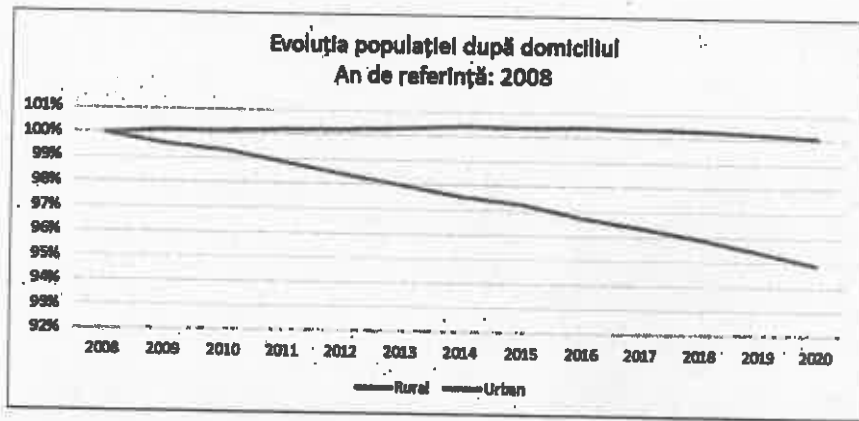
Figura 1 - Evoluția populației

Sursa: INS TEMPO, ©Planificatio 2020

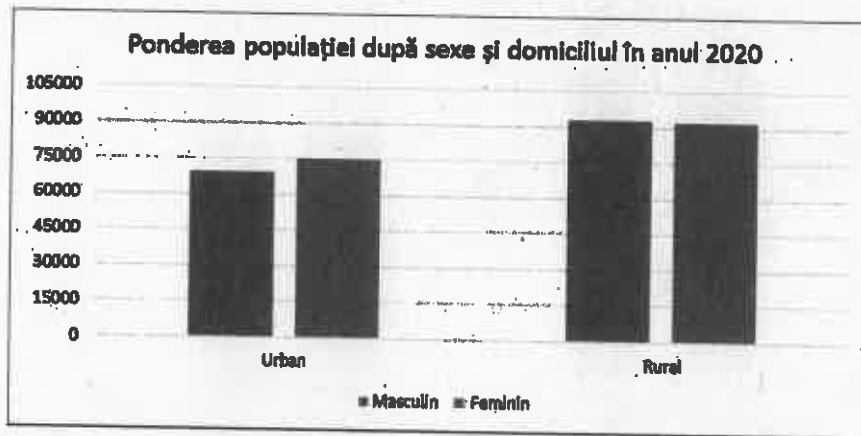
Se observă că scăderea numărului populației se manifestă diferit în mediul rural și urban. În timp ce în mediul rural din județ numărul populației stagnează, în mediul urban scăderea este de peste 5% față de anul 2008 (Figura 2).

Figura 2 - Evoluția populației după domiciliul

Sursa: INS TEMPO, ©Planificatio 2020

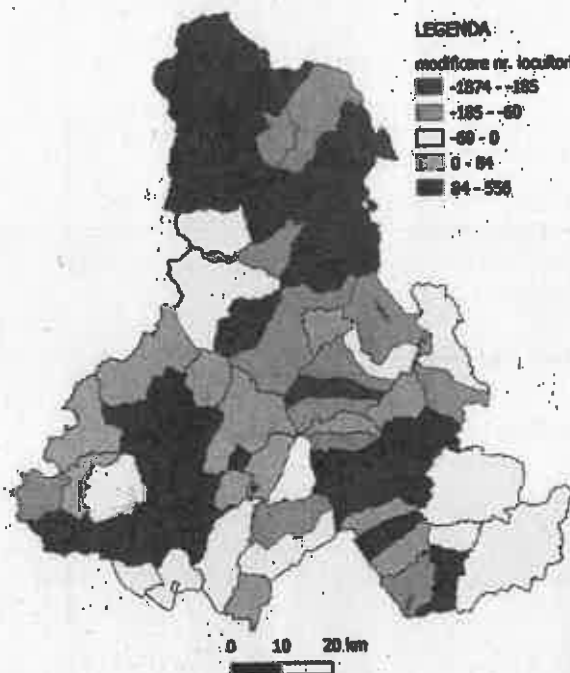
Figura 3 - Ponderea populației după sexe și domiciliul în anul 2020

Sursa: INS TEMPO, ©Planificatio 2020

În 2020 ponderea populației după sexe este echilibrată în mediul rural, iar în mediul urban populația feminină este predominantă (Figura 3).

Harta 2 - Soldul migratoriu al Județului Harghita în 2018

Sursă: INS TEMPO, ©Planificatio 2020.

Harta soldului migratoriu al populației prezintă tendință semnificativ negativă în cele patru municipii ale județului, Miercurea Ciuc, Odorheiu-Secuiesc, Gheorgheni, Toplița dar și în orașul Cristuru-Secuiesc, respectiv toată partea nordică a județului cuprinzând zona Borsec, Tulgheș, Bilbor, Corbu, Ditrău.

Există sold migratoriu pozitiv în UAT-urile din jurul municipiului Odorheiu-Secuiesc și Miercurea Ciuc, ceea ce înseamnă că populația urbană migrează către zonele de influență a orașelor.

Agricultura

Datorită structurii teritoriale și economice, județul Harghita are caracter preponderent rural (lipsa marilor orașe, zone montane, densitate scăzută a populației) deci dependența economiei de sectorul agricol este mare.

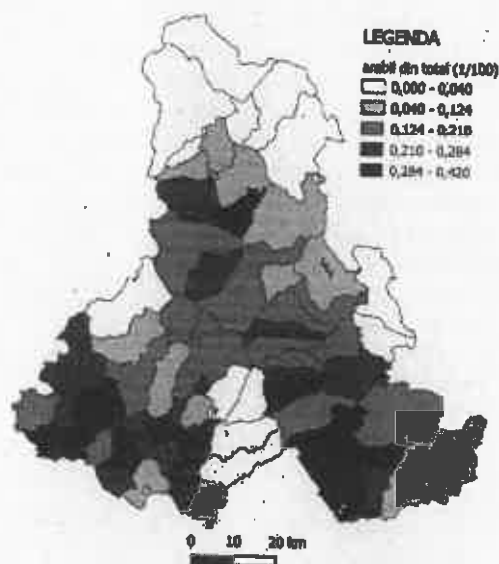
În 2014 suprafața totală a județului Harghita este de 663.890 ha, din care 395.393 ha fiind reprezentate de terenurile agricole și 237.574 ha de terenurile forestiere. Suprafața agricolă reprezintă 59,55% din suprafața totală, iar terenurile forestiere 35,78 % (Tabel 1).

Tabel 1 - Structura după folosință a suprafeței totale a județului Harghita

Suprafața totală ha	Teren agricol ha	Teren forestier ha	Teren neagricol și neforestier ha
663890	395393	237574	30923

Sursa: INS TEMPO, ©Planificatio 2020

Harta 3 - Suprafața terenurilor arabile din totalul terenurilor pe UAT în 2020

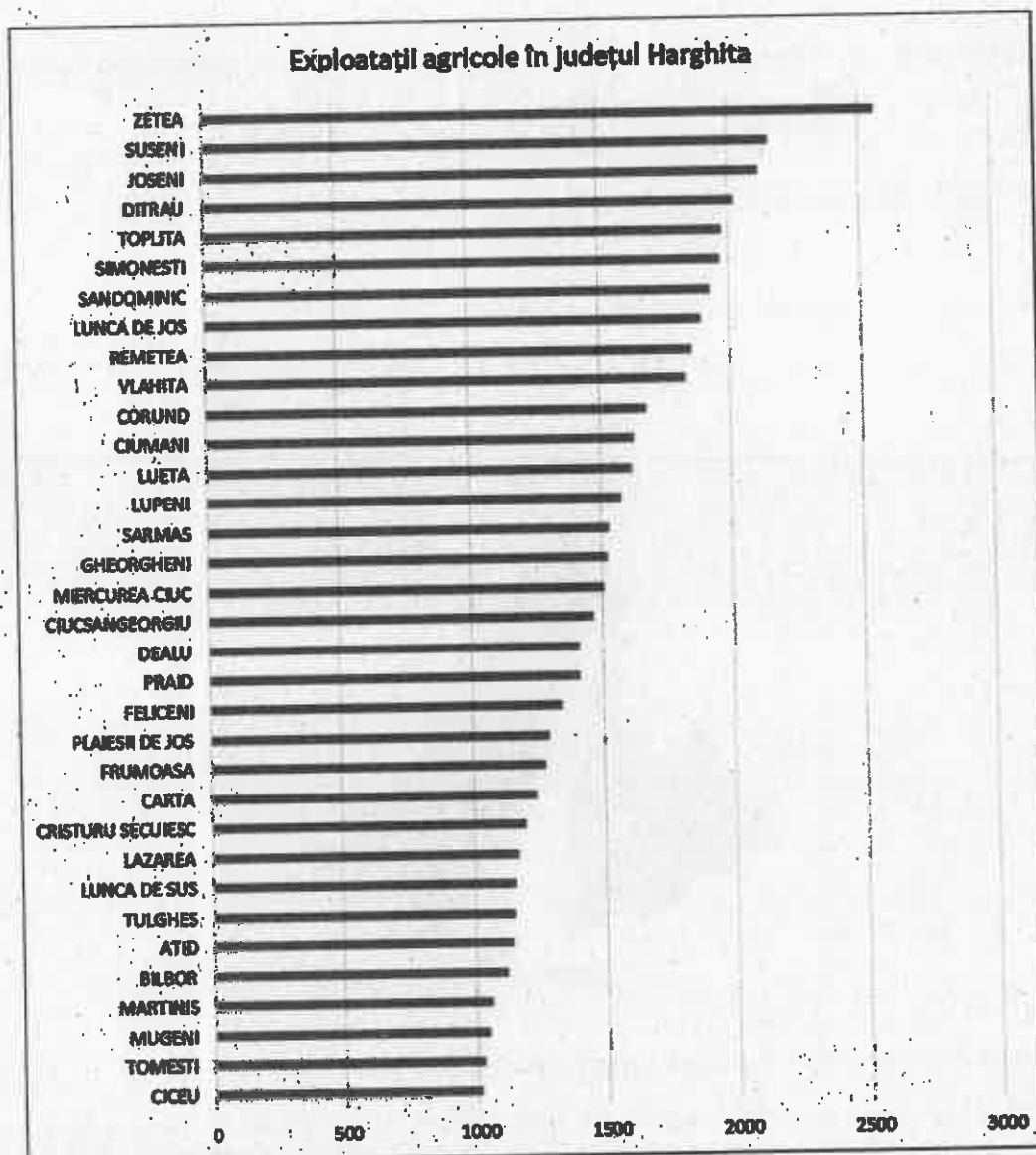

Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita, ©Planificatio 2020

Harta 3 arată ponderea suprafeței arabile din totalul teritoriului județului în 2020. Cea mai mare proporție a suprafeței arabile se găsește în sudul județului, zona Cristuru Secuiesc și de-a lungul râului Olt, de la Sâncrăleni până la Tușnad. Zona comunelor Merești, Lueta, Vlăhîța, Căpâlnița sunt lipsite de terenuri arabile extinse, ca și partea nordică a județului, zona Borsec, Toplița, Tulgheș.

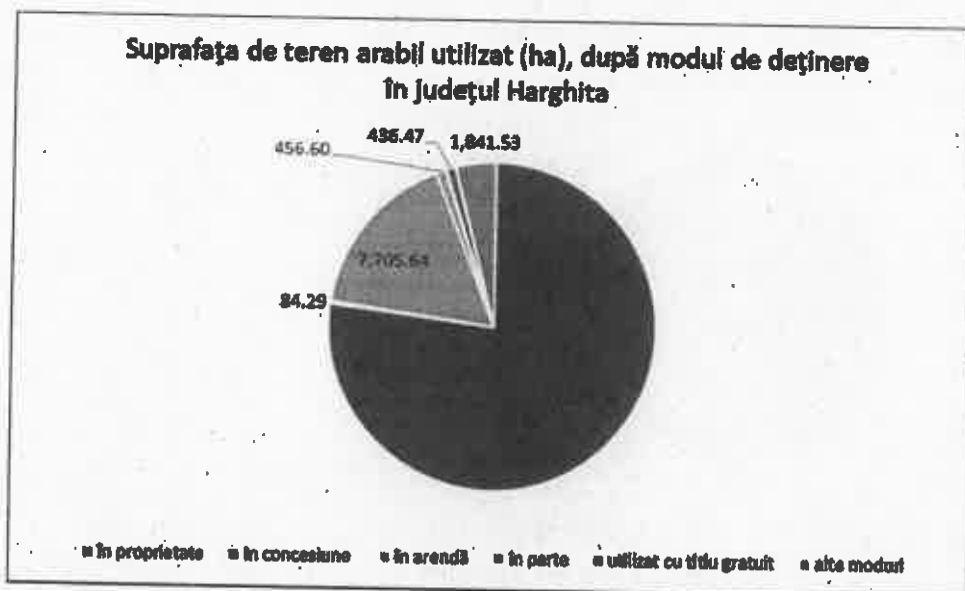
În 2010 în județul Harghita au existat 72.531 de exploatații agricole. Distribuția acestora pe localități este prezentată în Figura 4, comuna Zetea situându-se pe primul loc cu 2562 exploatații agricole, reprezentând 3,53 % din total.

Figura 4 - Exploatații agricole în județul Harghita în anul 2010

Sursa: Recensământ general agricol 2010, ©Planificatio 2020

Figura 5 - Suprafața de teren arabil după modul de deținere în județul Harghita în anul 2010

Sursa: Recensământ general agricol 2010, ©Planificatio 2020

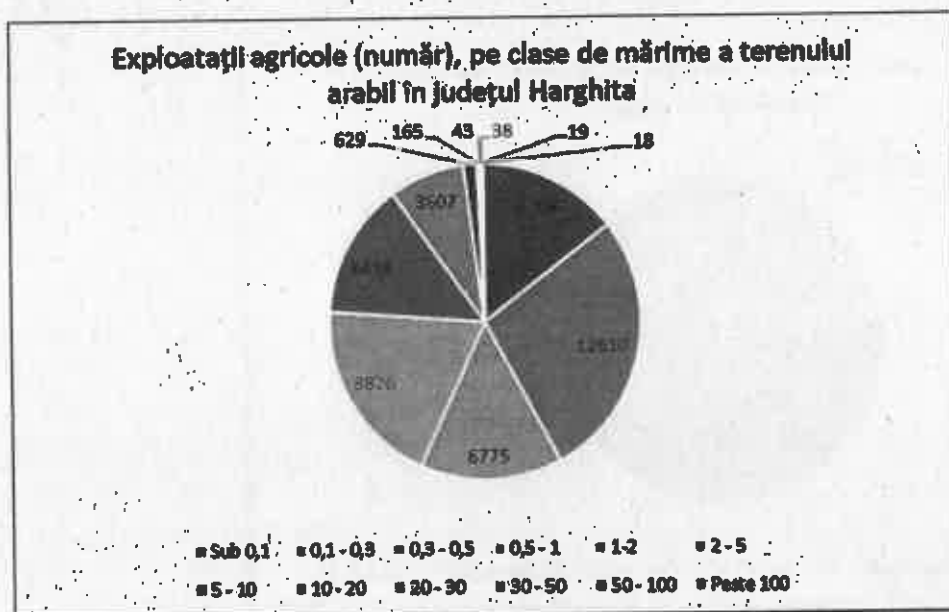
În județul Harghita 77%, adică 35.387,36 ha, din suprafața de terenul arabil utilizat (hectare) este în proprietate, iar 17% în arendă (Figura 5).

Din totalul de 72.531 exploatații agricole, 41.745 sunt cu suprafață agricolă utilizată și efective de animale (57,55%); 26.862 sunt exploatații agricole numai cu suprafață agricolă utilizată (37,03%) și 3.919 exploatații agricole numai cu efective de animale (5,4%).

În 2010 în județul Harghita cele 68.607 (94,58%) exploatații agricole sunt cele care au utilizat 45.911 hectare de teren arabil.

În județul Harghita în 2010 au existat doar 18 exploatații agricole cu suprafață arabilă peste 100 ha și 19 de mărimea între 50 - 100 ha. Cele mai multe suprafețe arabile sunt de mărimea 0,1-0,3 ha, 12.610 la număr (Figura 10). În județul Harghita producția agricolă se realizează pe parcele mici, care sunt gospodăriile de subsistență.

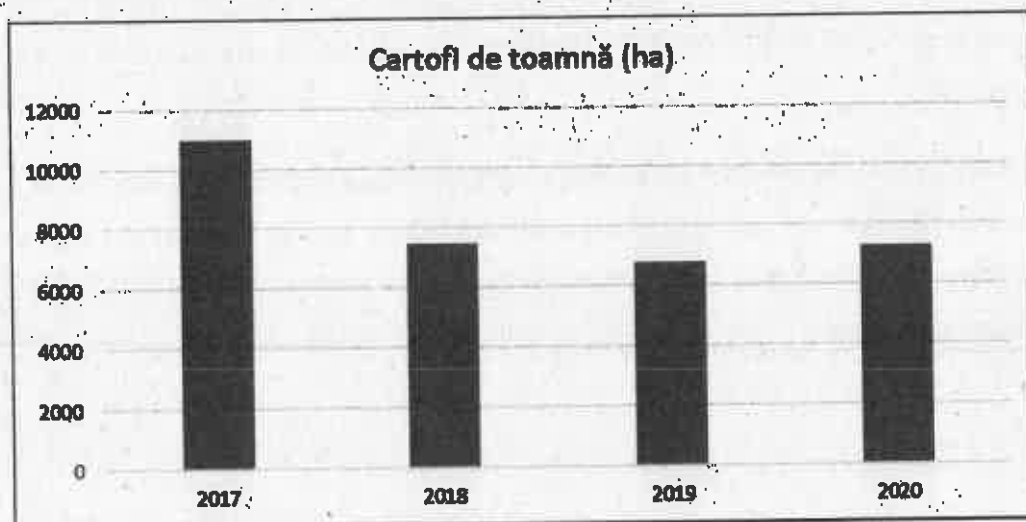
Figura 6 - Exploatațiile agricole după clasa de mărime în județul Harghita

Sursa: Recensământ general agricol 2010, ©Planificatio 2020

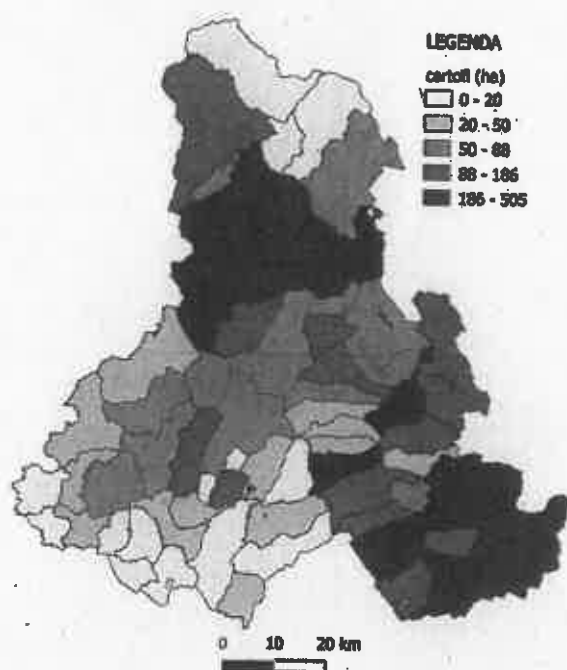
Datorită condițiilor climatice favorabile județul Harghita este renumit pentru culturile de cartofi, care este o cultură considerată tradițională în regiune. Totuși din 2017 până în 2020 suprafața cultivată cu cartofi a scăzut de la 10.977 ha la 7.282 ha (Figura 7), cele mai mari suprafețe fiind în zona Depresiunii Glurgeului și sud-estul județului (Harta 4).

Figura 7 - Evoluția suprafeței cultivate cu cartofi între anii 2017-2020

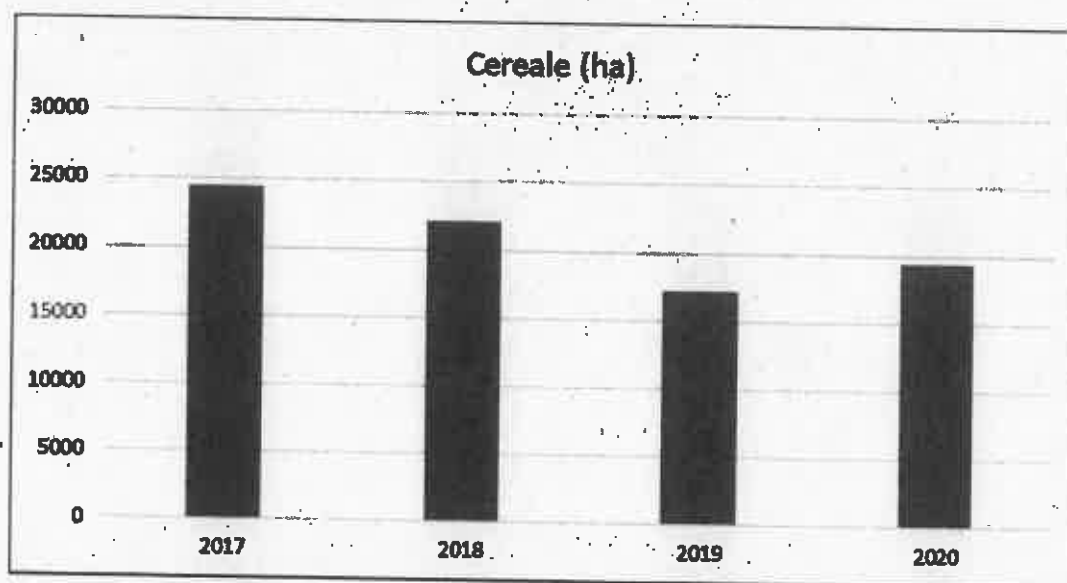
Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita, ©Planificatio 2020

Harta 4 - Suprafața cultivată cu cartofi în anul 2020

Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita, ©Planificatio 2020

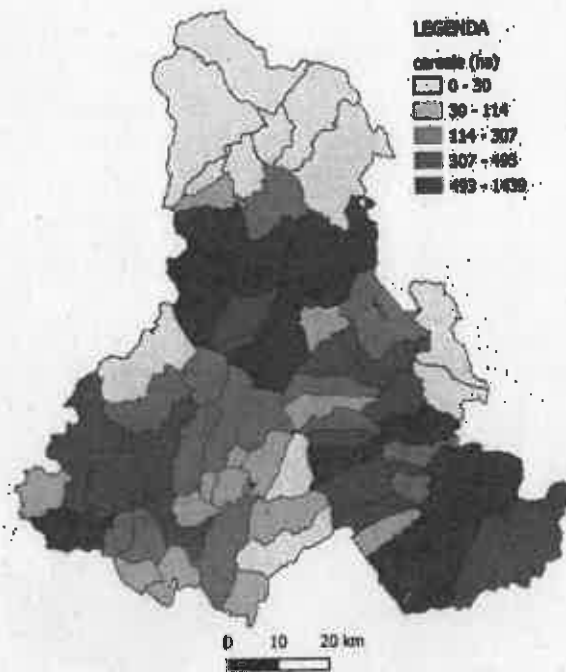
Figura 8 - Evoluția suprafeței cultivate cu cereale între anii 2017-2020

Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita, ©Planificatio 2020

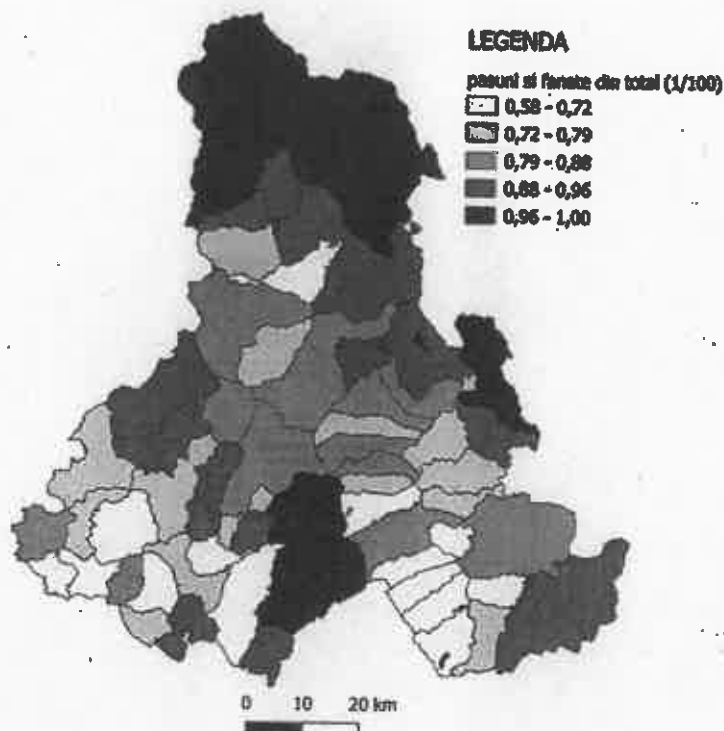
Suprafața cultivată cu cereale în anul 2017 a fost de 24.549 ha, iar în anul 2020 19.482 ha (Figura 8). Cele mai mari suprafețe fiind în zona Depresiunii Giurgeului și zona Ciucului de Jos (Harta 5).

Harta 5 - Suprafața cultivată cu cereale în anul 2020

Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita, ©Planificatio 2020

Harta 6 - Pășunile și fânețele din totalul terenurilor pe UAT în 2020

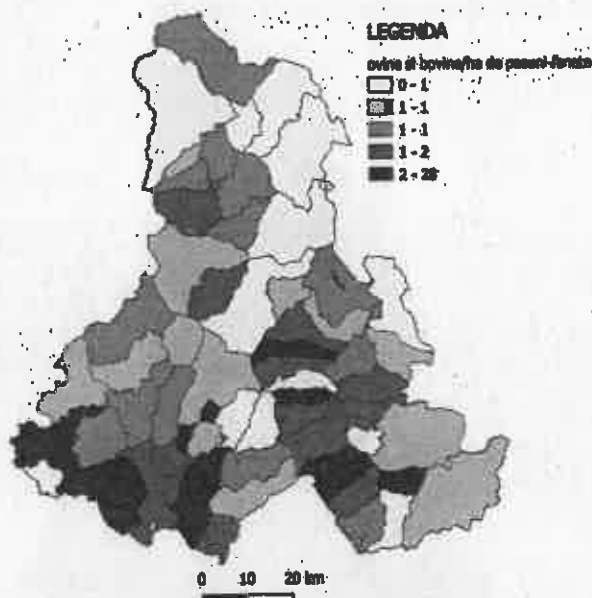
Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita, ©Planificatio 2020

Județul Harghita are cea mai mare suprafață de pajiști din România, de peste trei sute de mii de hectare, mai precis 317.163 ha. Colaborarea între autoritățile locale și Județene prin întocmirea amenajamentelor pastorale susțin menținerea biodiversității, creșterea productivității și a capacității de regenerare a plantelor sunt câteva dintre obiectivele.

Potrivit datelor statistice din 2020, județul are 317.163 hectare de pajiști din care 141.989 hectare sunt pășuni și 175.174 hectare o reprezintă fânețele, ceea ce rezultă să situează pe primul loc la nivel național la acest capitol.

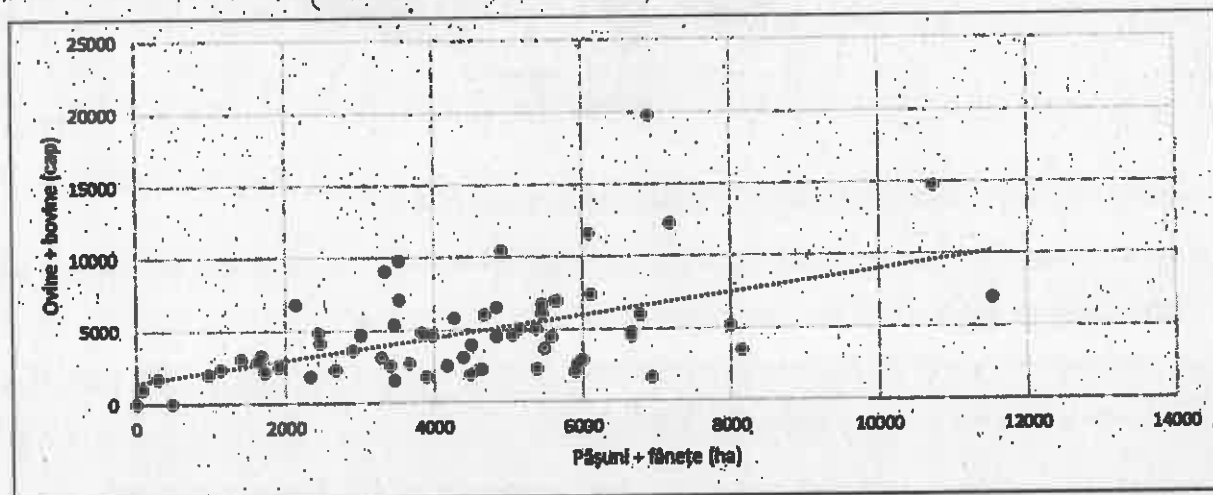
În județul Harghita cele mai întinse pajiști se află în nordul județului (zona Toplița, Borsec, Bilbor, Corbu, Tulgheș), zona Ocland, Merești, Lueta, Vlăhița, Căpâlnița, respectiv Lunca de Jos (Harta 6).

Harta 7 - Cap de ovine și bovine pe suprafața de pășuni și fânețe în anul 2020 (cap/ha)

Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita și DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

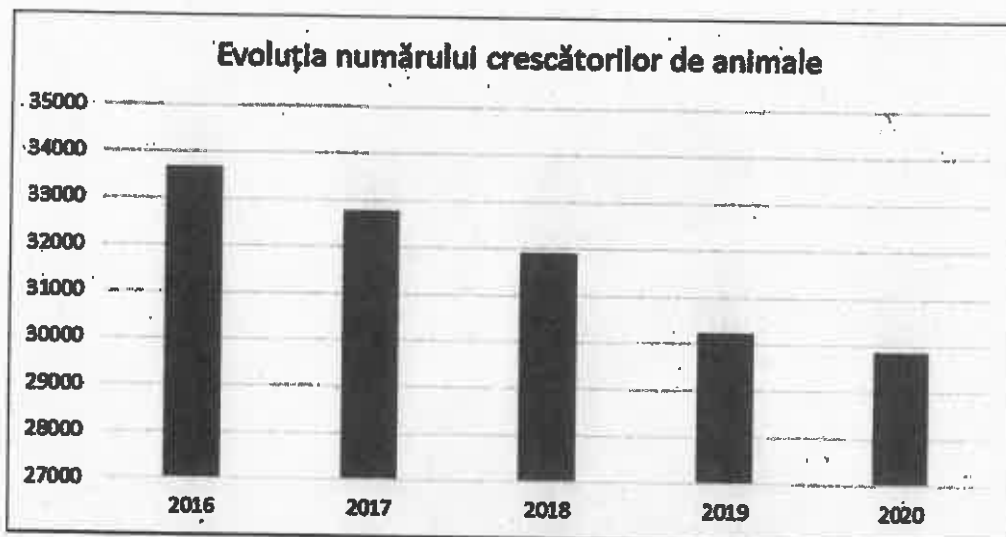
Figura 9 - Ovine și bovine în funcție de suprafața de pășuni și fânețe în anul 2020

Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita și DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Figura 9, respectiv Harta 7 arată că creșterea efectivului de ovine și bovine nu este proporțională cu mărimea pășunilor și fânețelor. În zonele cu pajiști extinse sunt mai puține animale decât în zonele unde pășunile și fânețele sunt mai mici sau nu există. Sunt două exemple clare: nordul județului și Lunca de Jos unde domină pajiștile, însă efectivul de ovine și bovine pe hectare de pajiști este cel mai scăzut.

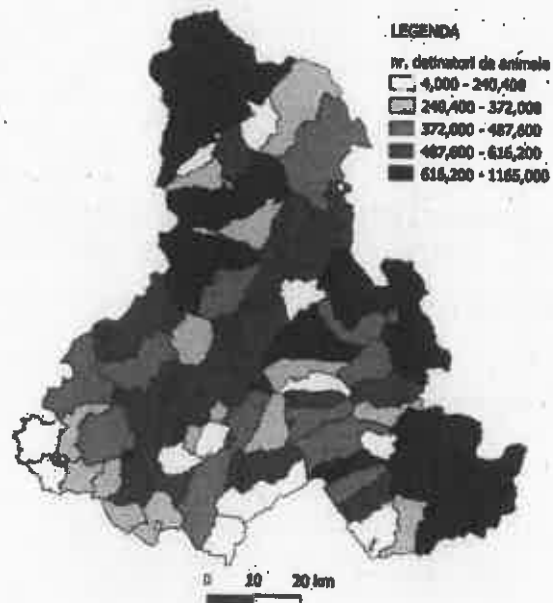
Figura 10 - Evoluția numărului crescătorilor de animale între anii 2016-2020

Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020.

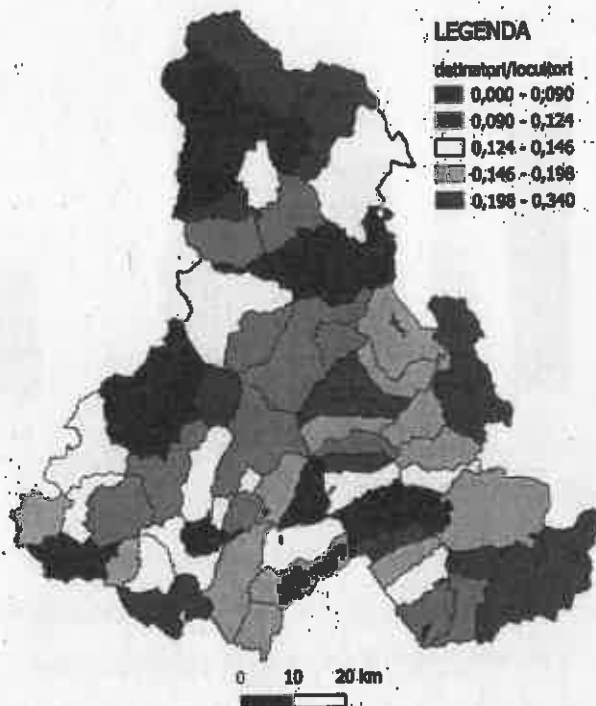
Numărul crescătorilor de animale arată o scădere cu 22% în ultimii 5 ani. Numărul lor a scăzut de la 33.713 în 2016 la 29.869 în 2020 (Figura 10). Cei mai mulți crescători de animale sunt în nordul județului (Toplița, Bilbor), în Remetea, Ditrău, Joseni, în periferia estică a județului (Săndominic și Valea Ghimeșului) și colțul de sud-est, în comunele Ciucsângeorgiu, Sânmartin, Plăieșii de Jos (Harta 8).

Harta 8 - Crescătorii de animale în județul Harghita în anul 2020

Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Harta 9 - Ponderea deținătorilor de animale din populația în anul 2020

Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Numărul crescătorilor de animale raportate la numărul populației județului este cel mai mare în Plăieșii de Jos, Valea Ghimeșului, Bilbor-Corbu, Dârjiu – Ulleș, Vărșag, Sâncrăieni și zona Ciucului de Sus (Harta 9).

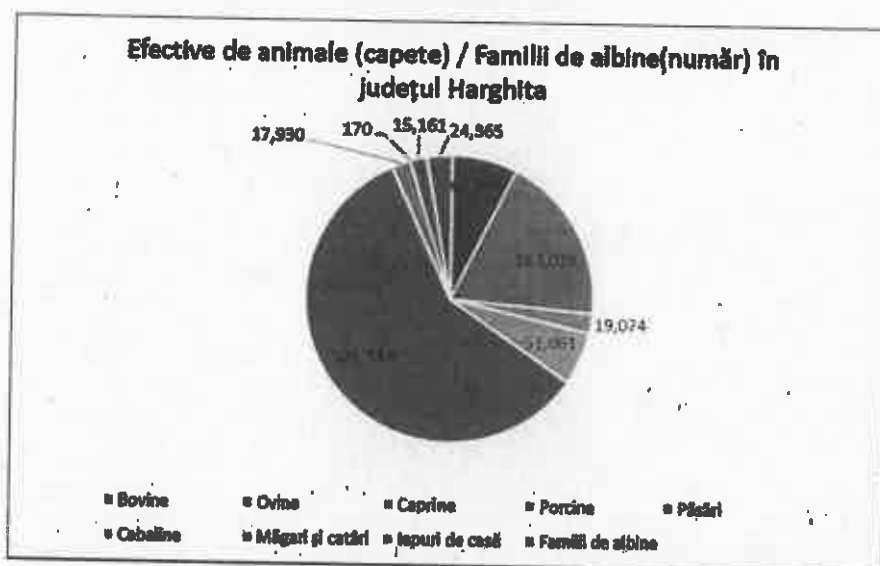
Tabel 2 - Specii de animale în județul Harghita în anul 2010

	Specii de animale								
	Bovine	Ovine	Caprine	Porcine	Păsări	Cabaline	Măgari și catări	Iepuri de casă	Familii de albine
JUDEȚUL HARGHITA	62.703	163.014	19.074	51.061	501.147	17.930	170	15.161	24.365

Sursa: Recensământ general agricol 2010, ©Planificatio 2020

Conform recensământului agricol din 2010 (Tabel 2 și Figura 11), în județul Harghita cele mai multe crescători de animale erau specializate în creșterea păsărilor, ovinelor, bovinelor și porcinelor.

Figura 11 - Efectivul de animale în județul Harghita în anul 2010

Sursa: Recensământ general agricol 2010, ©Planificatio 2020

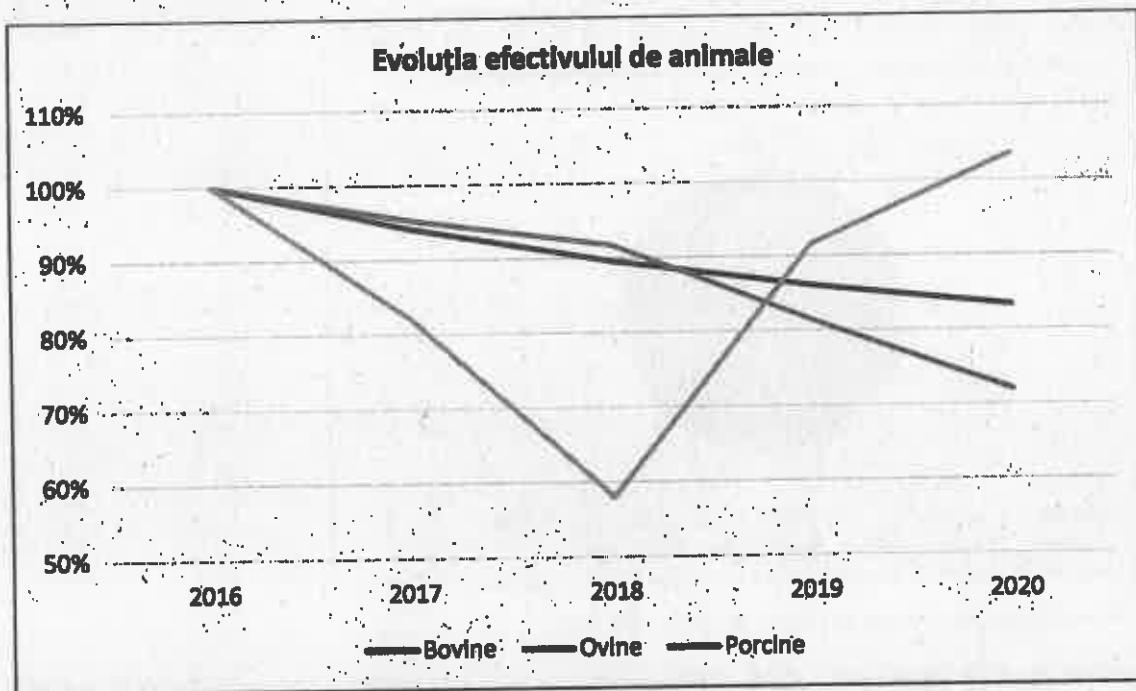
Efectivul de animale în perioada 2016 - 2020 în județul Harghita este prezentat în Tabel 3. Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor, județul Harghita, a oferit date recente despre speciile de animale în județul Harghita, între anii 2016-2020. În cazul bovinelor și ovinelor s-a înregistrat o scădere continuă, fiind mai puțin cu 16% (bovine) și 28% (ovinelor) comparativ cu anul de referință. În perioada vizată se observă o fluctuație în cazul crescătorilor de animale specializate în creșterea porcinelor: s-a înregistrat o scădere de 18% (2017) și 47% (2018), după care valorile revin la inițial, chiar depășind cu 3% (2020) valoarea inițială din 2016 (Figura 24).

Tabel 3 - Specii de animale în județul Harghita între anii 2016-2020

	Bovine	Ovine	Porcine
2016	105.444	280.882	25.624
2017	99.242	267.760	21.026
2018	94.444	257.649	14.860
2019	90.714	228.655	23.458
2020	87.784	202.000	26.520

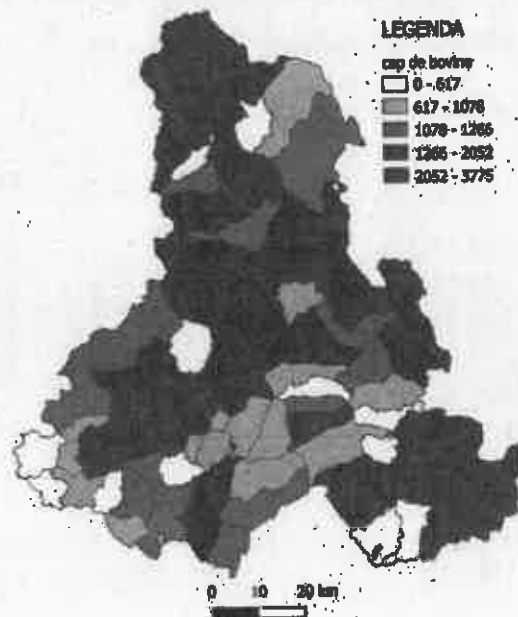
Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Figura 12 - Evoluția efectivului de animale între anii 2016-2020

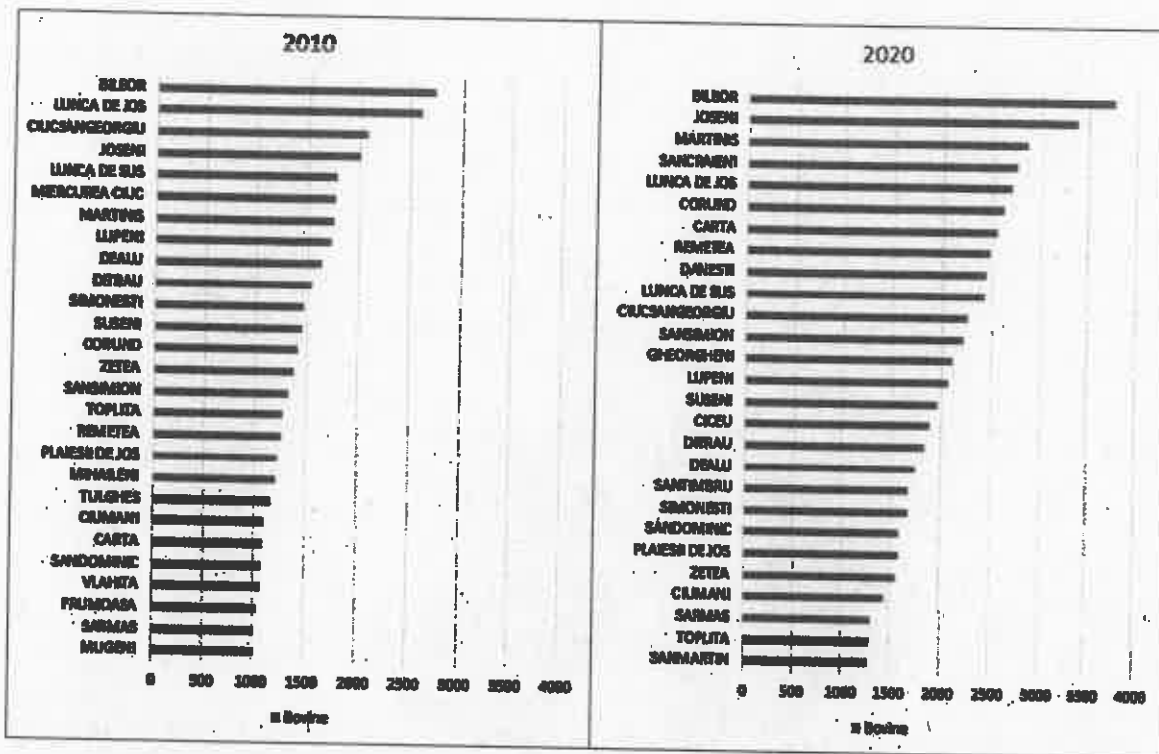
Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Harta 10 - Cap de bovine pe UAT în anul 2020

Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Figura 13 - Cap de bovine pe UAT în anul 2010 și 2020

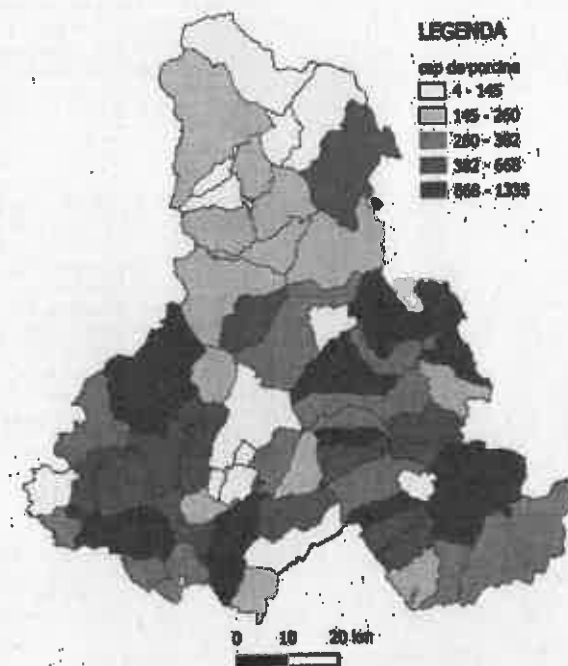
Sursa: Recensământ general agricol 2010 și DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Cu toate că în unele zone ale Județului efectivul bovinelor a crescut, per total numărul acestora a scăzut în ultimii 10 ani (Figura 13). Un exemplu în acest sens este Bilbor unde efectivul de capete de bovine a crescut cu 38% între anii 2010 – 2020.

În cazul porcinelor situația este inversă. Efectivul porcinelor a crescut ușor (3,4%) per total, în Lunca de Jos numărul de capete de porcine a scăzut cu 32,8% în ultimii 10 ani (Figura 14).

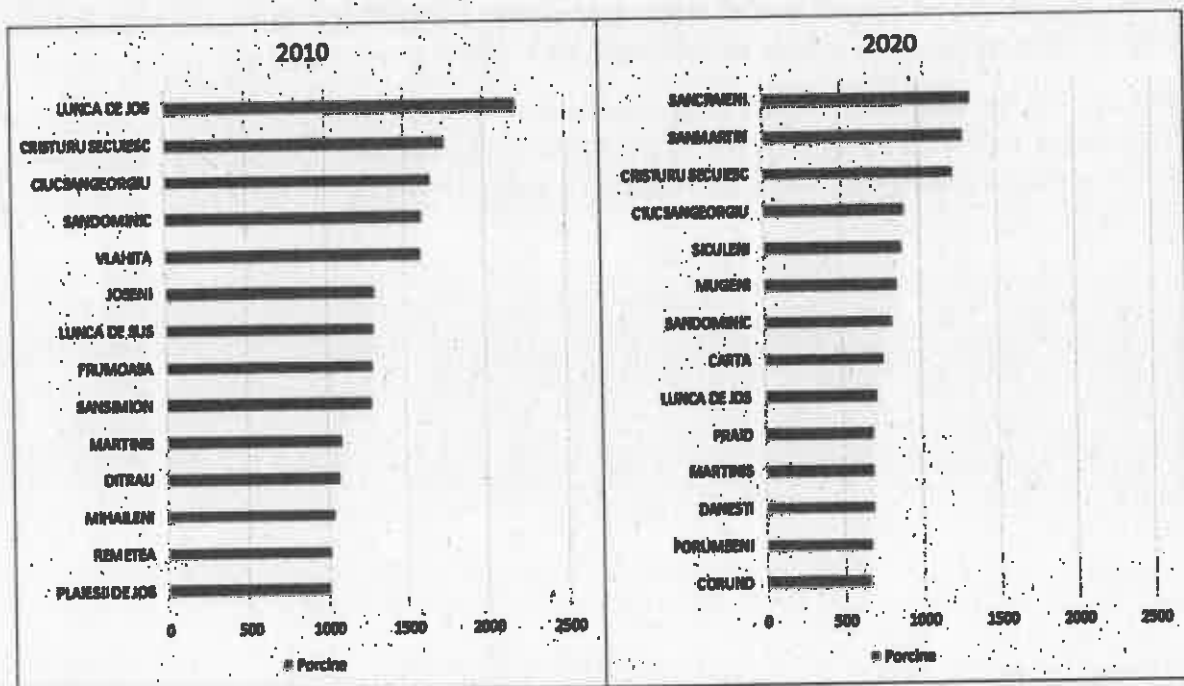
La fel ca și în cazul bovinelor, cu toate că în unele zone ale Județului efectivul ovinelor a crescut, per total numărul acestora a scăzut în ultimii 10 ani (Figura 15). Un exemplu este Mărtiniș unde numărul de ovine a crescut cu 42% între anii 2010 – 2020, de la 4.990 la 8.664 capete de ovine.

Harta 11 - Cap de porcine pe UAT în anul 2020.

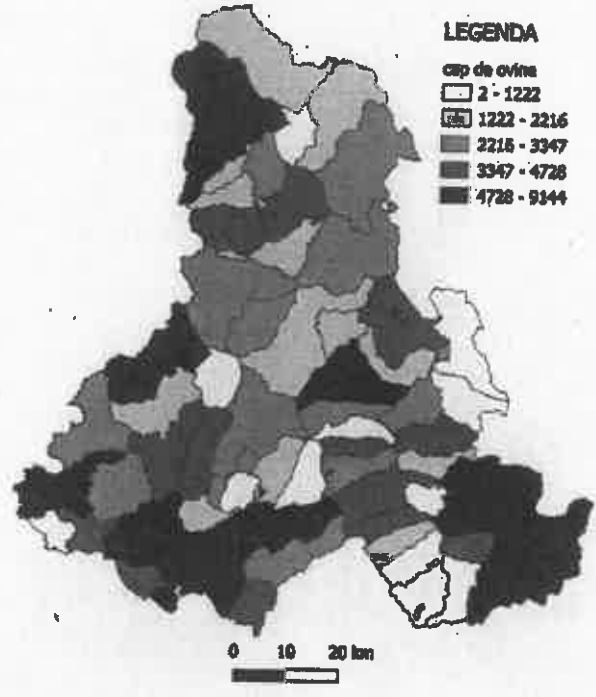
Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Figura 14 - Cap de porcine pe UAT în anul 2010 și 2020

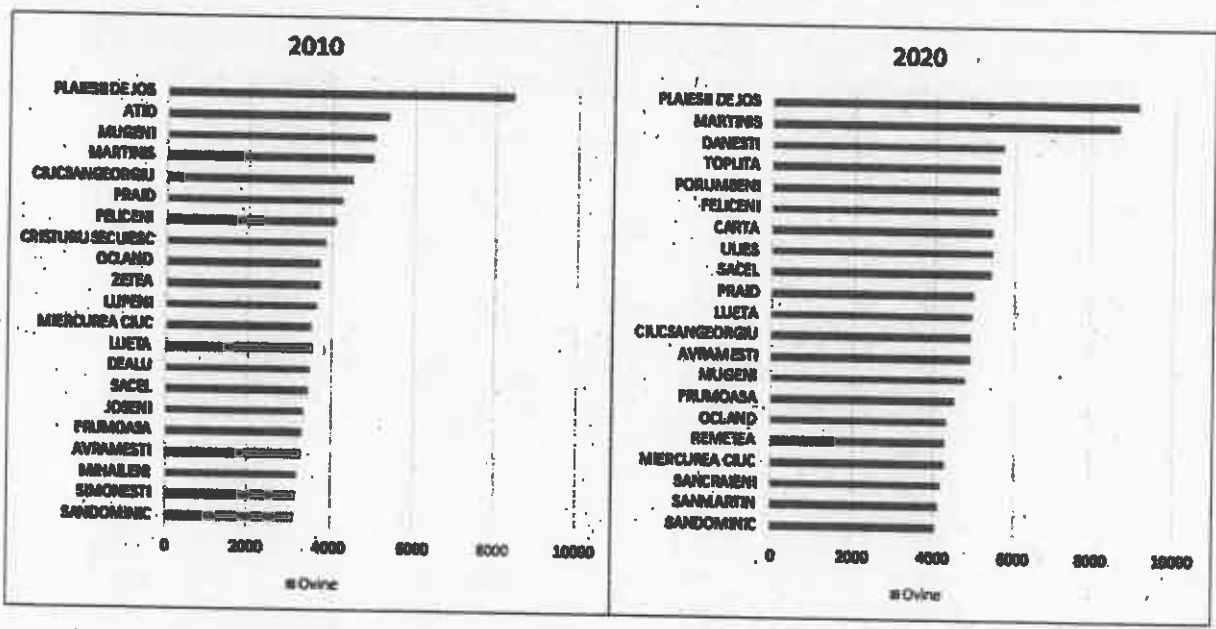
Sursa: Recensământ general agricol 2010 și DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Harta 12 - Cap de ovine pe UAT în anul 2020

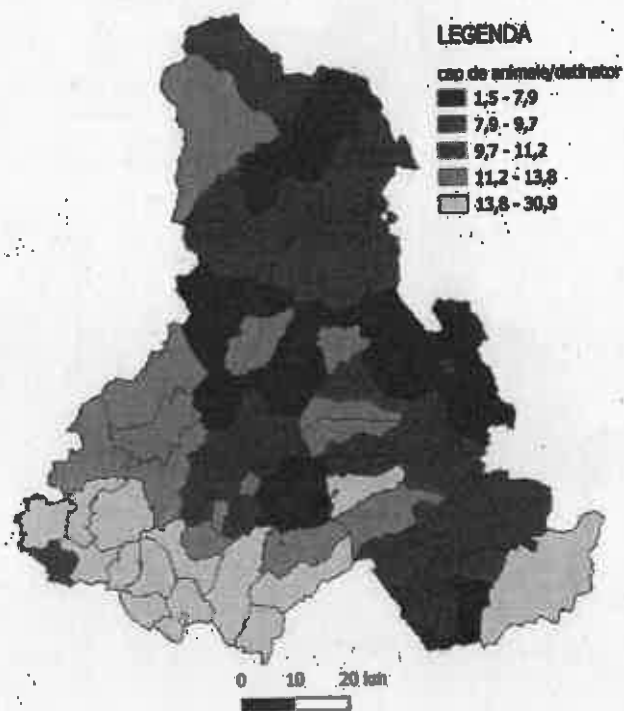
Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Figura 15 - Cap de ovine pe UAT în anul 2010 și 2020

Sursa: Recensământ general agricol 2010 și DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

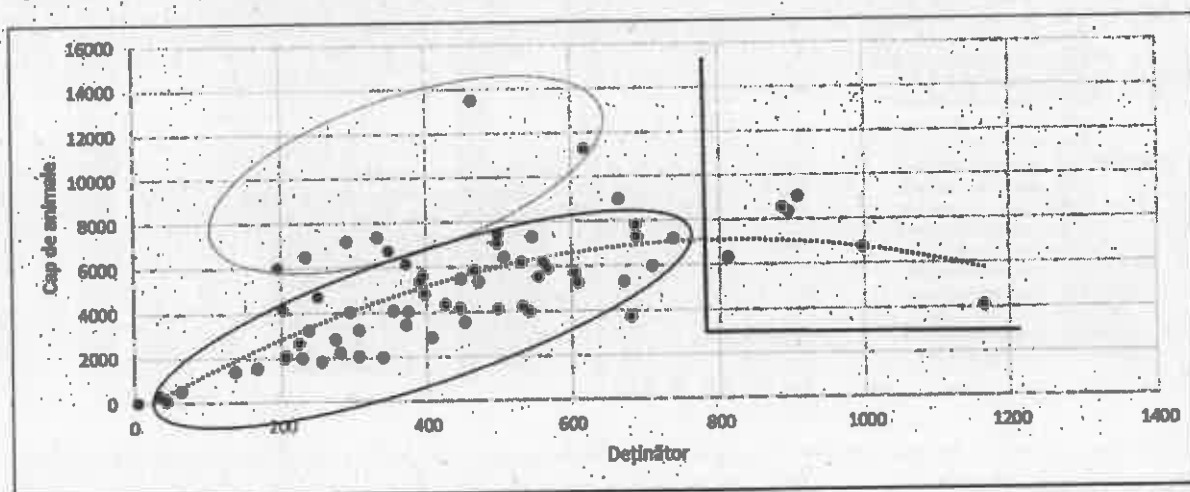
Harta 13 - Medie efectivului de animale pe deținător pe UAT în anul 2020

Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Cei mai mari crescători de animale al Județului Harghita sunt în Plăeși de Jos și sudul Județului în zona Cristur și Odorhei cu capete de animale în medie între 14 – 31 pe crescător (Harta 13).

Figura 16 - Efectivul de animale în funcție de numărul de deținători în anul 2020

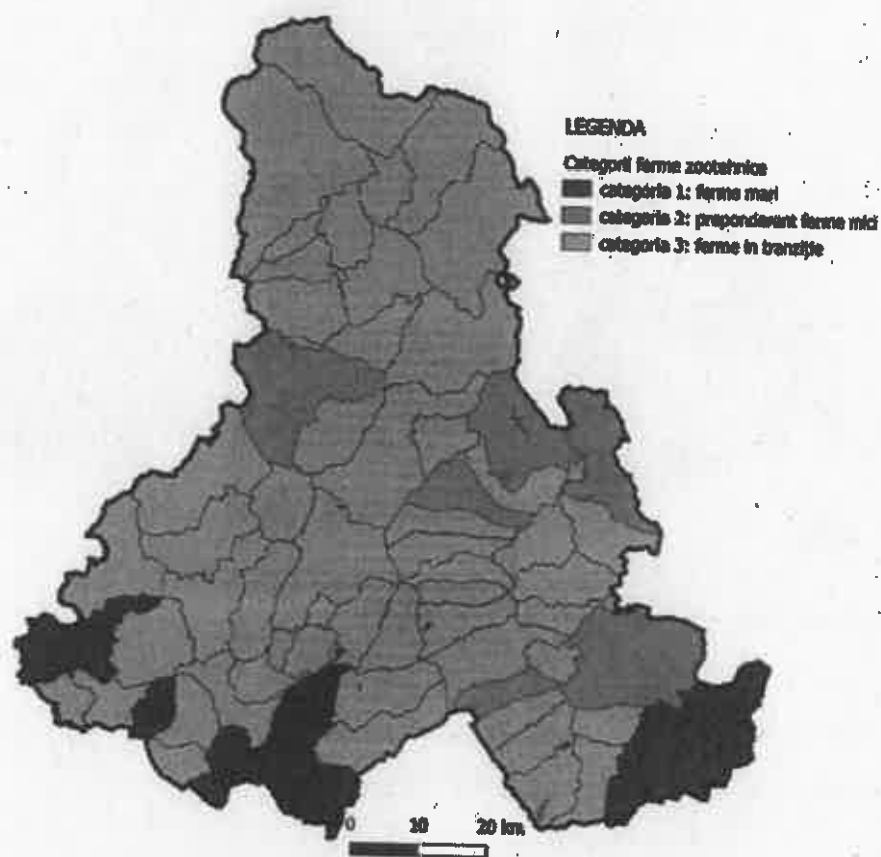

Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Figura 16 arată că deținătorii de animale din județ pot fi încadrate în 3 categorii:

1. Cel mai numeroși sunt gospodăriile de mărime mijlocie cu animale în medie de 9 capete / crescător - în Figura 16 punctele încercuite cu negru.
2. Fermierii cu 1-2 capete de animale, reprezentând o parte semnificativă din numărul crescătorilor din județ - punctele din dreapta figurii.
3. Crescători cu efective mai mari. Ei sunt în număr scăzut reprezentați în județ - în Figura 16 punctele încercuite cu verde.

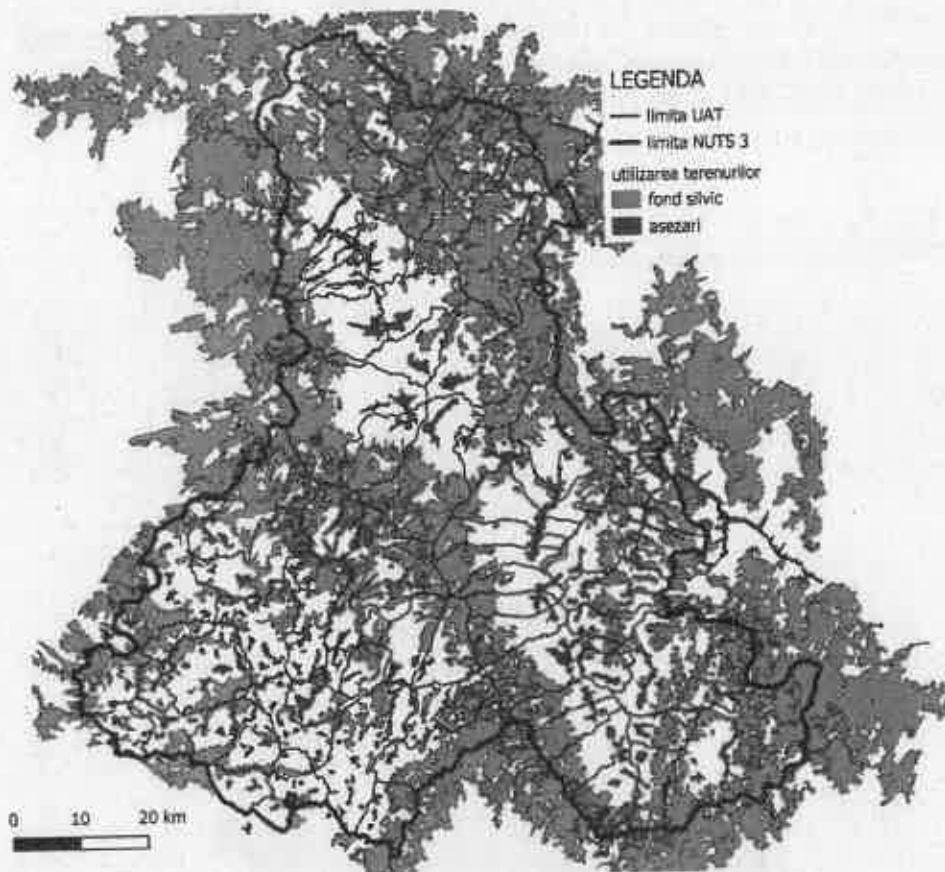
Harta 14 - Clasificarea UAT-urilor pe categorii de ferme zootehnice

Sursa: DSVSA Harghita, ©Planificatio 2020

Silvicultură

Harta 15 - Fondul forestier

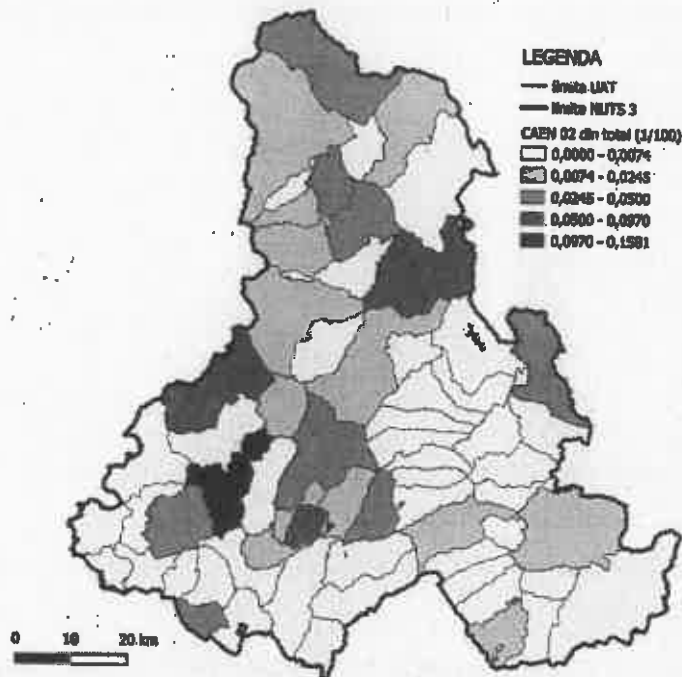

Sursa; ©Planificatio 2020

Harta 15 prezintă fondul forestier al Județului Harghita. Conform datelor statistice INS din 2018 suprafața fondului forestier din Județul Harghita este de 264 mii hectare, ceea ce înseamnă că aproximativ 34% a suprafeței Județului este acoperit de păduri.

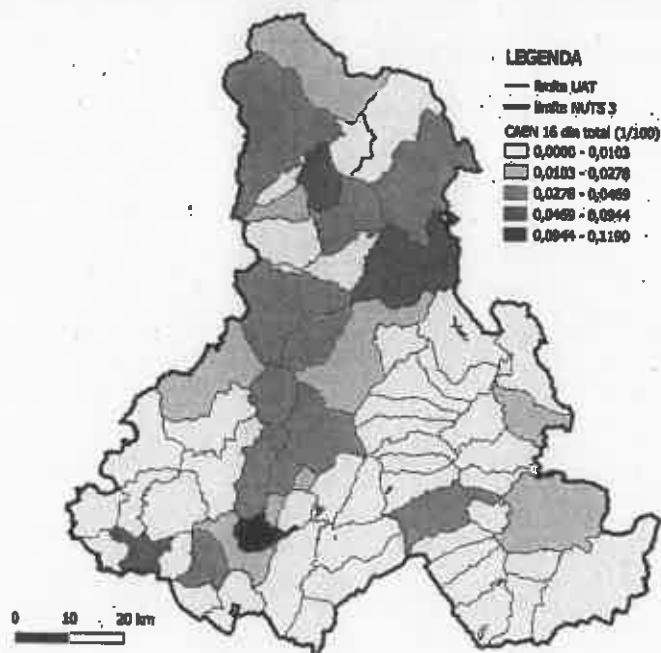
Aspecte economice

Harta 16 - Cifra de afaceri realizată în silvicultură și exploatare forestieră

Sursa: Lista Firme, ©Planificatio 2020

Harta 17 - Cifra de afaceri realizată în prelucrarea lemnului

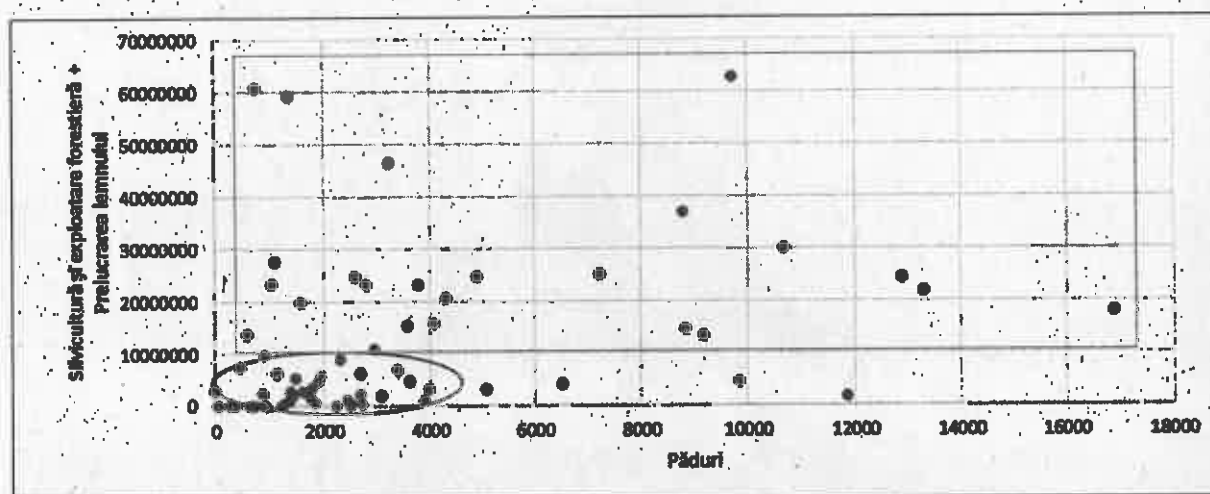

Sursa: Lista Firme, ©Planificatio 2020

Harta 16 și Harta 17 arată cifra de afaceri realizată în exploatarea forestieră, respectiv din prelucrarea lemnului. În majoritatea cazurilor lemnul exploatat este preluat în altă parte decât exploatarea sau

vecinătatea acestela. De exemplu în Tulgheș exploatarea forestieră este scăzută, dar prelucrarea lemnului este semnificativă. Un alt exemplu este cazul comunei Lupeni, unde exploatarea este mare, dar prelucrarea este nesemnificativă.

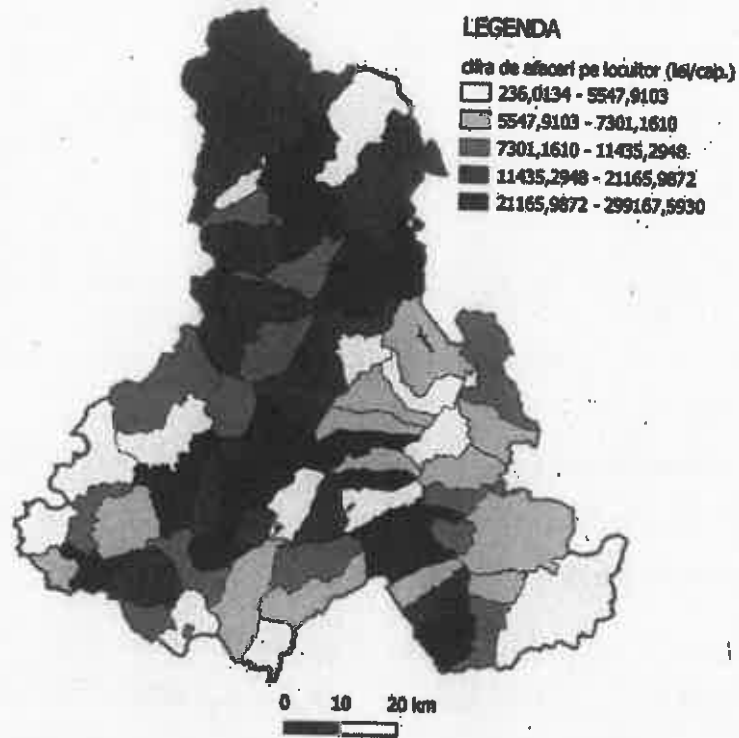
Figura 17 - Cifra de afaceri realizată în silvicultură, exploatare forestieră și prelucrarea lemnului în funcție de suprafața pădurilor pe UAT

Sursa: Lista Firme, ©Planificatio 2020

În Figura 17 punctele reprezintă locurile de exploatare forestieră și de prelucrarea lemnului în raport cu suprafața pădurilor. Astfel punctele din chenarul verde sunt în concordanță cu situațiile prezentate pe hărțile de mai sus, adică: locul exploatării silvice de multe ori nu este același cu locul prelucrării. Punctele încercuite cu negru înfățișează numărul comunelor unde suprafața forestieră este mică, ca și exploatarea și prelucrarea lemnului.

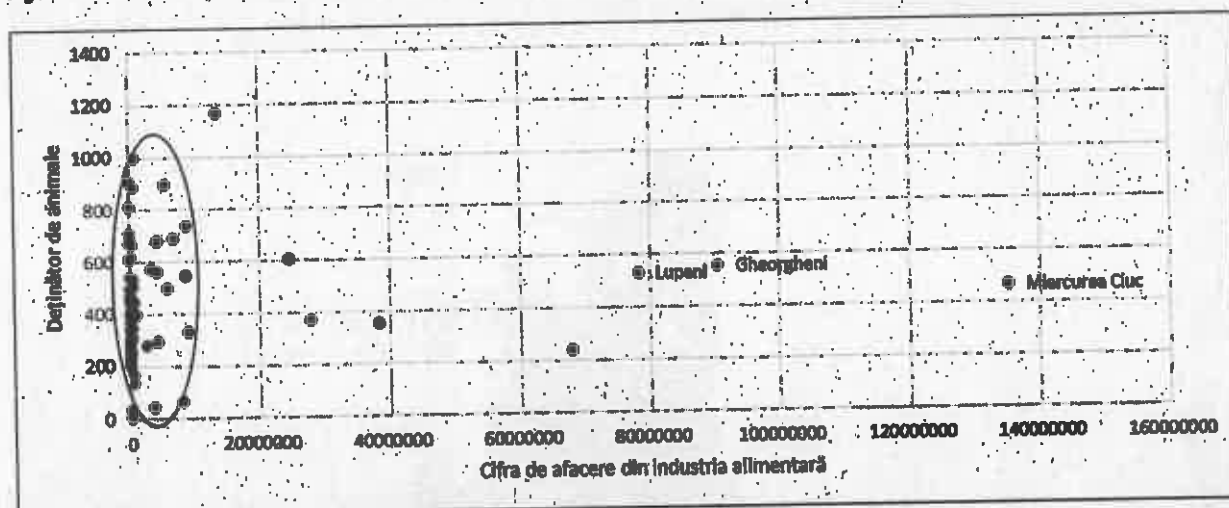
Harta 18 - Cifra de afaceri pe locuitor realizată pe UAT în 2018

Sursa: Lista Firme, ©Planificatio 2020

Cea mai mare cifră de afaceri este realizată de firmele de comerț cu ridicata și amănuntul. Acest sector contribuie cu peste 40% la cifra de afaceri, realizat la nivel de județ, fiind urmat de firmele producătoare de băuturi cu 25%. Astfel, fabricile de apă minerală din Tușnad, Borsec, Sâncrăleni realizează o cifră de afacere mare pe locuitor, respectiv firmele prelucrătoare din Miercurea Ciuc, Gheorgheni, Cristur, Odorhei, Lupeni.

Figura 18 - Numărul crescătorilor de animale comparat cu cifra de afaceri realizată în industria alimentară.

Sursa: DSVSA Harghita și Lista Firme, ©Planificatio 2020

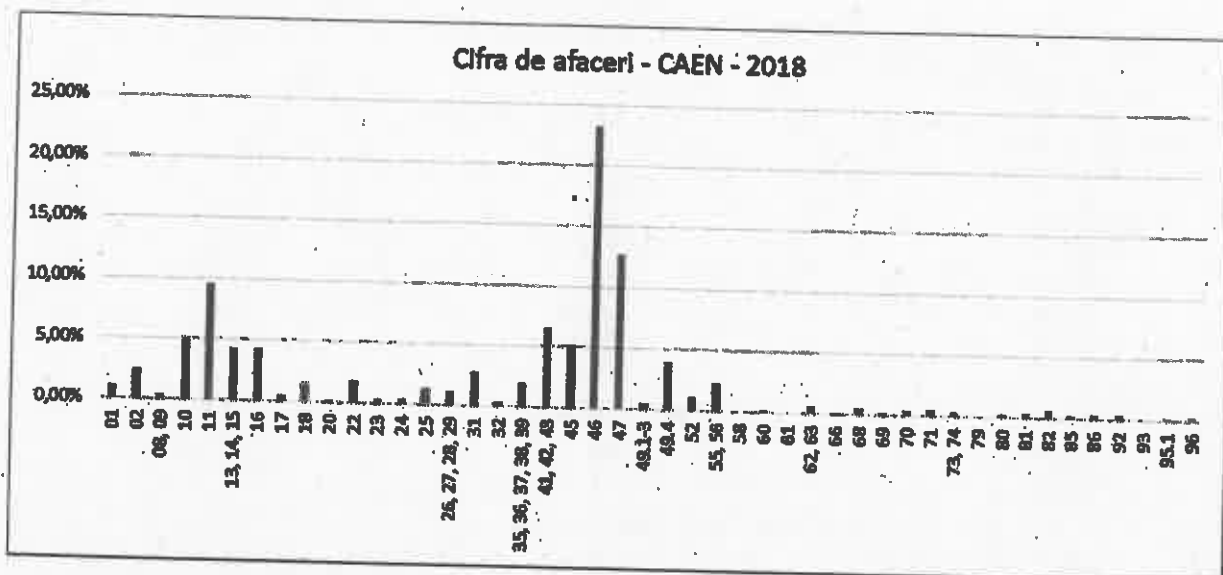
Lanțurile scurte de aprovizionare cu alimente pot fi definite în următorul fel: vânzarea produselor cu cât mai puțini intermediari. Lanțurile scurte de aprovizionare cu alimente pot aduce beneficii economice, de mediu și sociale.

Datele din Figura 18 arată că în județul Harghita cifrele de afaceri realizate de gospodăriile crescătore de animale sunt mici (punctele încercute cu negru). Unitățile de prelucrare a cărnii și a laptelui care realizează cifra de afaceri mari sunt concentrate în orașe ca Miercurea Ciuc, Gheorgheni sau comuna Lupeni, la distanțe mari de exploatațile agricole.

Numărul de firme

În 2018 numărul total de firme înregistrate în județul Harghita a fost de 9.426. Figura 19 arată profilul firmelor din județul Harghita conform activității principale, respectiv al codului CAEN. Astfel cele mai multe societăți comerciale sunt în domeniul comerțului cu amănuntul reprezentând 16,21% din totalul firmelor. Al doilea sector ca mărime după numărul de firme este domeniul construcțiilor, iar al treilea comerțul cu ridicata:

Figura 19 - Ponderea firmelor în Județul Harghita după codul CAEN

Sursa: Lista Firme, ©Planificatio 2020

Evoluția numărului firmelor în orașele și comunele Județului Harghita în anii 2009 și 2018 sunt prezentate în Figurile 42 și 43. În 2018 din numărul total al firmelor în județul Harghita, 27,10% au fost înregistrate în Miercurea Ciuc și 18,72% în Odorheiu Secuiesc. Locul 3, după numărul firmelor este ocupat de Municipiul Gheorgheni cu 8,21%.

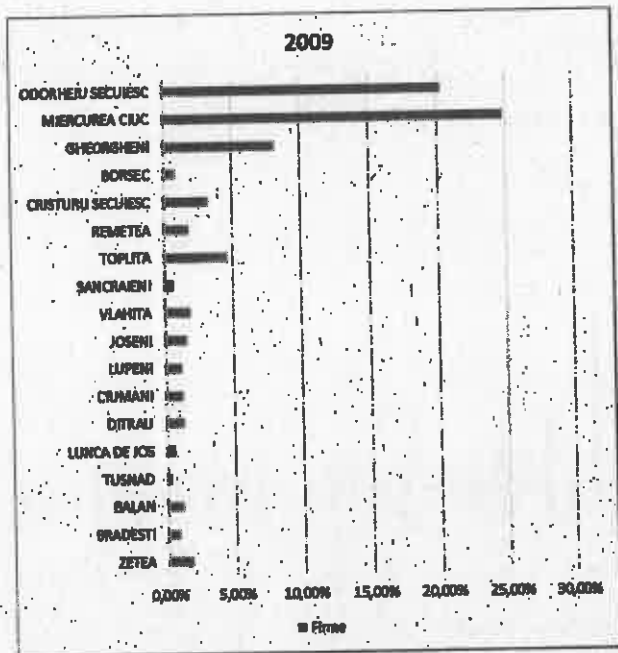
Figura 20 - Numărul locuitorilor comparat cu cifra de afaceri pe cap de locuitor

Sursa: Lista Firme, ©Planificatio 2020

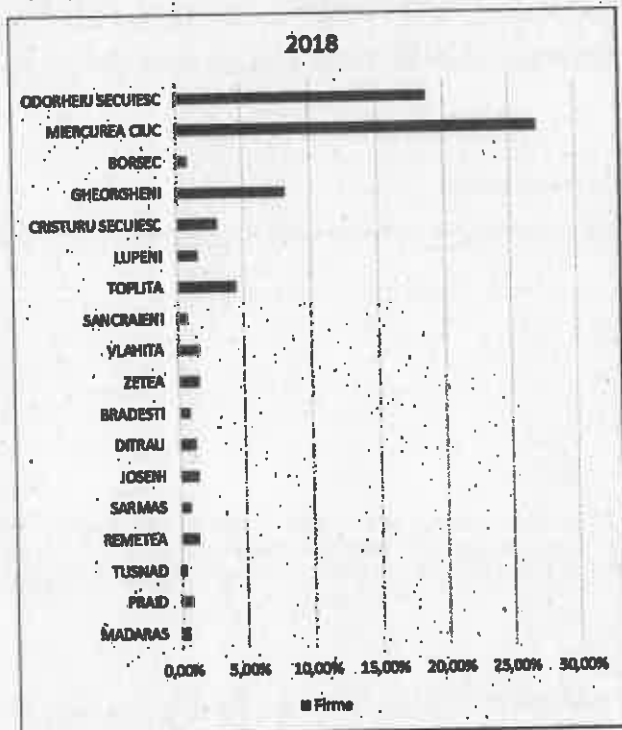
Dacă analizăm cifra de afaceri pe cap de locuitor realizată în 2018 de firme din județ și raportată la numărul de locuitori, observăm că firmele din Borsec realizează cea mai mare cifră/locuitor, urmat de Odorhelu Secuiesc și Miercurea Ciuc. Partea dreaptă în Figura 20 permite vizualizarea tendinței evoluției cifrei de afaceri (creștere), respectiv faptul că cu cât crește populația unei comune crește și activitatea economică a acesteia și implicit cifra de afaceri realizat/cap de locuitor.

Figura 21 - Ponderea firmelor după sediul companiei în 2009

Sursa: Lista Firme, ©Planificatio 2020

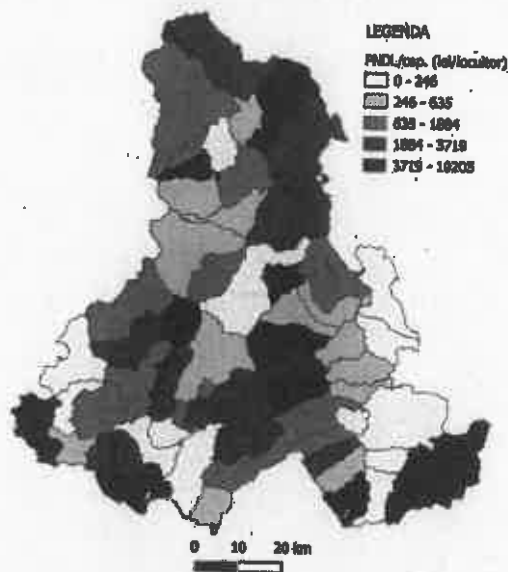
Figura 22 - Ponderea firmelor după sediul companiei în 2018

Sursa: Lista Firme, ©Planificatio 2020

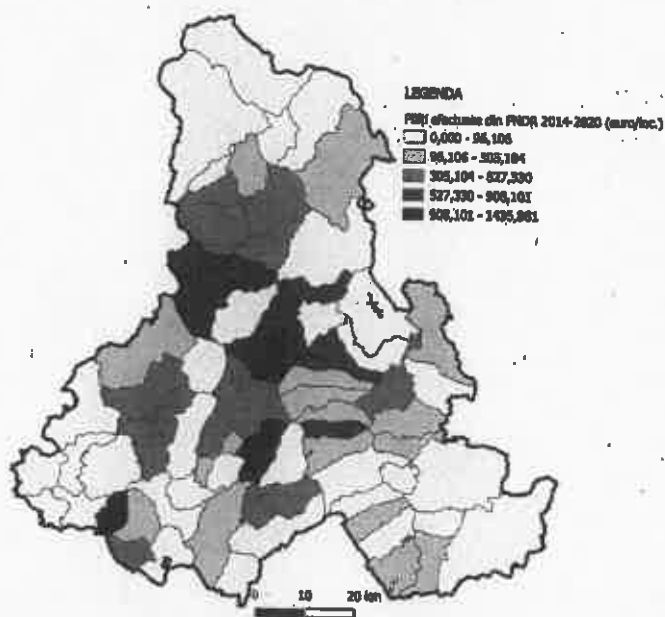
Finanțări nerambursabile PNDL și PNDR

Harta 19 - Surse de finanțare prin Programul Național de Dezvoltare Locală pe cap de locuitor

Sursa: MLPDA, ©Planificatio 2020

Harta 20 - Plățile efectuate prin Programul Național de Dezvoltare Rurală pe cap de locuitor

Sursa: AFIR, ©Planificatio 2020

Oportunitățile de finanțare nerambursabilă din Programul Național de Dezvoltare Locală a reprezentat o șansă de dezvoltare a infrastructurii pentru comunitățile locale. În județ cele mai active

comune în accesare și absorbția fondurilor disponibile sunt: Corbu, Subcetate, Voșlăbeni, Vârșag, Dănești, Mădăraș, Siculeni, Ciceu, Săcel, Secuieni, Dârjlu, Ulieș, Tușnad, Plăieșii de Jos (Harta 19).

Programul Național de Dezvoltare Rurală a oferit finanțări din fonduri europene pentru comunitățile rurale. În județ cea mai mare plată pe locuitor a fost efectuată pentru comuna Porumbeni, urmat de Suseni, Joseni, Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Felcsik, Ciceu și Căpâlnița (Harta 20).

Se observă că acele comunități unde absorbția fondurilor prin programul PNDL este mare, fondurile obținute prin programul PNDR sunt mici și invers.

Sărăcie în comunitățile rurale

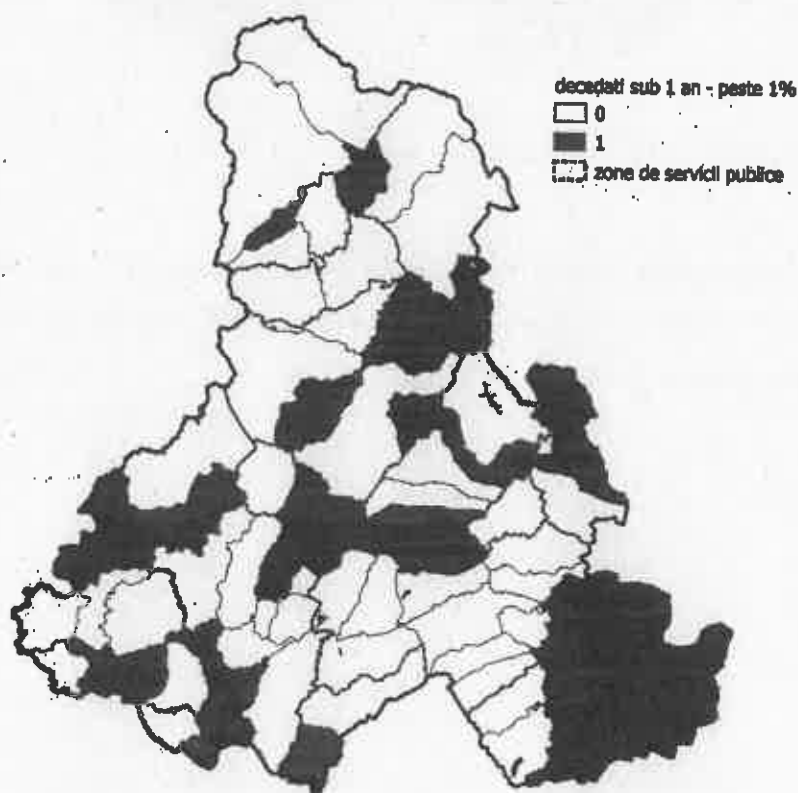
Având în vedere faptul că nu sunt cercetări științifice elaborate în detaliu la nivel județean, respectiv datele statistice pentru sărăcie sunt accesibile numai pentru regiunile de dezvoltare prin grija INS, am utilizat o metoda de aproximație, creând din datele statistice existente un index județean pentru semnalizarea riscului de sărăcie în anumite comunități.

Cele 2 indicatori calculați sunt:

1. Numărul de decedați sub 1 an din total născuți vii (2014-2018),
2. Numărul de mame sub 19 ani din total născuți vii (2014-2018).

Bineînțeles că ambele sunt afectate și de alte considerente, cum ar fi educația sexuală în școli, servicii de sănătate publică în zona, acces la medicamente, servicii de ambulanță, etc., dar oricum sunt indicatori utilizați pentru localizarea comunităților în sărăcie.

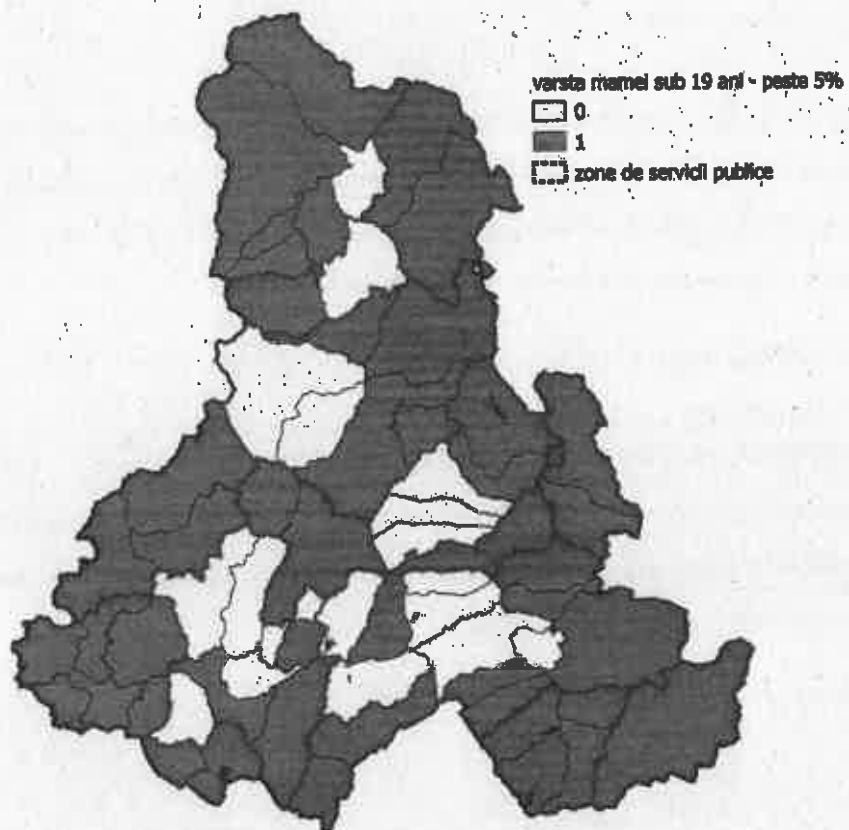
Harta 21 - Localități cu peste 1% de decedați sub 1 an în 2014-2018

Sursa: INS Tempo, ©Planificatio 2020

Se vede că în apropierea spitalelor cu secții de pediatrie și de neonatologie riscul nu este prezent, sau este cel puțin parțial rezolvat. Mai ales zonele periferice sunt afectate, inclusiv cele din periferii intrajudețene.

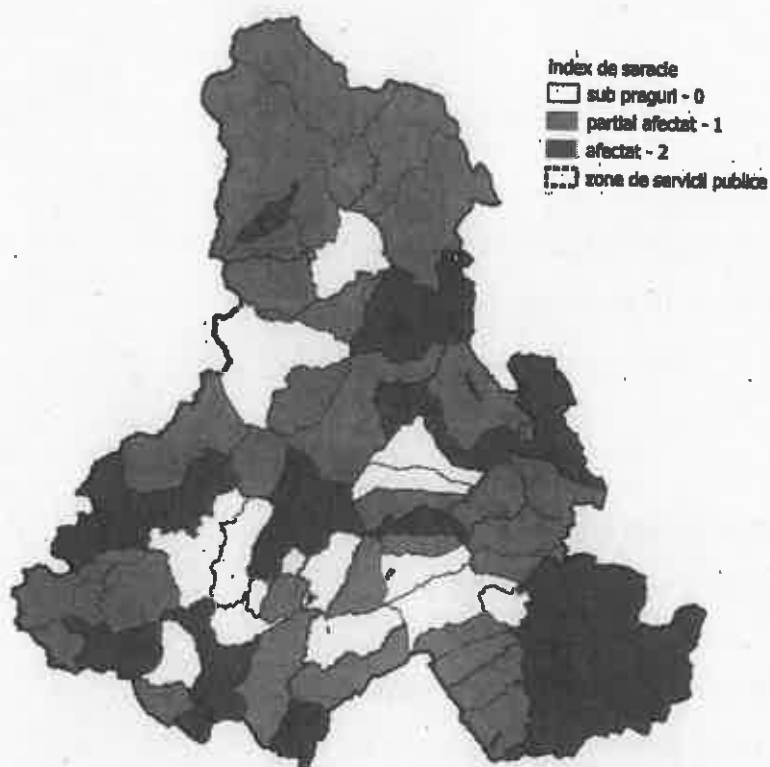
Harta 22 - Localități cu peste 5% de mame sub 19 ani în 2014-2018

Sursa: INS București, date achiziționate, ©Planificatio 2020

Pentru clarificarea contextului, trebuie precizat că medie la nivel UE este 4%, iar medie națională din țara este peste 12%. Problema cu mamele adolescente are efecte negative pe generații întregi, nu numai asupra mamei respective, sau pe familiei sale.

Harta 23 - Index de sărăcie la nivel de localitate

Sursa: ©Planificatio 2020

Cele mai afectate zone sunt, unde combaterea sărăciei trebuie să fie în focusul politicilor publice locale și zonale:

- Ciucul de Jos
- Cristur
- Ghimeș
- Ținutul Sărilor
- Gheorgheni
- Ocland-Merești
- Zetea-Vârșag
- Dârjiu-Ulieș
- Casin

În celelalte zone sunt suficiente măsuri de incluziune socială la nivel local, nu este vorba de o problema accentuată la nivel zonal. În cazul zonelor Cluc și Odorhei, problema trebuie abordată la nivel de ZFU prin politici urbane de dezvoltare.

Comunitățile respective în localitățile identificate sunt localizate mai ales la marginea satelor, în așezări fără acces la utilități, și la servicii publice. Fiind vorba de o problema acută în 20 localități în județ, adică în aproape o treime din localități, problema trebuie rezolvată ca prioritară.

Analiza SWOT

Prezenta analiza SWOT a fost realizată pe baza următoarelor surse:

- analiza datelor statistice,
- focus grupuri realizate în cadrul procedurii de planificare,
- rezultatele discuțiilor purtate în etapa 0.

PUNCTE TARI

- Pășuni extinse de bună calitate
- Condiții climatice ideale pentru anumite culturi
- Biodiversitate excelentă
- Sector economic cu tradiție în județ
- Forță de muncă disponibilă
- Diversitatea produselor agricole
- Modul de lucrare a pământului și creșterea animalelor este aproape de producția organică
- Cunoștințe locale transmise din generații în generații (în familie) relevante în agricultură
- Existența asociațiilor profesionale
- Existența universității de profil agricol și ingineria alimentelor
- Centru de cercetare alimentară
- Existența instituțiilor de specialitate pro-active
- Existența programelor județene de dezvoltare rurală
- Stația experimentală a cartofilor
- Produse alimentare montane, tradiționale

PUNCTE SLABE

- **Neproductivitatea sectorului**
- **Slaba calificare a angajaților în sector, lipsa profesionalismului**
- **Lipsa abatoarelor și întreprinderilor mici, locale de prelucrare a cărnii**
- **Dependența fermierilor de programele de finanțare**
- **Pesticidele folosite în agricultură periclitează apicultura**
- **Lipsa investițiilor inovatoare**
- **Lipsa culturii antreprenoriale în zone rurale**
- **Lipsa pieței de desfacere și valorificare a produselor agricole**
- **Colaborarea slabă între diverși actori economici, lipsa asocierilor gospodărești**
- **Lipsa de marketing și cunoștințe de valorificare a produselor**
- **Lipsa unui sistem de informare eficientă de profil**
- **Percepția / mentalitatea despre rolul sectorului în dezvoltarea economică**
- **Competențe slabe de cooperare între actori (memoria colectivă a CAP-urilor)**
- **Pondere mică a fermelor mari (se practică mai mult agricultura de subsistență)**
- **Mecanizare învechită, neperformantă în agricultură**
- **Lipsa educației ecologice pentru copii și tineri**
- **Comunicare ineficientă în sector între nivele, instituții și actori**
- **Lipsa cooperării între sectoare conexe (agricultură, silvicultură, turism)**

OPORTUNITĂȚI

- Existența programelor de sprijin financiar pentru agricultură (național și internațional)
- Apariția consumatorilor responsabili (schimbarea mentalității), care deschide un nou segment de piață pentru agricultori
- Vânzarea produselor pe diferite căi neconvenționale, lărgind piața de desfacere (magazine on-line, rețele de socializare)
- Asocierea diferiților producători pentru o reprezentanță mai puternică, posibilitățile de branding
- Târgurile organizate cu regularitate pentru producătorii locali
- Schimburi de experiență, călătorii de studiu în străinătate prin proiecte internaționale cu finanțare UE

AMENINȚĂRI

- Schimbările climatice, climat specific montan nefavorabil
- Producție slabă din cauza epidemiilor
- Prețul scăzut al produselor agricole primare
- Producția de masă a produselor alimentare ieftine (decizii politice la nivel național și UE)
- Emigrarea forței de muncă din agricultură în alte sectoare sau în afara țării
- Scăderea puterii de cumpărare a populației
- Dispariția fermierilor mici
- Apariția produselor ieftine din import pe piață (produse din China de ex., dar nu numai)
- Cadrul legal ambiguu, nesigur
- Influența negativă a informațiilor transmise în media și rețelele de socializare
- Conflicte între diverși actori în sector

Concluzii și dileme de dezvoltare

Județul Harghita prin așezarea sa geografică și prin tradițiile sale este o zonă preponderent rural-agricolă. Cu toate că este o ramură tradițională, agricultura este slab integrată în economia de piață. În analiza economică a județului, sectoarele economice care se bazează pe resursele naturale existente, primar și secundar, nu reprezintă în actualul context un motor al economiei locale.

Investițiile specifice în localitățile rurale cu activități cu potențial agricol semnificativ vor contribui la calitatea de viață a cetățenilor din zona rurală și urbană, precum și bunăstarea producătorilor din agricultură.

Agricultura ecologică poate avea o contribuție majoră la dezvoltarea durabilă a agriculturii, la creșterea activităților economice cu o importantă valoare adăugată. Agricultura ecologică devine tot mai importantă și competitivă, îndeplinind funcții cum ar fi protejarea mediului înconjurător. Piața de desfacere a produselor ecologice este în continuă creștere. Sprijinirea fermierilor în valorificarea acestor produse ar aduce bunăstare și dezvoltarea spațiului rural.

Creșterea bovinelor este o activitate tradițională a populației din județ. Sprijinirea acestui sector poate asigura stabilitatea forței de muncă în zona rurală și montană, iar diversitatea producțiilor pe care le realizează, consumul redus de energie și natura furajelor pe care le valorifică, conferă creșterii și exploatarea bovinelor caracterul unei activități durabile și de perspectivă.

Dileme de dezvoltare de discutat și de clarificat:

1. *Cooperare între UAT-uri sau dezvoltare locală în ariile desemnate, dezvoltare axată pe orașe, sau pe zone?*
2. *Cooperare și ferme mici sau concentrarea terenurilor și a activităților?*
3. *Rolul fermelor subzistente: tradiție, efect social, sau specific local ca un punct tare?*
4. *Diversificarea activităților economice în sate sau accesibilizarea locurilor de muncă în centre urbanizate?*
5. *Roluri și funcții terenurilor forestiere: rol multiplu, sau utilizarea strictă în silvicultură?*
6. *Composesoratele ca investitori locali în economie, în dezvoltare locală, în comunitate, în cultura locală, sau rol de deținător de pădure în forma asociativă ca până acum?*
7. *Dezvoltare rurală bazată strict pe proiecte din Fonduri UE și de Guvern, sau bazată pe capital teritorial local, pe inițiative locale.*

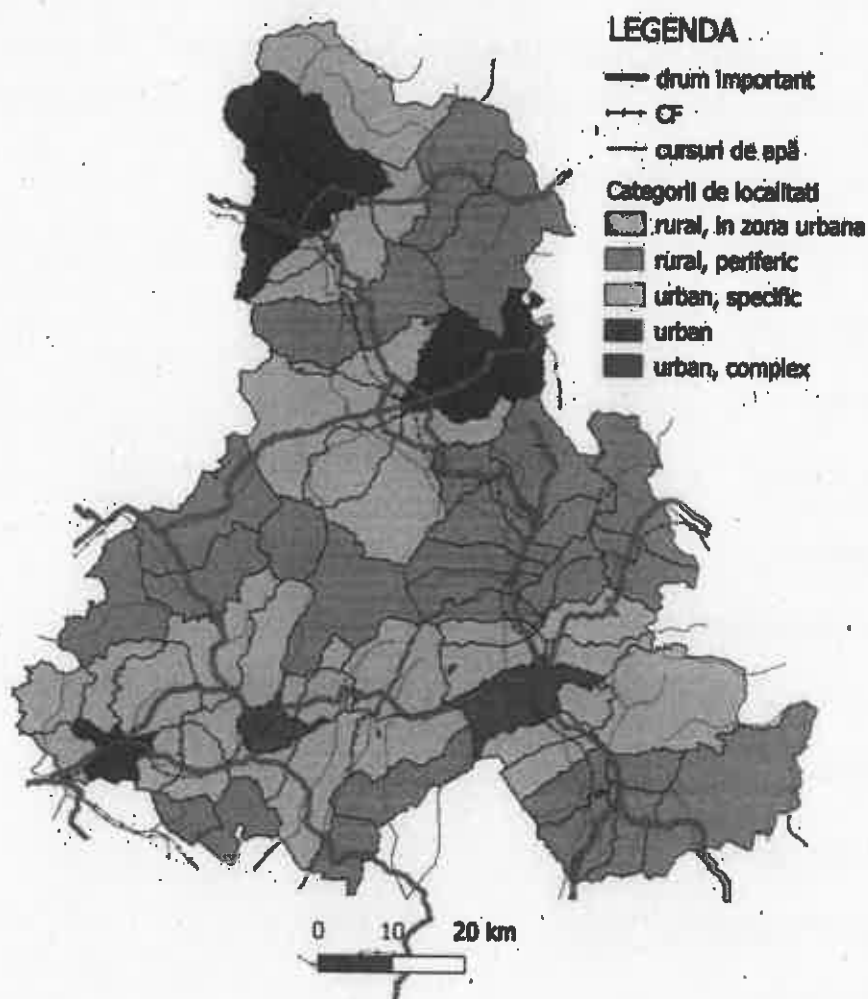
Concepția structurii teritoriale a județului din punct de vedere al dezvoltării rurale

De regulă când vorbim de județul Harghita avem în vedere 4 zone ale județului care sunt în aria de influență a celor 4 municipii din județ. Astfel vorbim de zona Miercurea Ciuc, Odorheiu-Secuiesc, Gheorgheni și Toplița.

Dacă ne uităm însă la nivelul de dezvoltare a fiecărei zone astfel delimitate, observăm că acestea sunt într-o oarecare discrepanță una față de cealaltă datorită a mai mulți factori sociali și economici.

În analiza noastră propunem în continuare o altă concepție de structură teritorială a județului, care permite dezvoltarea comunităților rurale într-o măsură mai armonioasă și mai echitabilă în următorii 10 ani.

Harta 24 - Concepția structurii teritoriale a județului Harghita

Sursa: ©Planificatio 2020

Harta 24 prezintă noua abordare a concepției de structură teritorială.

Tipuri de arii teritoriale:

- **urban complex:** Odorheiu Secuiesc și Miercurea Ciuc, de-a lungul drumului principal, fiecare include două unități administrativ teritoriale în sfera lor de influență.

- **urban:** Gheorgheni, Toplița, Cristuru-Secuiesc, de-a lungul drumului principal, fiecare include o unitate administrativ teritorială în sfera lor de influență

- **urban specific:** orașe noi fără rol de centru de deservire a populației și fără arie de influență

- **rural:**

A) în afara ariei de influență urbană

B) în aria de influență urbană

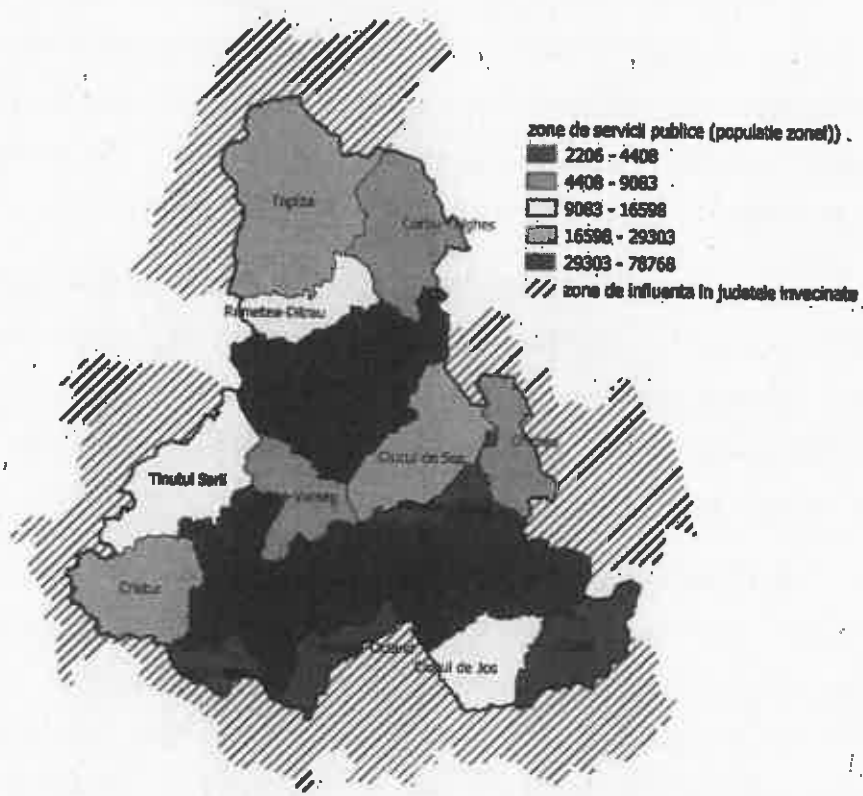
În arile desemnate trebuie să fie asigurate toate condițiile pentru o calitate adecvată a vieții și dezvoltare economică, în funcție de oportunități și nevoi. În acest sens este necesară o diviziune teritorială a muncii, adică așezările clasificate în fiecare arie teritorială decid în mod autonom asumarea sarcinilor și, dacă este necesar, finanțarea comună. Arile pot fi astfel policentrice. Unele aril din județul nostru pot deveni aril de influență pentru comune periferice ale județelor limitrofe.

Se poate vorbi de următoarele aril de influență:

1. Miercurea Ciuc
2. Odorheiu Secuiesc
3. Gheorgheni
4. Toplița-Borsec
5. Cristuru Secuiesc
6. Dârju-Uleș (interjudețean)
7. Ocland-Merești (interjudețean)
8. Tușnad-Sânsimion-Sânmartin-Cozmeni (interjudețean)
9. Casin (interjudețean)
10. Ghimeș (interjudețean)
11. Remetea -Ditrău
12. Tulgheș-Corbu
13. Praid-Corund-Atid (interjudețean)

- 14. Zetea-Vârșag
- 15. Sândonic-Bălan
- 16. Dănești-Cârța-Tomești-Mădăraș
- 17. Racu-Mihăileni

Harta 25 - Zone de cooperare teritorială

Sursa: ©Planificatio 2020

Participare activă în planificare

Metodologie

Strategia de dezvoltare a județului Harghita pe perioada 2021-2030 apelează la două metodologii de cercetare: metoda obiectivă, independentă de observator (cantitativă) și metoda care studiază realitatea subiectivă (calitativă). Stilurile de cercetare care au fost alese sunt foarte diferite, însă una depinde de cealaltă, adică cercetarea calitativă este o completare a cercetării cantitative. Alegerea participanților și a grupului de țintă pentru chestionare s-a întâmplat responsabil, având în vedere faptul că strategia de dezvoltare rurală este axată pe dezvoltarea sectorului agricol.

În elaborarea analizei socio-economice au fost analizate datele statistice ale mai multor instituții publice, cum ar fi: Institutului Național de Statistică; Rezultatele recensământului agricol din 2010; Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita; Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Harghita. Un alt instrument de cercetare cantitativă a fost chestionarul online, care avea rolul de a identifica nevoile, necesitățile de investiții în domeniul serviciilor de bază, în mediul rural.

Partea calitativă, comparativ cu cea cantitativă, nu se bazează la măsurări numerice, statistice și utilizează descrierea comprehensivă a evenimentelor studiate. În urma analizei datelor statistice a devenit necesară analiza în profunzime a unor aspecte și clarificarea nelămuririlor rezultate din cercetarea cantitativă. Cercetarea calitativă se bazează pe interviuri individuale și interviul de grup, care este cunoscut sub denumirea focus grup.

Interviurile de grup au o tehnică stimulativă și flexibilă. Din perspectiva categoriei de participanți a fost organizat în așa fel încât să fie omogenă, însă și diversă în cazul statusului social, educațional și profesional. Această metodă a implicat participarea a mai multor persoane, cu posibilitatea pentru schimb de opinii și idei. La întâlnirile focus grup au participat reprezentanții unităților administrative teritoriale, mari fermieri atipici din exploatați agricole (specialiști în cultivarea plantelor și în zootehnie), precum și actorii din mediul silviculturii. Participanții acestor evenimente sunt specialiști în acest domeniu, iar interviurile individuale au scopul de a exploata părerile fermierilor mici, care nu au oportunitatea de a exprima părerea, deși activitățile lor au un rol important în dezvoltarea sectorului agricol. Au fost organizate 19 interviuri individuale de tip structurat, compuse din 19 întrebări. Participanții au fost aleși din diferite zone a județului, din cinci categorii de vârstă, având în posesie diferite tipuri de exploatați agricole.

Focus grupuri

În metodologia participativă de realizare a strategiei de dezvoltare rurală a județului Harghita în cursul lunii iulie 2020 am organizat 5 discuții focus grup pentru a afla cât mai multe detalii de pe teren, din partea actorilor și a părților interesate. Astfel în data de 20.07.2020, prima discuție online s-a desfășurat cu participarea a 10 fermieri , a doua în data de 24.07.2020, cu 4 silvicultori și în data de 27.07.2020 au avut loc 3 discuții focus grup în total cu 21 primari ai comunelor harghitene.

Concluziile acestor întâlniri vom sumariza în cele ce urmează:

Fermierii

Temele abordate la întâlnirea cu fermierii au fost:

- 1) planuri pe următorii 10 ani
- 2) factorii care influențează realizarea obiectivelor propuse
- 3) cunoștințele și know-how-ul în domeniul agricol
- 4) suportul necesar din partea autorităților locale și județene

1) Planuri pe următorii 10 ani

Majoritatea participanților la această discuție au fost fermierii cu gospodării mari și cu experiențe profesionale considerabile. Între planurile lor pentru următorii 10 ani cele mai des amintite și de majoritatea lor s-au fost:

- creșterea efectivului de capete și a calității rasei
- diversificarea activității: orientare spre turism, pomicultură, agro-turism, prelucrarea cărnii și a laptelui, înființarea unei cooperative sau asociații pentru creșterea eficienței și siguranței pe piață
- profesionalizarea activității pentru creșterea competitivității produselor
- construirea de abatoare și puncte de prelucrare a cărnii, laptelui

2) Factorii care influențează realizarea obiectivelor propuse

Fermierii consideră că pentru a-și atinge obiectivele propuse sunt necesare un șir de condiții care se interconectează între ele. Astfel:

- nu este deajuns producția profesională, este nevoie și de modalități de vânzare profesională, branding
- accentul trebuie pus pe calitate, satisfacerea clientului trebuie să fie un punct forte al fiecărui fermier
- pregătirea profesională adecvată pentru a ține pasul cu schimbările rapide din domeniu
- înființarea de cooperative de producție, de desfacere etc.
- scop comun de dezvoltare și planificare tip bottom-up
- legislație clară, stabilă, transparentă
- informare în timp real al fermierilor despre oportunități de dezvoltare, finanțări, noutăți etc.
- înființare de piețe just în time pentru produse perisabile
- sistem de vânzare pentru producători locali
- necesitatea cooperării între actorii sectorului și părțile interesate

Formarea producătorilor are un rol imens în realizarea planurilor lor pentru următoarea perioadă. Sunt necesare produse de calitate și trebuie dezvoltată o rețea pentru a le vinde (piață). Importanța cooperativelor este remarcabilă -> stabilirea obiectivelor comune și atingerea lor pentru eficientizarea sectorului.

3) Sub ce formă pot fi transferate cunoștințele și know-how-ul în domeniul agricol?

La această întrebare fermierii au propus următoarele metode de transfer de cunoștințe:

- organizare de mese rotunde în mod regulat în diferite regiuni ale județului pentru discutarea problemelor, dar și pentru schimburi de experiență și cunoștințe
- cursuri de perfecționare scurte de preferabil în timpul iernii când beneficiarii au mai mult timp la dispoziție
- consiliere personalizată la fața locului (consilier mobil)
- cursuri de specializare în toate domeniile agricole
- platformă online special creat pentru agricultori care are avea funcție de educație (videoclipuri scurte cu scop educativ) și informare

- formarea corespunzătoare și practică a tuturor actorilor în agricultură

Stabilirea, menținerea și consolidarea comunicării între fermieri este esențială. Sunt necesare instruirii și videoclipuri educaționale se putea dezvolta continuu.

4) Suportul necesar din partea autorităților locale și Județene

Fermierii și producătorii locali au nevoie de un mediu prietenos, favorabil pentru agricultură. Au nevoie de sprijin în crearea unor rețele de producție și de vânzare și nu în ultimul rând de o investiție în formarea resurselor umane din agricultură.

Silvicultori

Temele abordate la întâlnirea cu fermierii au fost:

- 1) Gestionarea durabilă a pădurilor
- 2) Direcții noi - reîmpădurire
- 3) Pădurea multifuncțională
- 4) Noul rol posesorilor
- 5) Cooperarea între actori

1) Gestionarea durabilă a pădurilor după părerea participanților se leagă foarte puternic de mentalitatea (schimbarea mentalității la generația mai în vârstă) fiecăruia și de educația de la vârste fragede ale copiilor.

- Școala de pădure este o posibilitate de a apropia copiii din mediul urban cu pădurea și cu natura în general
- Prin campanii de conștientizare s-ar putea ajunge la generații mai în vârstă pentru schimbare de atitudine și metode de gestionare sustenabilă a pădurilor
- Este nevoie de PR pozitiv, deoarece mass media și canalele de socializare dezinformează și au impact negativ
- Este nevoie de folosirea de tehnologie modernă și IT în campanii de informare și conștientizare pentru a ajunge la un public cât mai larg, dar și pentru un impact mai puternic.

- O campanie comună a celor 250 composesorate din județ, sprijinită de Asociația Agricultorilor Secui (Szekely Gazdaszervezet) ar putea avea un impact remarcabil asupra schimbării mentalității.
- Este nevoie de comunicare și colaborare eficientă între toate părțile interesate.

Potrivit inginerilor forestieri / silvicultorilor care au participat la discuția focus grup, este nevoie de o schimbare de mentalitate și o comunicare eficientă. (Gestionarea pădurilor nu este egală cu defrișările.)

2) Direcții noi în gestionarea durabilă a pădurilor

După părerea participanților progrese, schimbări pozitive în silvicultură există și se și observă, problema mai degrabă rămâne mentalitatea oamenilor.

Ceea ce este rămas înșă de îmbunătățit sau de realizat este:

- Întreținerea drumurilor de zonelor de exploatare
- Înlocuirea defrișărilor
- Respectarea eticii vânătoarești de toate părțile
- Digitalizarea silviculturii pentru eficientizarea acțiunilor de prevenire a bolilor și baza de date
- Valorificarea, în comun a masei lemnoase pentru eficientizare vânzării masei lemnoase doborâte de vânt în special.

3) Pădurea multifuncțională

Pădurea în ziua de azi are mai multe funcții și joacă un rol important în viața fiecărui cetățean căruia îi place natura sau care desfășoară activitate economică în natură.

Silvicultorii, pădurarii au rol important în promovarea pădurii ca loc de agrement, de turism:

Practicarea turismului (camping, drumeții, alpinism) în condiții sustenabile este condiționată și de amenajarea pădurilor pentru a le păstra starea lor corespunzătoare din punct de vedere al funcțiilor ecologice, economice și sociale (piste de biciclete, bănci, panouri informative, toaleta ecologice etc.).

Înființarea unui sistem cu reguli clare pentru culegere de fructe de pădure și ciuperci în vederea creșterii sustenabilității și menținerii ecosistemului forestier este o altă provocare în care administrația pădurilor are un rol important.

Sprrijinirea înființării de puncte de colectare și certificare a calității fructelor și ciupercilor de pădure în colaborare cu alți actori interesați este o nevoie menționată de către participanții la această întâlnire.

4) Noul rol al composesoratorilor

Lista rolurilor ce care composesoratele ar putea avea sunt:

- Deschiderea pensiunilor cu scopuri turistice
- Pornirea unor afaceri de prelucrare a produselor alimentare de bază
- Finanțarea evenimentelor comunitare
- Organizare de conferințe
- Reabilitarea clădirilor bisericesti
- Oferirea de mese calde pentru cei în nevoie
- Îngrijirea vârstnicilor

Participanții au considerat că composesoratele ar putea avea rol și responsabilitate socială mult mai mare în comunitățile unde există.

5) Cooperarea între actori

Pentru a putea vorbi despre gestionarea durabilă a pădurilor și pentru a putea fi pregătiți în fața provocărilor și schimbărilor climatice trebuie să existe:

- o cooperare și colaborare strânsă și în timp real între toate părțile interesate
- Pregătire și formare corespunzătoare a beneficiarilor, responsabililor, actorilor economici în domeniu
- și este necesar folosirea tehnologiilor noi și IT în culegerea de date, stocare lor
- o informare clară, transparentă și actualizată a tuturor părților
- moderator din partea autorităților Județene în soluționarea problemelor comune

Primari

Temele abordate:

- 1) Dezvoltare economică bazată pe resurse. De ce avem nevoie?
- 2) Emigrarea tinerilor din țară. Cum îi putem ține acasă sau să îi chemăm acasă?
- 3) Dezvoltarea rurală din resurse locale. Este posibil?
- 4) Opiniile cu privire la împărțirea regională a sarcinilor

1) Dezvoltare economică bazată pe resurse. De ce avem nevoie?

Este de menționat că în cele 3 discuții focus grup tratarea aceluiași teme a rezultat sugestii, soluții, apropieri diferite în funcție de regiunile județului și specificitățile economico-sociale ale comunelor, precum și a viziunii și experiențelor primarilor respectivi.

Unele nevoi s-au regăsit la toate cele trei focus grupuri, acestea fiind:

- necesitatea înființării piețelor agro-alimentare locale exclusiv pentru producătorii locali, pentru deservirea locuitorilor zonei cu produse sănătoase, locale.
- înființarea de industrii mici de prelucrare a cărnii și a laptelui
- soluționarea situației suprafețelor agricole lăsate în paragină
- încurajarea cooperativelor, formelor de asociere a producătorilor agricoli
- încurajarea întreprinzătorilor pentru a apela la fonduri nerambursabile pentru diferite proiecte de investiții.

Alte nevoi formulate de către primarii prezenți la aceste focus grupuri:

- necesitatea stabilirii criteriilor de finanțare în așa fel încât să fie accesibili tinerilor care se întorc în țară și încep o afacere nouă.
- prelucrarea materiei lemnoase provenite din păduri doborâte de vânt pentru a valorifica la un preț mai avantajos.
- încurajarea soluțiilor și ideilor inovatoare în agricultură
- fermieri/întreprinzători pregătiți care acționează după planuri de afaceri și nu la întâmplare
- armonizarea agriculturii tradiționale cu cea de precizie
- îmbunătățirea infrastructurii
- soluționarea problemelor legate de pășunat
- motivarea tinerilor din sector pentru a rămâne în agricultură

- **diversificarea activităților economice în mediul rural**
- **valoarea adăugată cât mai mare la produs**
- **investiții în turism**
- **folosirea pădurilor ca zone de agrement, cu noi funcții**
- **cooperare mai bună între fermieri mici și mari**

2) Emigrarea tinerilor din țară. Cum îi putem ține acasă sau să îi chemăm acasă?

În județul Harghita sentimentul de apartenență la o comunitate, legăturile strânse familiale sunt caracteristici culturale și valori foarte apreciate. Nesiguranța în viitor, lipsa locurilor de muncă bine plătite, nivelul de trai scăzut a rezultat însă plecarea masivă a tinerilor în străinătate, care nu pare să se încetinească deocamdată. Singurul lucru pozitiv este că acești tineri pleacă cu gândul că după câțiva ani se vor întoarce în țară.

Primarii prezenți la discuții au căzut cu toții de acord, că singura șansă de a atrage tinerii înapoi pe meleagurile natale este crearea unui mediu motivant și condiții de viață similare cu cele cu care se obișnuiesc în străinătate la care se adaugă sentimentul de a fi „acasă”, ca valoare adăugată, atunci când trebuie să ia decizii pe viață.

Astfel necesitățile sunt:

- **crearea unui mediu prietenos și avantajos pentru cei care își vor să deschidă o afacere**
- **sprajin din partea autorităților locale în administrație**
- **servicii de bază de calitate și cât mai aproape de domiciliu**
- **sprajinirea tinerilor familii cu planuri tip de construcții sau locuințe tip cu confortul dorit**
- **crearea condițiilor de trai care conferă siguranță tinerilor**
- **spații comunitare, posibilități de recreere**
- **creșe, grădinițe pentru familii cu copii mici**

3) Dezvoltarea rurală din resurse locale. Este posibil?

La întrebarea dacă este posibil dezvoltare rurală fără sau cu mai puține fonduri europene la dispoziție, opiniile au fost împărțite.

Unii lideri cred că se pot face multe lucruri și din resurse proprii și prin colaborarea comunității. Consolidarea sectorului de afaceri și a sistemului fiscal local constituie resurse locale pentru proiecte de dezvoltare locală. Gestionarea eficientă a acestor resurse, precum și forța comunității pro-active pot crea comune viabile unde se trăiește bine!

Scenariul mai pesimist reiese din răspunsul aceluia, care consideră că numai cu forțe și resurse proprii nu se poate realiza dezvoltare rurală locală. Ei se sprijină pe fondurile europene și guvernamentale fără de care nici investițiile deja existente nu se pot menține. Fără sprijin financiar, nu există viitor!

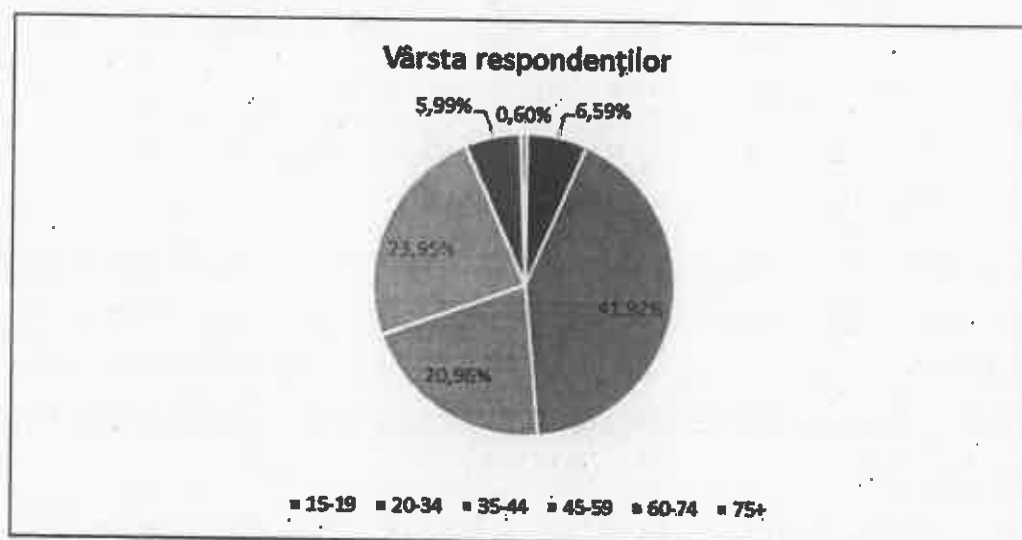
4) Opinii cu privire la împărțirea regională a sarcinilor

Această ultimă întrebare a subliniat importanța Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Harghita. Necesitatea cooperării strânse între toți actorii economici și părțile interesate este indispensabilă atunci când este vorba de dezvoltare regională. Regiunile nu trebuie să fie mari (4-5 comune), dar împărțirea sarcinilor trebuie să fie clară și bazată pe scopuri și obiective stabilite în comun. Numai astfel se pot obține rezultate scontate și de calitate.

Chestionar online

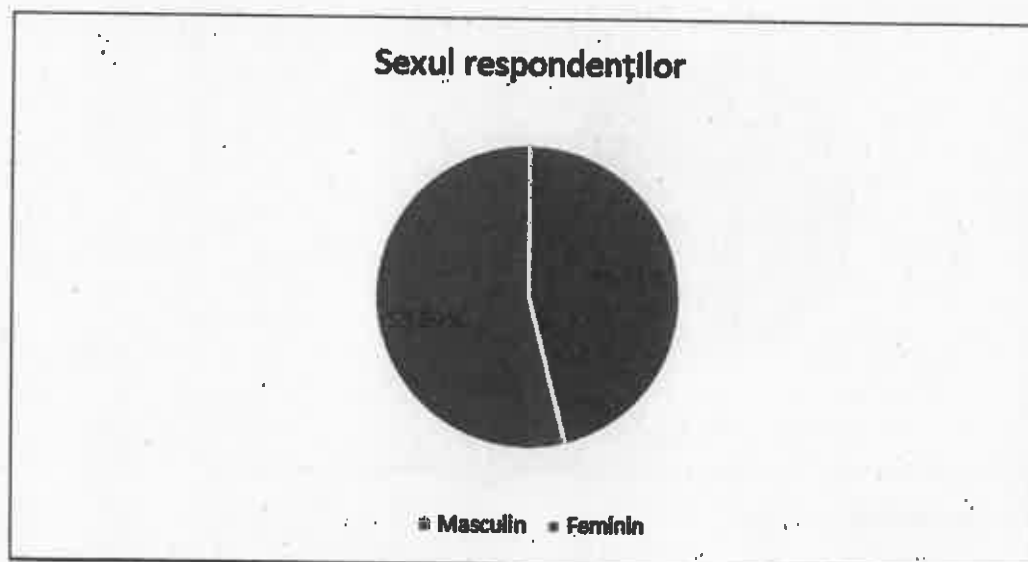
Figura 23 prezintă repartizarea respondenților pe categorii de vârstă. Respondenții chestionarului sunt preponderent tineri cu vârsta cuprinsă între 20 și 34 (41,92%), urmat de persoane cu vârsta între 45-59 (23,95) și 35-44 (20,96%). Ponderea respondenților după sex (Figura 24) este în următorul fel: sexul feminin (53,89%) este mai mare cu aproximativ 8% față de cei de sex masculin (46,11%).

Figura 23 - Vârsta respondenților

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

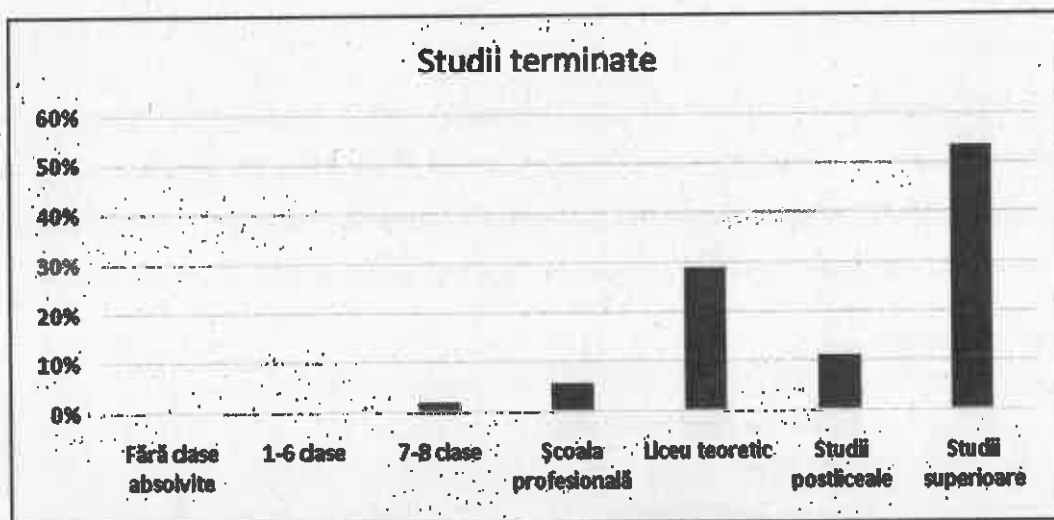
Figura 24 - Sexul respondenților

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

Figura 25 prezintă la nivelul de studii absolvite, mai mult de 50% dintre respondenți au studii superioare, iar ponderea celor cu studii liceale este aproape 30%.

Figura 25 - Studii terminate ai respondenților

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

Pornind de la ideea că fermierii execută zilnic o serie de activități agrotehnice, iar timpul petrecut pe Internet este mai redus, au fost organizate interviurile individuale pentru a avea oportunitatea de a afla părerea și experiența acestor persoane. Acest fapt se reflectă și din rezultatele chestionarului online, adică 55,09% dintre respondenți declară că nu sunt fermieri, în timp ce procentul fermierilor este 44,91% (Figura 26).

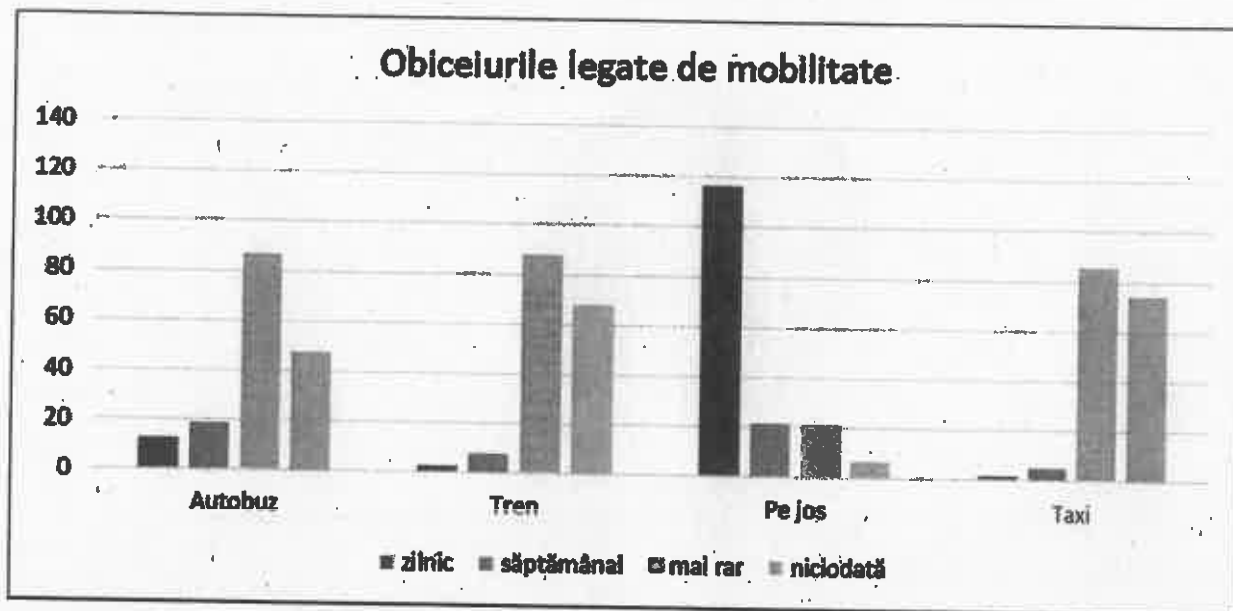
Figura 26 - Procentul fermierilor din totalul respondenților

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

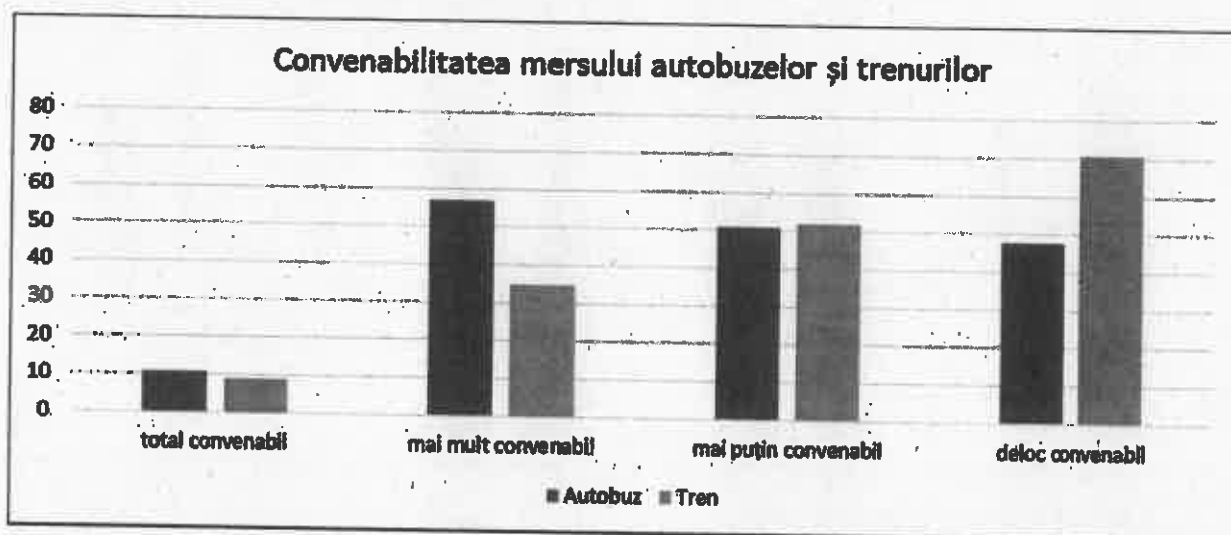
Prin analiza obiceiurilor legate de mobilitate reiese faptul că utilizarea transportului public (autobuz și tren) este scăzută (Figura 27), iar mersul transportului public este neconvenabil sau mai puțin convenabil (Figura 28), care duce la scăderea semnificativă a popularității serviciului public de transport. Din cauza lipsei infrastructurii adecvate pentru transport public, în prezent autoturismele reprezintă modul de transport dominant și popular.

Figura 27 - Obiceiurile legate de mobilitate

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

Figura 28 - Convenabilitatea mersului autobuzelor și trenurilor

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

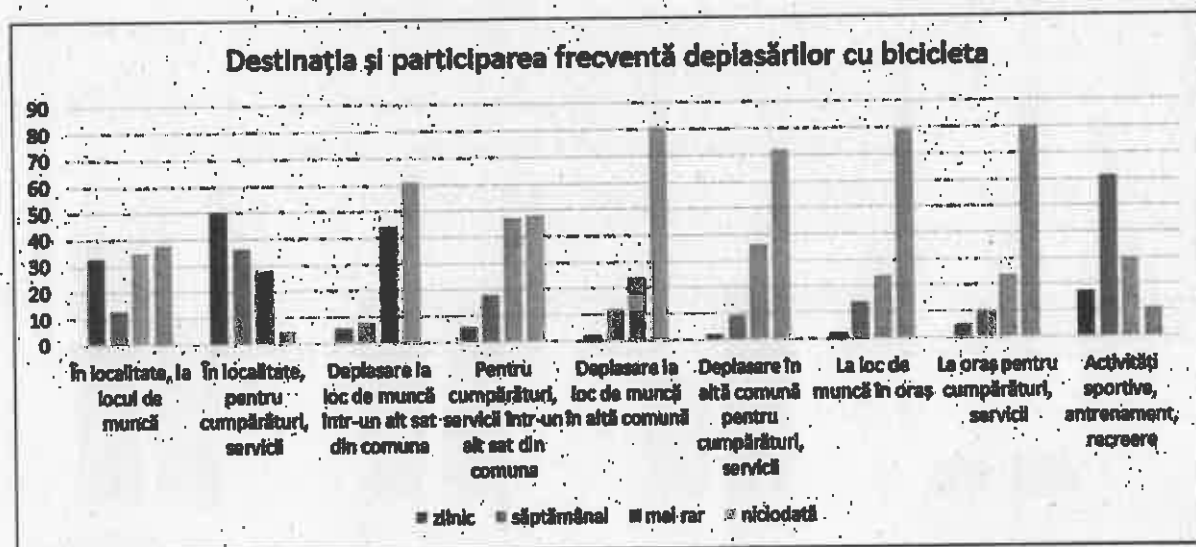
Rezultatele chestionarului arată că respondenții sunt dispuși să utilizeze bicicleta ca mijloc de transport (Figura 29), cu scopul de se deplasa la cumpărături și la locul de muncă, dacă acesta se află în localitatea de domiciliu (Figura 30). În cazul activităților sportive, antrenamentului săptămânal, bicicleta are un rol important. Respondenții sunt mai puțin dispuși dacă vine vorba de utilizarea bicicletei pentru deplasări în alte sate, sau orașe. Conform rezultatelor obținute, este importantă încurajarea utilizării bicicletei ca mijloc de transport sustenabil, precum și promovarea continuă a stilului de viață activ, care se bazează pe mișcare.

Figura 29 - Înclinare către ciclism

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

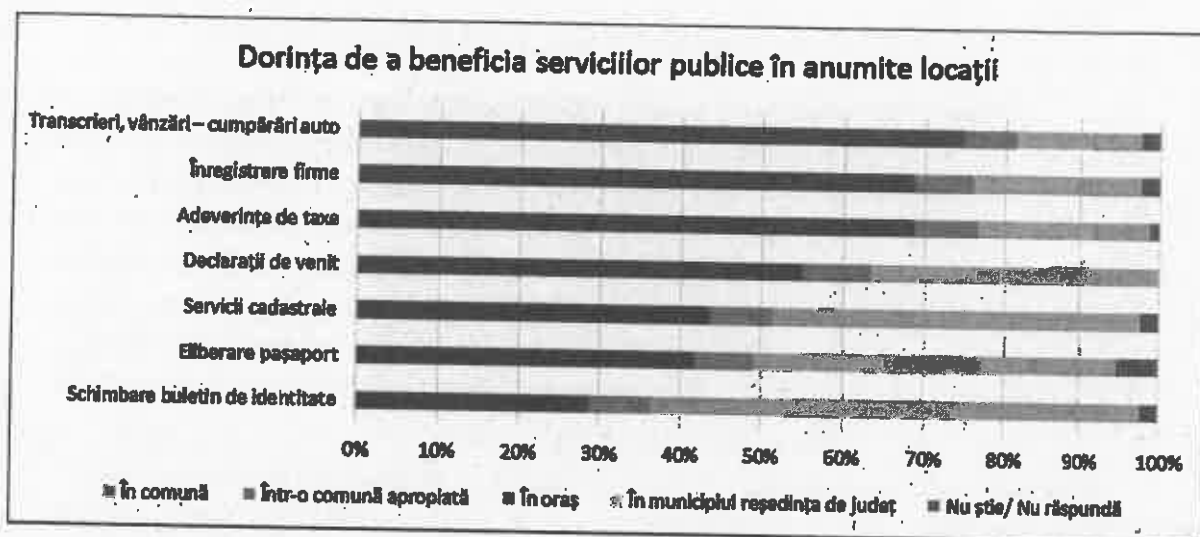
Figura 30 - Destinația și participarea frecventă deplasărilor cu bicicleta

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

Conform rezultatelor din Figura 31, reiese faptul că sunt anumite servicii de care ar dori să beneficieze în localitatea de domiciliu. Respondenții preferă să beneficieze în comună de servicii care au o frecvență mai ridicată, cum ar fi: transcrieri vânzări-cumpărări auto, înființare firme, eliberarea adeverințelor de taxe, declarații de venit, servicii cadastrale. Iar în cazul eliberării și schimbării documentelor oficiale (pașaport și document de identitate), de care beneficiază mai rar, sunt dispuși să se deplaseze în oraș sau în municipiul reședință de județ.

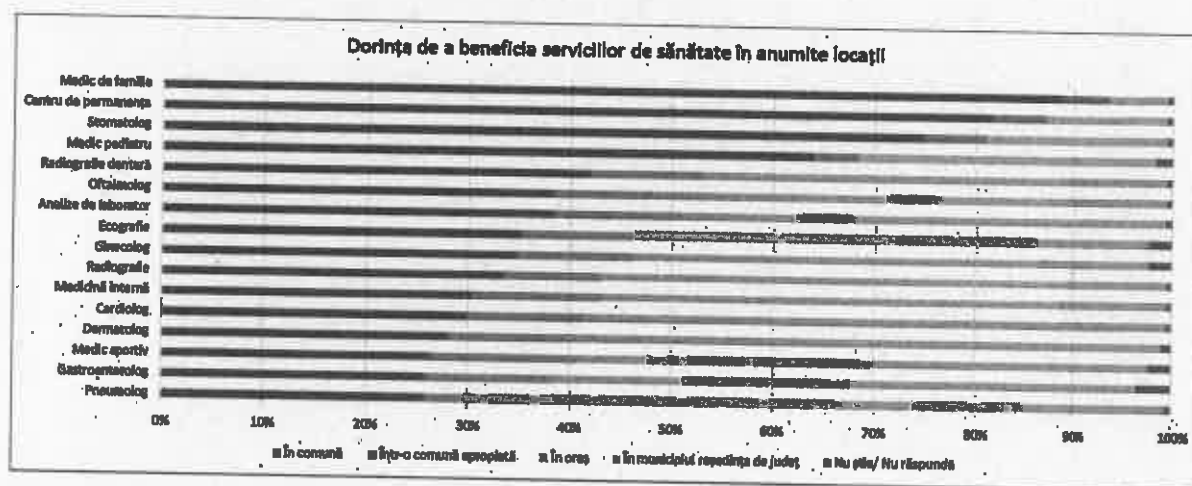
Figura 31 - Dorința de a beneficia serviciilor publice în anumite locații

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

În cazul serviciilor medicale, respondenții vor să beneficieze în comună de următoarele servicii: medic de familie, centru de permanență, stomatolog și medic pediatrie. Serviciile menționate au un rol foarte important pentru a avea o îngrijire de sănătate. Pentru celelalte servicii sunt dispuși să se deplaseze în cel mai apropiat oraș (Figura 32).

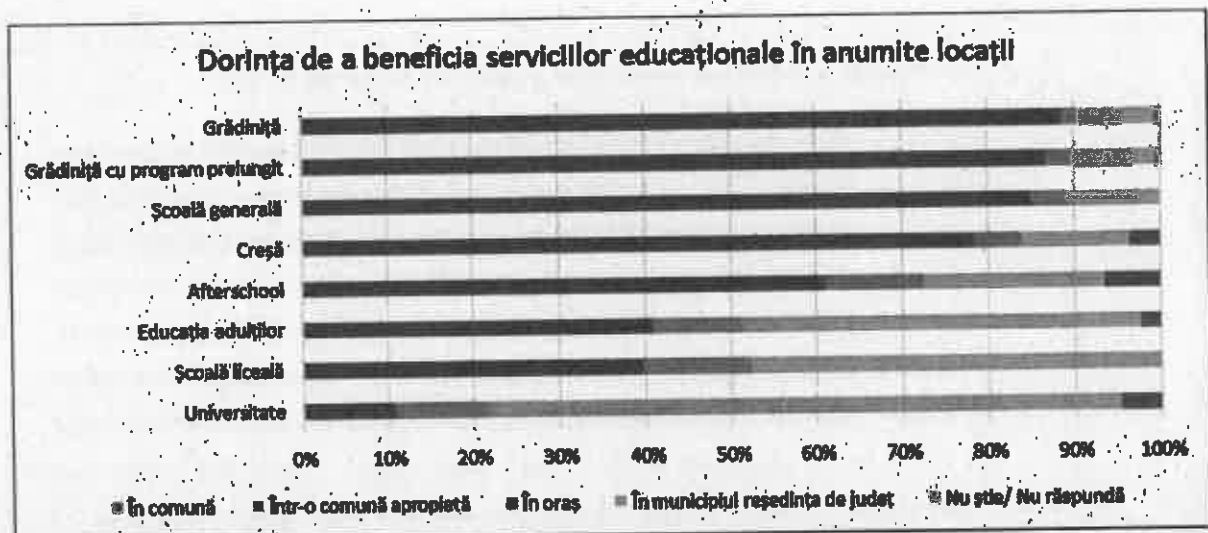
Figura 32 - Dorința de a beneficia serviciilor de sănătate în anumite locații

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

Figura 33 prezintă acele servicii educaționale de care respondenții din mediul rural ar vrea să beneficieze la nivelul localității, și anume serviciile de educație pentru cei cu vârstă vulnerabilă tânără, educația preșcolară și școala generală. În cazul învățământului secundar și pregătirea adulților sunt dispuși să se școlarizeze într-o altă localitate (preferabil în oraș) decât aceea de domiciliu.

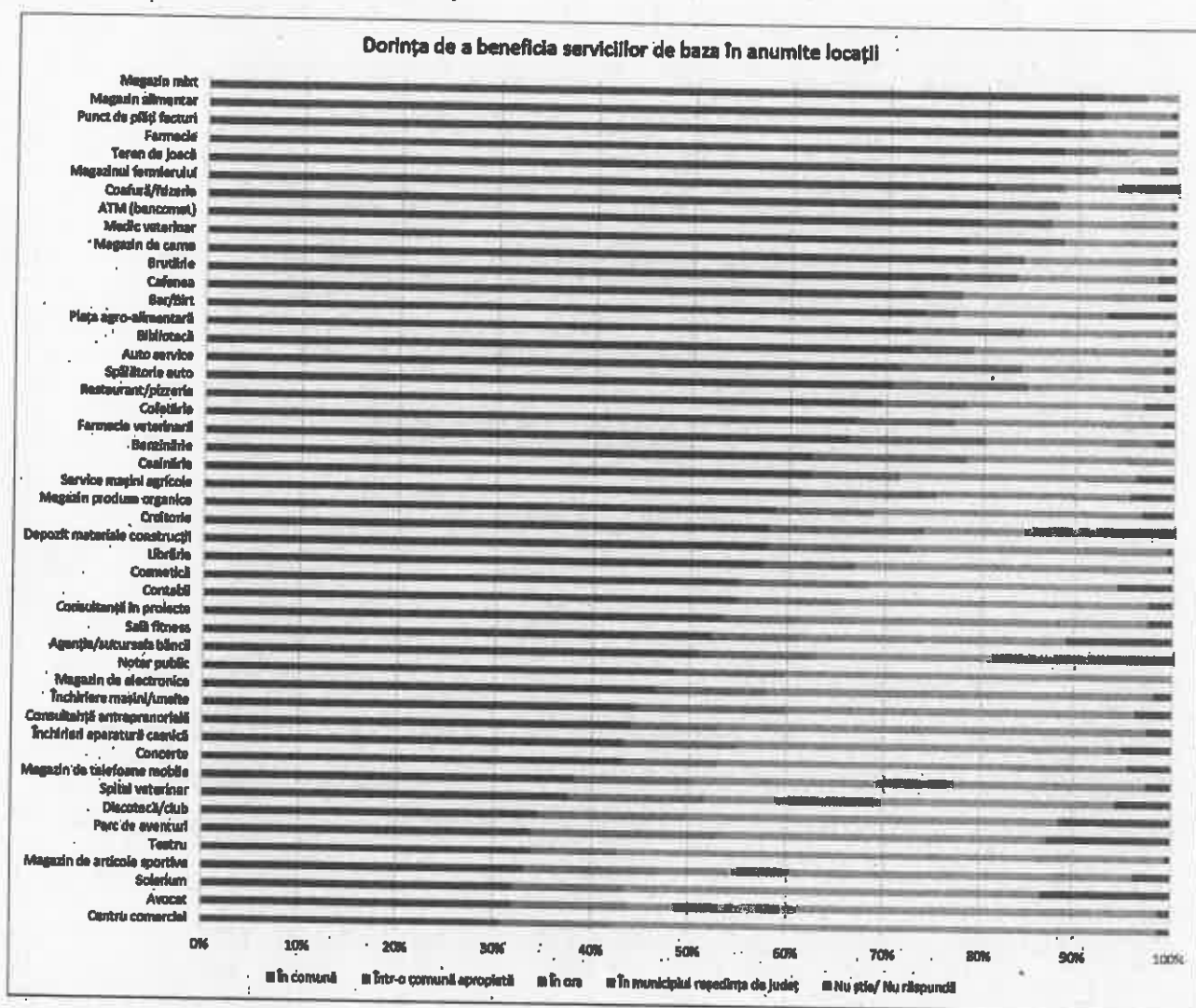
Figura 33 - Dorința de a beneficia serviciilor educaționale în anumite locații

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020.

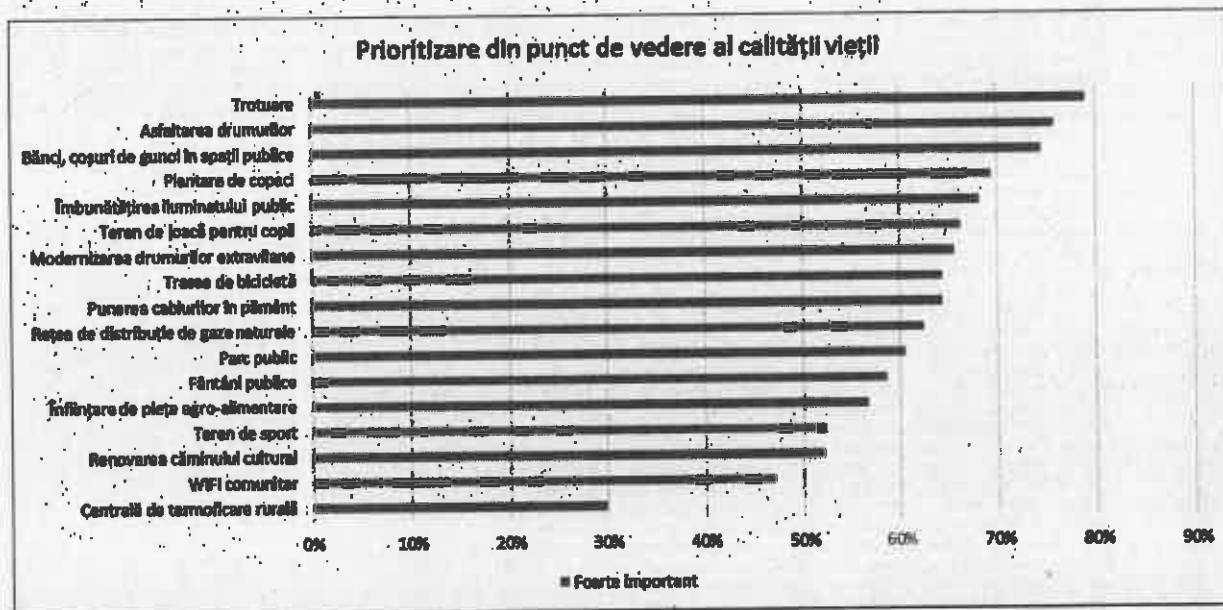
Respondenții au avut oportunitatea de a crea o listă de priorțizare a unor servicii. Pe Figura 35 se vede o listă cu serviciile care sunt necesare pentru a rezulta o îmbunătățire în cazul calității vieții. Reiese evident importanța ridicată amenajării spațiilor publice (trotuare, asfaltarea drumurilor, mobilier urban, plantare copaci, iluminat public).

Figura 34- Dorința de a beneficia serviciilor de bază în anumite locații

Sursa: Chestionar online, CPlanificato 2020

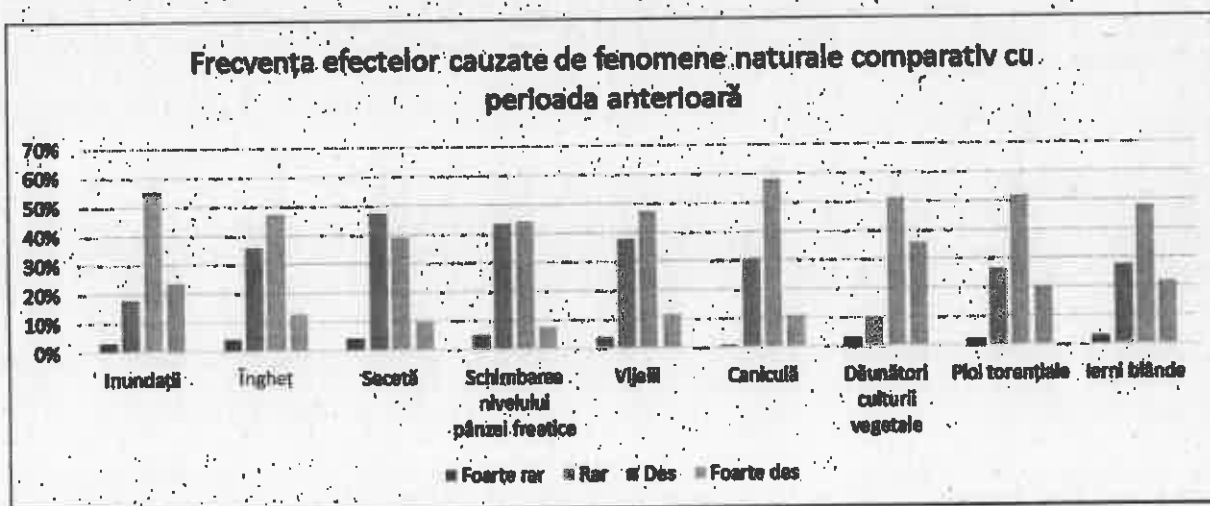
Figura 35 - Prioritizare din punct de vedere al calității vieții

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

Conform rezultatelor obținute, respondenții au menționat de cele mai multe ori următoarele efecte cauzate de fenomene ale naturii: după opinia lor fiecare efect este considerat că are o apariție deasă, însă anumite au o apariție de frecvență mai ridicată (cum ar fi: dăunătorii culturii vegetale, inundații, ploii torențiale și ierni blânde).

Figura 36 - Frecvența efectelor cauzate de fenomene naturale comparativ cu perioada anterioară

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

Figura 37 arată o înclinare ridicată către munca voluntară (78,44%). Principalele domenii de muncă voluntară menționate de respondenți sunt următoarele: transferul de cunoștințe (de ex. pentru copii, tineri, turiști), organizare evenimente (de ex. Zilele satului), colectare deșeurilor din păduri, albia râurilor; ajutor oferit persoanelor în vârstă; grădinarit în spații publice.

Figura 37 - Înclinare către muncă voluntară

Sursa: Chestionar online, ©Planificatio 2020

Interviuri cu fermieri

Interviuri realizate cu fermierii din Județul Harghita după mărimea și profilul gospodăriei, respectiv din diferite zone ale Județului. Interviurile au fost realizate în septembrie-octombrie 2020.

1. Categoria: fermier de subzistență de sub 45 de ani (maximum 5 vaci / 1 ha arabil / 3 ha pașiște) - fermier 100% organic

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
De cât timp faceți agricultură?	De profesie: tâmplar, de 6 ani este mic agricultor	De 10 ani, dar și părinții și bunicii au fost fermieri	De 12 ani după ce s-a întors în țară. Bunicii au fost fermieri, dar părinții nu.
De unde ați învățat meseria?	S-a născut într-o familie de fermieri, dar învață de pe internet (prezentări, conferințe, articole)	A finalizat cu succes un curs agricol și a învățat și de la părinți, bunici.	A încercat mai multe și a rămas cu ceea ce funcționează mai bine. Surse cinematelor, cărțile și televizorul.
Sunteți membru a vreunei cooperative, asociații? V-ați alătura, de ce da / nu?	Nu a fost, nu este și nici nu dorește să intre în vreo asociație sau cooperativă. Are propria filosofie legată de pământ.	Nu este membru al vreunei cooperative, dar consideră că este o metodă avantajoasă pentru producție, vânzare, prelucrare etc.	Nu cunoaște avantajele sau dezavantajele. Gospodăria este prea mică pentru așa ceva.
Producție			
Mașinărie			
Procesare			
Vânzare			
Cum ați valorificat produsele acum 10 ani?	Nu vinde nimic, dacă are surplus, dă în pomana.	Nu prea vinde. Totul se consumă în familie.	Nu a vândut nimic la început. Totul a fost pentru propria folosință și consum.
Cum vindeți acum?			Nici în prezent nu și valorifică multe. Vânzarea este minimă. Se ocupă cu perfecționare și experimentare pentru a fi pregătit pentru viitorul imprevizibil.
Ce factori credeți		Piața dictează	Cererea și oferta

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
că afectează prețurile?		prețurile.	
Cum decideți ce varietate / soiuri de plante creșteți?	Experimentează	Experimentează.	Își alege rase de animale cu care se lucrează mai ușor și pentru care există cerere.
Cum fertilizați solul? materie organică / îngrășământ chimic etc. (numai cultivatori de plante)	Exclusiv materie organică. Totul este reciclat.	Exclusiv materie organică.	Exclusiv materie organică, chiar și dacă acest lucru înseamnă producție mai mică.
Utilizați antibiotice? (numai crescători de animale)	Nu.	Nu.	Nu, caprele nu necesită
Cum achiziționați utilaje agricole? (proiecte de finanțare, credit)	Lucrează pământul și în mod tradițional, cu calul, utilajele agricole sunt proprii, cumpărate din resurse proprii. Crede că creditul este o capcană.	Din propriile resurse financiare, sau împrumută de la alți fermieri.	Nu cumpără utilaje, împrumută de la soțul.
Cum finanțați fondul de rulment?			Nu a auzit de așa ceva
De la cine cereți sfaturi?	Sunt câțiva mici fermieri cu care se consultă ocazional.	Problemele se discută cu fermieri din comună.	Se consultă cu cunoștințe cu preocupății similare.
Ați încercat soiuri / culturi noi? Cum a fost experiența?	Cultivă un soi de cartof furajer exclusiv pentru folosință proprie care crește fără îngrășăminte chimice. Proprietățile nutriționale sunt satisfăcătoare.	rotația culturilor, experimentarea cu noi culturi dă diferite rezultate.	A încercat mai multe: oi, iepuri, porci, dar merită după părerea lui. Este ușor de crescut. Carnea este bună, clima prietnică.
Ați avut o investiție sau o dezvoltare de care nu sunteți			N-a avut nevoie. Totul se rezolvă în familie.

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
<p>mulțumit?</p> <p>(prea mare / prea mic / prea scump / nu merită / nu funcționează etc.)</p>			
<p>Cum vă afectează schimbările climatice?</p> <p>Condițiile sunt mai favorabile în ultimii zece ani sau sunt mai puțin favorabile?</p>	<p>Seceta îngreunează creșterea plantelor.</p>	<p>Încearcă să-și procure semințe care sunt cele mai bune pentru clima noastră. Seceta sau vijeliile afectează cel mai mult cultura de plante.</p>	<p>Clima mai caldă afectează negativ în special culturile de plante, din cauza apariției unor insecte noi care dăunează recoltelor.</p>
<p>Eco-agricultură: știți ce înseamnă? Ați încerca agricultura ecologică? Cunoașteți pe cineva care face agricultură ecologică?</p>	<p>Este singura metodă în care crede. Încearcă să revigoreze tradițiile vechi. Nu cumpără aproape nimic din magazin. Are și propria lui moară.</p>	<p>Este o idee pentru viitor.</p>	<p>Nu cunoaște nici condițiile și nici nu cunoaște pe nimeni care se ocupă cu agricultura ecologică.</p>
<p>Utilizați IT, laptop, GPS, smartphone în munca dvs.? Pentru ce? Vreo aplicație contra cost? Cine v-a recomandat-o?</p>	<p>Laptop are, dar telefon nu. Are un fiu care va duce meseria mai departe.</p>	<p>Laptopul este utilizat pentru navigație pe internet și obținere de informații. Telefonata pentru verificarea prognozei meteo.</p>	<p>Nu folosește asuma ajutor.</p>
<p>Activități de diversificare (până acum, atitudine, planuri)</p>	<p>Planuri: construirea unei sere.</p> <p>Crede: că marile ferme nu sunt viabile și că agricultura fără creșterea animalelor nu există.</p>	<p>Ar fi bine dacă s-ar putea trăi numai din agricultură pentru o familie întreagă.</p>	<p>Deoarece gospodăria mică de subsistență nu totdeauna produce destul, trebuie să se ocupe și de altceva.</p>

2. Categoria: Fermier de subzistență de peste 65 de ani (maximum 5 vaci / 1 ha arabil / 3 ha pajște) - fermier 100% organic

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
De cât timp faceți agricultură?	De când se știe. 38 de ani a fost mecanic la fostul SMA.	Din 1979.		De 20 de ani, după ce a ieșit la pensie, dar totdeauna a ajutat în gospodăria familiei.
De unde ați învățat meseria?	De la părinți.	Școală profesională de agricultură, Sighișoara.	De la părinți, bunici.	De la părinți, familie, colectiv înainte de 1989.
Sunteți membru a vreunei cooperative, asociații? V-ați alăturat, de ce da / nu?	Nu a fost, dar s-ar alătura la vreo asociație dacă ar avea avantaje pentru el.	Experiențe neplăcute cu cooperative, dar consideră că este un lucru bun, însă oamenii nu sunt pregătiți încă.	Nu este membru al vreunei cooperative, dar consideră că este o metodă avantajoasă pentru producție, vânzare, reușcate etc.	Nu a fost necesar, dar consideră că va fi popular asocierea în câțiva ani.
Producție				Părinții au fost membri CAP.
Mașinărie				
Procesare				
Vânzare		O cooperativă de valorificare a produselor ar scurta lanțul alimentar.		
Cum ați valorificat produsele acum 10 ani?	Nu au surplus, aproape 100% ajungea ceea ce producea pentru familie.	Laptele a fost dus la punctul de colectare. Vițelii au fost tăiați și valorificați local.	Nu prea vinde. Totul se consuma în familie.	Se practica schimbul între produse.
Cum vindeți acum?		Laptele este vândut fabricii de		Carnea de mâncat vinde,

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
		lactate Gordon		dar produsele de lactate sunt pentru consum propriu.
Ce factori credeți că afectează prețurile?		Aparția capitalului străin pe piață. Cerere slabă pentru produse locale, în favoarea produselor ieftine importate.	Piața dictează prețurile.	Cererea influențează prețurile. Produsele organice încă nu sunt apreciate destul.
Cum decideți ce varietate / soiuri de plante creșteți?	Până când copiii au fost acasă, au prelucrat laptele și au făcut cașcaval, brânză. În prezent laptele este dus la punctul de colectare.	Își alege rase de animale cu care se lucrează mai ușor.	Alege animale care sunt mai ușor de crescut la noi.	Crește animale tradiționale pentru această climă. Cultivă cereale ca secara, cartofi, orz, ovăz.
Cum fertilizați solul? materie organică / îngrășământ chimic etc. (numai cultivatori de plante)	Apocaps exclusiv materie organică. Îngrășăminte chimice în puțină cantitate doar pentru cereale.	Cât mai puțin îngrășământ chimic, mai mult organic + odihna a solului și rotația culturilor.	Exclusiv materie organică.	Exclusiv materie organică.
Utilizați antibiotice? (numai crescători de animale)	Nu.	Numai dacă este absolut necesar.	Nu.	Nu.
Cum achiziționați utilaje agricole? (proiecte de finanțare, credit)	Are propriile utilaje.	După 1989 au cumpărat utilaje în asocieri, iar mai târziu a cumpărat de la asociații.	Din propriile resurse financiare, sau împrumutată de la alți fermieri.	Din resurse proprii.
Cum finanțați fondul de				

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Oitorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
De la cine cereți sfaturi?	Face totul cum a făcut și până acum.	Schimburi de experiență.	Problemele se discută cu fermieri din comună.	Se consultă cu fermierii mai tineri, care sunt mai experimentați în folosirea noilor tehnologii.
Ați încercat soiuri / culturi noi? Cum a fost experiența?	Nu.	Nu.	Nu.	A încercat, triticalele rezistă la clima noastră. Este mulțumit și de semințele cumpărate din Ungaria.
Ați avut o investiție sau o dezvoltare de care nu sunteți mulțumit? (prea mare / prea mic / prea scump / nu merită / nu funcționează etc.)	Nu	Au fost ocazii când semințele nu au fost bune, dar în general este mulțumit cu investițiile făcute în parcul de utilaje agricole.	Nu.	Experiență nefericită cu utilaje second-hand, subvențiile sunt bune pentru cumpărarea de utilaje noi.
Cum vă afectează schimbările climatice? Condițiile sunt mai favorabile în ultimii zece ani sau sunt mai puțin favorabile?	Seceta îngreunează creșterea plantelor.	Este mai imprevizibil totul. Greu de planificat.	Seceta.	Încălzirea climii de la noi nu este defavorabilă deocamdată.
Eco-agricultură: știți ce înseamnă? Ați încerca agricultura ecologică? Cunoașteți pe cineva care face	Le vânda pe care o are, nu mai dărește înveci. Ceea ce produce este sănătos și ajunge.	Cunoaște, dar nu intenționează să se ocupe cu ea.	Este o idee bună și viitor.	Nu cunoaște dar pare să fie un proces îndelungat și anevoios.

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
agricultură ecologică?				
Utilizați IT, laptop, GPS, smartphone în munca dvs.? Pentru ce? Vreo aplicație contra cost? Cine v-a recomandat-o?	Nimic.	Nu folosește.	Laptop.	Nu folosește.
Activități de diversificare (până acum, atitudine, planuri)	Nu există continuitate. Copii lui nu trăiesc din agricultură. Este pesimist în ceea ce privește viitorul agriculturii. Praxiile practice nu sunt corecte. Folosirea agriculturii nu se recunoaște.			Mal demult lucra ca mastru în mină, acum nu.

3. Categoria: Crescător de animale, de semisubzistența (min. 5 vaci / 1 ha arabii / 3 ha pajiște)

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
De cât timp faceți agricultură?	De 20 de ani. De profesie dulgher. Are loc de muncă în oraș.	Din copilărie, dar conduce gospodăria din 2012.	Din copilărie, conduce gospodăria de 3 ani.	Din 2016.
De unde ați învățat meseria?	De la părinți și propria experiență.	Experiență și cursuri de specialitate.	De la părinți, bunici și internet.	Universitatea de Agricultură Szent István, MA Ingineria agricolă, Capacități antreprenoriale: ISE Cluj-Napoca
Sunteți membru a vreunei cooperative, asociații? V-ați alăturat, de ce da / nu?	Este membru al Asociației Crescătorilor de Bovine, care inițial a avut 120 de membri, dar datorită nepăsării și lipsei de ajutor din partea membrilor nu se mai implică în organizarea de evenimente pentru fermieri. Dacă ar fi o nouă asociere s-ar alătura.	Este membru al unei asociații pentru fermierii tineri, crede că sistemul ar trebui dezvoltat, lipsesc oportunitățile de desfacere a produselor.	Este membru al unei asociații pentru vânzarea laptelui, are o experiență bună, dar crede că necesită schimbări de mentalitate.	Deocamdată nu este membru. Deocamdată crește bovine până la 100 de kg, dar dacă se va înființa un abator va crește până la 600-700 kg. Consideră că mici fermieri au șanse de supraviețuire doar dacă se asociază.
Producție				
Mașinărie				
Procesare				Abator
Vânzare				
Cum ați valorificat produsele acum 10 ani?		Laptele este vândut fabricii de lactate Gordon, vitelii vânduți	Laptele a fost dus la punctul de colectare.	Până acum 10 ani gospodăria a produs doar pentru consum familial.

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
Cum vindeți acum?	Are un cerc de cumpărători format de mai mulți ani. Se încheie pentru cumpărarea cârnii.	Prețul este puțin mai bun, dar modalitatea de vânzare nu s-a schimbat.	În cadrul asociației pentru vânzarea laptelui	Laptele pentru Bomilact, carnea pe piața gri
Ce factori credeți că afectează prețurile?	Este mulțumit, este mândru că vinde carne de calitate.	Magazinele Kaufland, Lidl nu influențează pozitiv piața autohtonă.	Cererea influențează prețurile.	Cumpărătorul dictează prețurile. Prețul laptelui este pe cote de lapte. Prețul cârnii stagnează din 2016.
Cum decideți ce varietate / soiuri de plante creșteți?	Mai recent se ocupă cu pomicultură. Îi place mai mult decât creșterea animalelor. Ar vrea să se dedice în pomicultură.	După experiență, cel mai bun din rasa respectivă.	După experiență.	Inițial ar fi dorit să încerce cu rasa Angus, dar proiectele sale nu au fost de succes. S-a inspirat din vizite la ferme și crește sălciată românească.
Cum fertilizați solul? materie organică / îngrășământ chimic etc. (numai cultivatorii de plante)	Exclusiv materie organică.	Exclusiv materie organică.	Îngrășăminte minerale și materie organică.	Exclusiv materie organică.
Utilizați antibiotice? (numai crescători de animale)	Nu folosește doar dacă animalul este bolnav.	Numai dacă este absolut necesar.	Numai când este necesar. Laptele nu se vinde.	Nu, doar dacă animalul este bolnav, atunci însă laptele nu se vinde.
Cum achiziționați utilaje agricole? (proiecte de finanțare, credit)	Ate propriile utilaje din proprii resurse financiare.	Credit și resurse financiare proprii.	Din subvenții APIA și resurse financiare proprii.	Din subvenții APIA și proiecte cu finanțare nerambursabilă.
Cum finanțați fondul de	Nu.			

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
Instrument?				
De la cine cereți sfaturi?	De la colegi fermieri.	De la colegi.	De la medicul veterinar și de la alți fermieri.	Lucrează la o firmă de consultanță, primește și dă sfaturi de la și pentru colegi și alții.
Ați încercat soiuri / culturi noi? Cum a fost experiența?	Nu prea, însă are și porci și păsări.	Nu, necesită prea mult timp.	Nu.	Deocamdată nu, poate în viitor.
Ați avut o investiție sau o dezvoltare de care nu sunteți mulțumit? (prea mare / prea mic / prea scump / nu merită / nu funcționează etc.)	Dezamăgit că asociația nu funcționează.	Nu a fost cazul.	A construit un hambar, care are o mărime mai mică.	Nu este mulțumit de mărimea grajdului pe care l-a construit în 2017. Atunci creștea în sistem de stabulație, acum în sistem extensiv. Ar fi prea costisitor reorganizarea grajdului. Este mulțumit însă de achizițiile de utilaje second-hand.
Cum vă afectează schimbările climatice? Condițiile sunt mai favorabile în ultimii zece ani sau sunt mai puțin favorabile?	Seceta.	Negativ. Primăvara prea multă ploaie, după aceea secetă.	Nu simte afectarea schimbărilor climatice.	Calitatea găștilor se degradează din cauza vremii și acest lucru se resimte și în calitatea cârnii și a lapteului.
Eco-agricultură: știți ce înseamnă? Ați încerca	Încercă să devină eco-agricultor, dar nu cunoaște în	Piața pentru produse ecologice este nesigură, recoltă	Cunoaște, dar crede că este foarte greu.	Cunoaște fermieri ecologici, încearcă să fie cât

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
agricultura ecologică? Cunoașteți pe cineva care face agricultură ecologică?	detaliu condiția.	mai mică. Sunt unii care produc bio, dar nu au autorizațiile necesare.		mai aproape și ei de producția ecologică, însă nu cunoaște legislația. Este o oprire pentru laptele ecologic, însă nu și pentru carne.
Utilizați IT, laptop, GPS, smartphone în munca dvs.? Pentru ce? Vreo aplicație contra cost? Cine v-a recomandat-o?	Se orientează de pe internet. Nu prea are timp liber.	GPS pentru identificarea păștilor Aplicație pentru meteo Piața online app	Aplicație pentru meteo	Nu folosește.
Activități de diversificare (până acum, atitudine, planuri)	Ar dori ca fermierii să poată trăi de pe piață și să nu depindă de subvenții. Vrea să se dezvolte în pomicultură.	Ar dori să se dezvolte în ceea ce face acum.	Nu are planuri de diversificare.	Mai demult lucra ca maistru în mină, acum nu.

4. Categoria: Cultivator de plante, fermă mare (min. 50 vaci / 10 ha arabil / 30 ha păște)

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
De cât timp faceți agricultură?	De 10 ani. Crește și animale.	Din copilărie, moștenit de la părinți.	Din 2008. Dar și părinți au fost fermieri.	Din 2000, continuarea ocupației familiei.
De unde ați învățat meseria?	De la părinți și propria experiență.	Experiență și călătorii de studii în Elveția.	Universitate de Agricultură și MA Ingineria agricolă	Curs de jumătate de an în Elveția.
Sunteți membru a vreunei cooperative, asociații? V-ați alăturat, de ce da / nu?	Nu este, dar este foarte interesat.		Este membru a unei asociații de producție și vânzare. Are o anumită experiență bună.	Este membru a unei asociații cu 5 membri, fondat în primăvara 2020 fără activitate însă cu scop de lapte și

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
				cârne organic.
Producție		Cooperativă de producție nu ar funcționa		
Mașinărie		Utilizarea unor utilaje agricole dintr-un parc comun, da		
Procesare				
Vânzare	Asociere de desfacere/vânzare	Este membru de asociație de vânzare		ideea de asociere a pornit cu acest scop.
Cum ați valorificat produsele acum 10 ani?		A fost mai greu, laptele și produsele de lactate s-au vândut local, plantele au fost crescute pentru furaj exclusiv	A vândut numai cartofi în piață, cerealele a fost plantate pentru animale.	
Cum vindeți acum?	Deoarece are multe animale, cerealele sunt pentru animale, consum propriu.	Dezvoltarea unei asociații pentru desfacerea produselor ar ajuta la vânzarea produselor la un preț mai bun.	În cadrul asociației, are și contracte cu firma.	Există cerere pentru laptele organic, oportunitate bună redeschiderea fabricii de lapte praf din Remetea
Ce factori credeți că afectează prețurile?	Este multpartit.	Cererea Comercianții se folosesc de producători Lipsește un abator	Cererea și oferta.	Cererea și oferta Cu asociere prețul este mai bun.
Cum decideți ce varietate / soiuri de plante creșteți?	După schimbările climatice. A început să cultive porumb pentru siloz și are plășuri	Să fie corespunzător pentru controlul lacteului	După experiență și după mărimea subvenției APIA.	Din propria experiență și cunoștințe, după schimb de experiențe.

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
	pentru rapită.	Experiența Decidem de comun acord cu alți fermieri ce soluri creștem		
Cum fertilizați solul? materie organică / Îngrășământ chimic etc. (numai cultivatorii de plante)	Materie organică și îngrășământ chimic, fertilizatori.	Cu excepția porumbului, totul fertilizează exclusiv cu materie organică.	Terenurile arabile fertilizează îngrășământ chimic și fănețe sunt fertilizate cu materie organică.	Exclusiv materie organică. Mulți nu cunosc structura solului, agricultura intensivă distruge calitatea solului.
Utilizați antibiotice? (numai crescători de animale)	Nu.	Numai dacă este absolut necesar și atunci nu vinde laptele	Numai dacă este absolut necesar și atunci nu vinde laptele	Nu, doar dacă este absolut necesar. Solul este adus din Turpi, rezistent. Calitatea este mai presus decât cantitatea.
Cum achiziționați utilaje agricole? (proiecte de finanțare, credit)	Creditele sunt de folos. A cumpărat utilaje agricole și din credite dar și din proiecte cu finanțare nerambursabilă.	Din proiecte cu finanțare nerambursabilă, Pro- Economică, și și din resurse proprii.	Din proiecte AFIR în 2016, Pro-Economica și din resurse proprii.	Din 2006 prin programe Sapard, Afir. Schimbă parcul de utilaje din 4 în 4 ani.
Cum finanțați fondul de rulment?	Cu credite.		Cu credite.	Nu.
De la cine cereți sfaturi?	De la colegi fermieri și internet.	RoExpo, Elveția, de la consultanți, internet, colegi, consilier agricol	De la profesori universitari și de la colegi fermieri.	Sunt destul de puțin noi specialiști. Se consultă cu colegi și specialiști din Ungaria.
Ați încercat soluri / culturi noi? Cum a fost experiența?	Porumb, rapită, secară, cerea, calca.	Nu, numai calitativ în cadrul aceleiași rase.	Semințe certificate din Austria a fost un eșec bun.	De și la culturi și la animale. Se gândesc la sistemul de

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
				creștere extensiv. Este important factorul clima, nu totul este marketing.
Ați avut o investiție sau o dezvoltare de care nu sunteți mulțumit? (prea mare / prea mic / prea scump / nu merită / nu funcționează etc.)	Are activitatea diversificată, este mulțumit.	Nu a fost cazul.	Nu a fost cazul.	Calitatea este primordială în ferma sa.
Cum vă afectează schimbările climatice? Condițiile sunt mai favorabile în ultimii zece ani sau sunt mai puțin favorabile?	Seceta.	Negativ. Numai porumbul rezistă.	Condițiile sunt mai puțin favorabile în ultimii zece ani.	Încearcă să țină pasul cu schimbările climatice. Ar încerca permacultura, dacă ar avea posibilitatea.
Eco-agricultură: știți ce înseamnă? Ați încerca agricultura ecologică? Cunoașteți pe cineva care face agricultură ecologică?	Nu poate deveni producător ecologic.	Plata pentru produse ecologice este nesigură, deocamdată nu intenționează trecerea la producția ecologică.	A încercat cu lucerna și trifoi. Trebuie o tehnologie nouă.	Produce bio de încă dinaintea apariției subvențiilor pentru asemenea producții, dar nu știe totul despre această problemă.
Utilizați IT, laptop, GPS, smartphone în munca dvs.? Pentru ce? Vreo aplicație contra cost? Cine v-a	Se orientează de pe internet.	Aplicație pentru meteo	Folosește date de la hata Google și aplicația GeoTech	Nu folosește deocamdată.

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
recomandat-o?				
Activități de diversificare (până acum, atitudine, planuri)	Problema cea mai mare este clarificarea titlurilor de proprietate. Are cine să coordoneze ferma. Ar dori să se ocupe mai mult cu animale.	Nu	Nu are planuri de diversificare.	Nu.

5. Categoria: Crescător de animale, fermă mare (min. 50 vaci / 10 ha arabil / 30 ha pașiște)

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
De cât timp faceți agricultură?	De 25 ani . A început cu Holstein, acum crește Galaway.	Din copilărie.	Din 2000, conduce gospodăria de 7 ani.	Din copilărie, firma de familie din 1993, fermă oficial înregistrată.
De unde ați învățat meseria?	De la părinți și propria experiență.	Experiență și cursuri de perfecționare.	Experiență, dar încă are nevoie de cursuri.	Din experiență, teoria de la școală tehnică de agricultură și inginer și economist agricol.
Sunteți membru a vreunei cooperative, asociații? V-ați alăturat, de ce da / nu?		Asocierile oferă siguranță.	Este membru a unei asociații de producție.	Asocieria este în formare. Se construiește un abator. Formate asociative au viitor.
Producție		este membru		
Mașinărie		există posibilitatea de a folosi utilaje agricole în asocierie, dar nu s-a formalizat		
Procesare	Da			Abator
Vânzare	Da	este membru	Este o idee bună	
Cum ați valorificat produsele acum 10 ani?	Are piață de desfacere stabilă, încearcă cu abatoarele din țară, vinde mai mult carne vie	Laptele, animalele au fost cumpărate de o firmă, plantele au fost crescute pentru furaj exclusiv	A avut probleme cu vânzarea produselor.	Cumpărătorul pentru lapte este același de ani de zile. Animalele se vând unde prețul este mai bun.
Cum vindeți acum?	La fel ca înainte.	Sunt mai mulți intermediari, lanțul alimentară este mult prea	Are contracte cu firme.	La fel ca înainte.

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
Ce factori credeți că afectează prețurile?	Nu este mulțumit. Puterea de cumpărare este foarte slabă, oamenii se uită la preț doar, nu și la calitate.	Cererea, piața internațională, în afară de laptele totuși merge la export, se plătește cât se vrea.	Piața internațională și concurența.	Piața internațională. Producția trebuie să răspundă necesităților pieței internaționale și obiceiurilor de consum al oamenilor.
Cum decideți ce varietate / soiuri de plante creșteți?	Rasă mai ușor de crescut	Lăund în considerare condițiile locale pentru plante și animale.	După condițiile locale și experiență	Crește bălțata românească și cultivă plante furajere pentru animale.
Cum fertilizați solul? materie organică / îngrășământ chimic etc. (numai cultivatori de plante)		Materie organică pentru pășuni și fertilizare chimică pentru terenurile arabile.	Fertilizează numai cu materie organică.	90% materie organică, 10% îngrășăminte chimice.
Utilizați antibiotice? (numai crescători de animale)	Nu, deloc.	Numai dacă este absolut necesar și atunci nu vinde laptele.	Nu, doar dacă este absolut necesar.	Nu, doar dacă este absolut necesar. Are un sistem robotizat.
Cum achiziționați utilaje agricole? (proiecte de finanțare, credit)	Are utilaje proprii, cumpărate din resurse proprii.	Din proiecte cu finanțare nerambursabilă, Pro-Economică, AFIR și din resurse proprii.	Din proiecte Pro-Economica. Din resurse proprii cumpără numai utilaje second-hand.	Prin programe de finanțare și resurse proprii.
Cum finanțati fondul de rulment?			Cu credite.	Unle de credit.
De la cine cereți sfaturi?	De la colegi și familieri.	Internet, colegi, consilier agricol	Internet.	Sunt destul de puțini specialiști buni.

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
Ați încercat soluri / culturi noi? Cum a fost experiența?	De la Holstein a trecut la oi și s-a stabilit cu Galaway.	Nu a încercat.	Încă nu a încercat.	Reproducerea bovinelor se realizează cu spermă din import. Nouățiile nu sunt la întâmplare. Într-o fermă mare nu îți poți permite greșeli sau erori.
Ați avut o investiție sau o dezvoltare de care nu sunteți mulțumit? (prea mare / prea mic / prea scump / nu merită / nu funcționează etc.)	Nu este mulțumit de folosirea pajiștilor și de modul în care proprietarii primesc subvențiile.	Nu a fost cazul.	Nu a fost.	Nu prea.
Cum vă afectează schimbările climatice? Condițiile sunt mai favorabile în ultimii zece ani sau sunt mai puțin favorabile?	Seceta	Destul de defavorabil.	Condițiile sunt mai puțin favorabile.	În ultimii 5 ani au observat schimbări mai semnificative.
Eco-agricultură: știți ce înseamnă? Ați încerca agricultura ecologică? Cunoașteți pe cineva care face agricultură ecologică?	Se consideră producător ecologic și este susținut de familie.	Reguli prea stricte, piața nesigură, producția mai puțină.	Încă nu a încercat.	Se-a interesat, dar nu știe prea multe despre legislație. Crede că ar fi dificil trecerea la producție ecologică.
Utilizați IT,	Se orientează de	GeoTech, baze	Aplicația pentru	Field Area

Întrebări	Zona Ciucul de Jos	Zona Odorhei	Zona Gheorgheni	Zona Ciucul de Sus
laptop, GPS, smartphone în munca dvs.? Pentru ce? Vreo aplicație contra cost? Cine v-a recomandat-o?	pe internet, dar nu prea are timp.	de date, Google, ai mult pe telefon	meteo.	Measure – a găsit din întâmplare pe internet este contra cost.
Activități de diversificare (până acum, atitudine, planuri)	Cât timp există subvenții, merită de continuat, însă ar fi bine dacă ar exista piețe internaționale, asocieri pentru că singur nu știe cum să facă primul pas.	Turism	Nu.	Se ocupă și cu prelucrarea lemnului.

Concluzii:

În urma interviurilor realizate cu fermierii din Județul Harghita putem concluziona că una dintre cele mai mari probleme ale fermierilor este lipsa de informații referitoare la actualitățile din sector, lipsa timpului pentru a se documenta sau informa de pe Internet. Trebuie să se ocupe de toate, datorită lipsei forței de muncă atât calificate cât și necalificate. Dacă cineva le-ar explica avantajele unei asociații, ale unei cooperative, aceste forme de asociere ar putea avea mai mult succes în viitor. Mulți dintre ei sunt cu experiențe negative în ceea ce privește CAP-urile de înainte de 1989.

Mai mult de 80% dintre fermierii chestionați au fost implicați în activități agricole încă din copilărie. Toți fermierii au moștenit întreprinderea agricolă, ferma de la părinți sau bunici pe care încearcă să o conducă și să o dezvolte mai departe. Majoritatea respondenților (60%) în afară de cunoștințele pe care le-au dobândit de la părinți au și pregătire de specialitate în domeniul agricol. 20% dintre aceștia au diplomă universitară, iar 40% se perfecționează la cursurile de profil. După părerea fermierilor este nevoie acută de cursuri de specialitate și de perfecționare și de schimburi de experiență, întâlniri profesionale, de preferință în timpul iernii, când aceștia au mai mult timp liber.

80% dintre fermieri sunt deja membri ai unei cooperative de vânzări, pe care le consideră foarte utile, deoarece prețul de vânzare este un pic mai favorabil, decât fără cooperativă și piața este mai sigură. După părerea lor îmbunătățirea funcționării cooperativelor în continuare este important, astfel încât să poată spori eficiența acestora. Cu excepția cooperativei de vânzări, ideea altor cooperative (producție, utilaje) a fost discutată cu mai mult scepticism, datorită memoriei colective din perioada înainte de 1989. Schimburile și închirierile de utilaje sunt tipice, dar nu sunt instituționalizate și au loc pe baza încrederii reciproce. Vânzările nu s-au schimbat prea mult în ultimii 10 ani, au apărut noi canale de vânzare pentru câțiva fermieri (publicitate și vânzare online), dar majoritatea nu au schimbat vânzările tradiționale.

Laptele se vinde prin cooperativă, dar carnea, culturile, lâna și altele sunt vândute prin comercianți intermediari. Ar fi nevoie de mai multe asocieri de vânzări sau extinderea activităților celor existente. Mai mulți fermieri ar prelucra carnea, dacă ar exista un abator în zonă. Toți fermierii intervievați încearcă să-și îmbunătățească efectivele de animale. Câțiva fermieri intenționează să cumpere rase noi, iar alții încearcă să-și îmbunătățească efectivele într-o anumită rasă. Alegerea culturilor agricultorilor este influențată de rotația culturilor și de climă. Crescătorii de animale folosesc de în exclusivitate materii organice pentru a îmbunătăți calitatea pajiștilor și îngrășămintele chimice se folosesc pe suprafețele arabile. 20% dintre fermierii chestionați nu folosesc deloc îngrășămintele chimice.

Potrivit deținătorilor, tratamentul cu antibiotice este utilizat atunci când nu există altă soluție și se acordă o atenție specială faptului că atâta timp cât medicamentul este detectat în lapte, nu este vândut pentru consumul uman.

În rândul fermierilor mai tineri este o practică obișnuită să-și cumpere utilaje prin proiecte de finanțare nerambursabilă (de ex. Pro-Economica), dar persoanele mai în vârstă cumpără de obicei utilaje pe cont propriu din resurse financiare proprii. Subvențiile agricole sunt folosite în majoritatea cazurilor pentru achiziționarea de utilaje sau alte investiții.

În ceea ce privește serviciile de consultanță profesională fermierii își rezolvă problemele cu ajutorul colegilor fermieri sau medicul veterinar sau cei care se descurcă în mediul online caută soluții pe internet. Firme de consultanță agricolă nu prea există, sau nu au cunoștințe despre ele.

Experimentarea cu noi soluri și culturi este tipică fermierilor locali, dar experiența este diferită. Cultivatorii chestionați încearcă sămânțe importate din străinătate. Potrivit acestora, este necesar să experimentăm până când se poate obține cea mai potrivită sămânță pentru climă (cereale furajere austriece cu un randament de 1,5 ori mai mare). Este, de asemenea, tipic pentru crescătorii de animale să încerce rase noi sau să-și îmbunătățească efectivul existent. Niciunul dintre fermierii intervievați nu a avut o investiție cu care a fost nemulțumit. Potrivit acestora, toate investițiile au fost necesare pentru a-și crește afacerea. De asemenea, sunt foarte atenți la investițiile pe care le fac. Ideea de finanțare a fondului rulment nu este cunoscut sau practicat de majoritatea fermierilor. Nu prea se angajează în contracte de credite.

Puțini fermieri angajează romi în muncile agricole. Nu se consideră forță de muncă de încredere. Mai degrabă, încearcă să-și mecanizeze activitățile ori de câte ori este posibil.

În ceea ce privește schimbările climatice și efectele acestora asupra agriculturii, fermierii intervievați au opinii împărțite. În timp ce unii consideră toamnele mai lungi ca efecte pozitive fiind posibil păstrarea animalelor pe pajiști timp mai îndelungat, alții simt efectele negative ale secetelor și a vijeliilor, ploilor abundente.

Fermierii intervievați au auzit cu toții despre agricultura ecologică și o consideră o soluție de viitor pentru economie și oameni, însă foarte puțini cunosc legislația și condițiile referitoare la acest domeniu. Doar 20% dintre agricultori se consideră producători ecologici, dar nu sunt certificați. Cu toate acestea, fermierii încearcă să-și reducă amprenta ecologică utilizând mai puține substanțe chimice și îngrășăminte.

Noile tehnologii, aplicațiile, internetul sunt folosite în lucrul de fiecare zi de foarte puțini fermieri. Doar 20% dintre respondenți folosesc aplicație contra cost. Telefonul este utilizat pentru a monitoriza prognozele meteo, iar laptopul pentru a naviga pe internet.

Activitățile de diversificare nu sunt caracteristice pentru majoritatea fermierilor, totuși sunt încercări de diversificare în turism, sau agroturism sau construirea unei fabrici de prelucrare a materiei prime.

Sugestii provenite de la fermieri:

- **Întreținerea și gestionarea mai bună a terenurilor și a zonelor de producție**
- **Să se facă agricultură după modelul țărilor mai dezvoltate și care au o agricultură model**
- **Terenurile neutilizate să fie luate în sistem și dat în chirie pentru cine dorește să le cultive**
- **Să se acorde sprijin pentru înființarea cooperativelor**
- **Nu este necesar să existe o cooperativă în fiecare sat, ci mai degrabă în diferite zone ale județului și să fie interconectate într-un sistem**
- **Vânzarea produselor ar fi mai ușor și mai eficient într-un sistem, decât individual**
- **Depozitarea materiei organice comunitar!**
- **Soluționarea lipsei de informare acută a fermierilor! Puncte de informare.**
- **Acordare de ajutor fermierilor care doresc să aplice la fonduri nerambursabile**
- **Certificarea eco să fie posibil în apropiere. Să se înființeze o companie care să facă acest lucru, în prezent pentru certificare trebuie mers la Cluj-Napoca.**
- **Soluționarea titlurilor de proprietate**
- **Aplicații mai ușoare.**
- **Sistem de creditare mai simplu, fără dobândă, cu reguli stricte.**

PRIORITĂȚI STRATEGICE

Operare optime pentru infrastructura realizată
Gestionarea eficientă a resurselor naturale
Sensibilizare și sensibilizarea comunității
Gestionarea eficientă a resurselor naturale

Gestionarea eficientă a resurselor naturale
Nobilizarea resurselor locale pentru dezvoltare
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Operare optime pentru infrastructura realizată
Gestionarea eficientă a resurselor naturale
Sensibilizare și sensibilizarea comunității
Gestionarea eficientă a resurselor naturale

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Operare optime pentru infrastructura realizată
Gestionarea eficientă a resurselor naturale
Sensibilizare și sensibilizarea comunității
Gestionarea eficientă a resurselor naturale

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Operare optime pentru infrastructura realizată
Gestionarea eficientă a resurselor naturale
Sensibilizare și sensibilizarea comunității
Gestionarea eficientă a resurselor naturale

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Operare optime pentru infrastructura realizată
Gestionarea eficientă a resurselor naturale
Sensibilizare și sensibilizarea comunității
Gestionarea eficientă a resurselor naturale

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Operare optime pentru infrastructura realizată
Gestionarea eficientă a resurselor naturale
Sensibilizare și sensibilizarea comunității
Gestionarea eficientă a resurselor naturale

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Operare optime pentru infrastructura realizată
Gestionarea eficientă a resurselor naturale
Sensibilizare și sensibilizarea comunității
Gestionarea eficientă a resurselor naturale

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Operare optime pentru infrastructura realizată
Gestionarea eficientă a resurselor naturale
Sensibilizare și sensibilizarea comunității
Gestionarea eficientă a resurselor naturale

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Operare optime pentru infrastructura realizată
Gestionarea eficientă a resurselor naturale
Sensibilizare și sensibilizarea comunității
Gestionarea eficientă a resurselor naturale

Abordare treptată
Dezvoltare centrata pe om
Sensibilizare pentru context social
Dezvoltare centrata pe om
Abordare treptată

Principiile stabilite pentru identificarea obiectivelor și priorităților sunt următoarele:

- I. Gestionarea eficientă a resurselor naturale
- II. Mobilizarea resurselor locale pentru dezvoltare
- III. Abordare treptată
- IV. Conștientizare și accesibilizarea cunoștințelor de vârf
- V. Operare optimă pentru infrastructură realizată
- VI. Sensibilitate pentru context social
- VII. Alocarea sarcinilor la nivel teritorial potrivit
- VIII. Dezvoltare centrată pe om

Obiectivul general:

Aplicarea principiului general pentru următoarea perioadă de programare la nivel județean, adică **DEZVOLTĂRII CENTRATE PE OM**, pentru creșterea calității vieții prin valorificarea resurselor naturale și umane existente, reducând efectele negative asupra mediului și clima, respectiv prin creșterea responsabilității sociale în mediul rural.

Obiective specifice:

1. Gestionarea prudentă a resurselor naturale existente în sectorul agrar, specifice fiecărei zone, în scopul reducerii impactului negativ asupra mediului, consolidarea veniturilor în cazul fermelor mici și de semi-subsistență
2. Crearea locurilor de muncă în zone rurale fără acces la piața muncii din municipii, prin industrializare
3. Creșterea nivelului și volumului de servicii pentru populația în sate, respectiv pentru întreprinzători și fermieri rurale
4. Ameliorarea calității în cazul serviciilor și utilităților publice, respectiv în cazul infrastructurii publice
5. Fondul forestier trebuie să contribuie la creșterea veniturilor populației la nivel local, inclusiv prin crearea locurilor de muncă și valorificarea materialului lemnos în mod eficient, respectiv prin externalizări pozitive pentru calitatea vieții, turism, sănătate și cultură
6. Creșterea atractivității zonelor rurale pentru tineri aflate în străinătate sau în alte regiuni ale țării pentru studii sau muncă, prin identificarea nevoilor specifice ale acestora, și crearea unui sistem de sprijin pentru persoanele vizate

7. **Combaterea sărăciei prin aplicarea măsurilor active pentru ameliorarea perspectivelor de viață și de carieră pentru persoane din comunități și așezări cu fenomene de sărăcie ridicate**
8. **Creșterea calității vieții prin servicii culturale și sportive**

Tabel 4 - Logica obiectivelor specifice

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	Resurse naturale	Capital teritorial	Abordare treptată	Cunoaștințe de vârf	Abordare ciclului de viața	Responsabilitate socială	Cooperare zonală	Centrată pe om
1 Agricultură	*	*	*	*	*	*	*	*
2 Industrializare rurală		*	*	*	*	*	*	*
3 Servicii pentru populație și firme		*	*	*	*	*	*	*
4 Servicii publice	*	*	*	*	*	*	*	*
5 Fond silvic	*	*	*	*	*	*	*	*
6 Combaterea sărăciei		*	*	*	*	*	*	*
7 Cultură și sport	*	*	*	*	*	*	*	*
8 Atractivitatea zonelor rurale		*	*	*	*	*	*	*

PROGRAMARE

Context European

Contextul actual European pentru dezvoltare rurală a fost conturat prin Declarație Cork 2.0 din 2016 (https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/cork-declaration_ro.pdf), documentul de baza pentru formularea priorităților și obiectivelor la nivel European.

Orientări politice din Cork 2.0 sunt mai puțin ambițioase decât PAC anterior creat conform Declarației de Cork din 1996, inițiat și coordonat de comisarul responsabil pentru agricultură Franz Fischler.

Punctele majore din Cork 2.0 sunt:

1. Promovarea prosperității rurale
2. Consolidarea lanțurilor de valori rurale
3. Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală
4. Conservarea mediului rural
5. Gestionarea resurselor naturale
6. Încurajarea politicilor climatice
7. Stimularea cunoașterii și inovării
8. Îmbunătățirea guvernanței rurale
9. Promovarea simplificării și a realizării politicilor
10. Îmbunătățirea performanței și a responsabilității

În conformitate cu regulamentul propus de Comisia Europeană pentru perioada de programare 2021-2027, obiectivele specifice pentru dezvoltare rurală sunt:

1. sprijinirea unor venituri fiabile ale fermelor și a rezilienței fermelor pe întregul teritoriu al UE, în vederea îmbunătățirii securității alimentare;
2. îmbunătățirea orientării spre piață și sporirea competitivității, inclusiv punerea unui accent mai puternic asupra cercetării, tehnologiei și digitalizării;
3. ameliorarea poziției fermierilor în cadrul lanțului valoric;
4. contribuția la energia sustenabilă, precum și la atenuarea schimbărilor climatice și la adaptarea la acestea;
5. promovarea dezvoltării sustenabile și a gospodăririi eficiente a unor resurse naturale precum apa, solul și aerul;

6. contribuția la protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor;
7. atragerea tinerilor fermieri și facilitarea dezvoltării întreprinderilor din zonele rurale;
8. promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii economice, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bioeconomiei și a silviculturii sustenabile.
9. îmbunătățirea răspunsului dat de agricultura UE exigențelor societale referitoare la hrană și la sănătate, inclusiv la alimentele sigure, hrănitoare și sustenabile, precum și la bunăstarea animalelor.

Tipurile de intervenții în temeiul Regulamentului UE sunt următoarele în domeniul dezvoltării rurale:

- (a) angajamente în materie de mediu și climă și alte angajamente în materie de gestionare;
- (b) constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice anumitor zone;
- (c) dezavantaje specifice anumitor zone, generate de anumite cerințe obligatorii;
- (d) Investiții;
- (e) instalarea tinerilor fermieri și întreprindere rurală nou înființată;
- (f) Instrumente de gestionare a riscurilor;
- (g) cooperare;
- (h) schimbul de cunoștințe și informare.

Tipurile de intervenție din sectorul fructelor și legumelor

- (a) investiții în active corporale și necorporale, concentrate în special asupra economisirii apei, a economisirii energiei, a ambalajelor ecologice și a reducerii deșeurilor;
- (b) cercetarea și producția experimentală, concentrate în special asupra economisirii apei, a economisirii energiei, a ambalajelor ecologice, a reducerii deșeurilor, a rezistenței la dăunători, a reducerii riscurilor și impacturilor utilizării pesticidelor, a prevenirii daunelor provocate de fenomenele climatice nefavorabile și a stimulării utilizării unor soiuri de fructe și legume adaptate la condițiile climatice aflate în schimbare;
- (c) producția ecologică;

- (d) producția integrată;
- (e) acțiuni pentru conservarea solului și pentru sporirea cantității de carbon din sol;
- (f) acțiuni de creare și de menținere a habitatelor favorabile pentru biodiversitate sau de întreținere a peisajului, inclusiv de conservare a caracteristicilor istorice;
- (g) acțiuni de economisire a energiei, de sporire a eficienței energetice și de intensificare a utilizării energiei din surse regenerabile;
- (h) acțiuni de îmbunătățire a rezistenței la dăunători;
- (i) acțiuni pentru îmbunătățirea utilizării și a gospodăririi apei, inclusiv economisirea și drenarea apei;
- (j) acțiuni și măsuri de reducere a producției de deșeuri și de îmbunătățire a gestionării deșeurilor;
- (k) acțiuni de îmbunătățire a sustenabilității și a eficienței transportării și depozitării produselor din sectorul fructelor și legumelor;
- (l) acțiuni de atenuare a schimbărilor climatice, de adaptare la schimbările climatice și de intensificare a utilizării energiei din surse regenerabile;
- (m) implementarea sistemelor de calitate naționale și ale UE;
- (n) promovare și comunicare, inclusiv acțiuni și activități care vizează diversificarea și consolidarea piețelor fructelor și legumelor și informarea privind beneficiile pentru sănătate ale consumului de fructe și legume;
- (o) servicii de consiliere și asistență tehnică, în special în ceea ce privește tehnicile sustenabile de combatere a dăunătorilor, utilizarea sustenabilă a pesticidelor și atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea;
- (p) formarea profesională și schimburile de bune practici, în special în ceea ce privește tehnicile sustenabile de combatere a dăunătorilor, utilizarea sustenabilă a pesticidelor și contribuirea la atenuarea schimbărilor climatice și la adaptarea la acestea.

Respectiv:

- (a) înființarea și/sau realimentarea fondurilor mutuale de către organizațiile de producători și de către asociațiile de organizații de producători recunoscute în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1308/2013;
- (b) Investiții în active corporale și necorporale pentru eficientizarea gestionării volumelor comercializate;
- (c) replantarea livezilor, acolo unde este necesar, în urma defrișării din motive sanitare sau fitosanitare, în conformitate cu instrucțiunile autorității competente a statului membru;
- (d) retragerea de pe piață în vederea distribuirii gratuite sau cu alte destinații;
- (e) recoltarea înainte de coacere, care constă în recoltarea totală, pe o anumită suprafață, a produselor necoapte și necomercializabile care nu au suferit nicio alterare înainte de recoltarea înainte de coacere, din cauza unor motive climatice, a bolilor sau din alte motive;
- (f) nerecoltarea fructelor și legumelor, care constă în încetarea actualului ciclu de producție de pe suprafața în cauză când produsul este bine dezvoltat și este intact, de o calitate bună, corectă și vandabilă, fiind exclusă distrugerea produselor din cauza unui fenomen climatic sau a unei boli;
- (g) asigurarea recoltelor, care contribuie la salvagardarea veniturilor producătorilor în cazul unor pierderi provocate de dezastre naturale, de fenomene climatice, de boli sau de infestări cu dăunători, asigurându-se totodată adoptarea de către beneficiari a măsurilor necesare pentru prevenirea riscurilor;
- (h) îndrumarea profesională a altor organizații de producători și asociații de organizații de producători recunoscute în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1308/2013 sau a producătorilor individuali;
- (i) implementarea și gestionarea protocoalelor fitosanitare ale țărilor terțe pe teritoriul Uniunii, pentru a se facilita accesul pe piețele țărilor terțe;
- (j) Implementarea sistemelor de calitate naționale și ale UE;
- (k) servicii de consiliere și asistență tehnică, în special în ceea ce privește tehnicile sustenabile de combatere a dăunătorilor, utilizarea sustenabilă a pesticidelor

Alte elemente în continuare sunt:

- (a) Investiții în active corporale și necorporale; cercetarea și producția experimentală, precum și alte acțiuni, inclusiv pentru:
- (i) conservarea solului, inclusiv sporirea cantității de carbon din sol;
 - (ii) îmbunătățirea utilizării și a gospodăririi apei, inclusiv economisirea și drenarea apei;
 - (iii) prevenirea daunelor provocate de fenomene climatice nefavorabile și promovarea utilizării unor soluri și a unor practici de gestionare adaptate la condițiile climatice aflate în schimbare;
 - (iv) îmbunătățirea economiei de energie și a eficienței energetice;
 - (v) ambalaje ecologice;
 - (vi) sănătatea și bunăstarea animalelor;
 - (vii) reducerea producției de deșeurii și îmbunătățirea utilizării și a gestionării subproduselor și a deșeurilor;
 - (viii) îmbunătățirea rezistenței la dăunători;
 - (ix) reducerea riscurilor și impacturilor utilizării pesticidelor;
 - (x) crearea și menținerea habitatelor favorabile pentru biodiversitate;
- (b) servicii de consiliere și asistență tehnică, în special în ceea ce privește atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea;
- (c) formarea profesională, inclusiv îndrumarea și schimbul de bune practici;
- (d) producția ecologică;
- (e) acțiuni pentru îmbunătățirea sustenabilității și a eficienței transportării și depozitării produselor din unul sau mai multe dintre sectoarele menționate la articolul 40 litera (f);
- (f) promovare, comunicare și marketing, inclusiv acțiuni și activități care vizează în special sensibilizarea consumatorilor în privința sistemelor de calitate ale Uniunii și a importanței alimentației sănătoase, precum și diversificarea piețelor;
- (g) implementarea sistemelor de calitate naționale și ale UE;
- (h) implementarea unor sisteme de trasabilitate și certificare, în special monitorizarea calității produselor vândute consumatorilor finali.

Precum și sunt sprijinite următoarele acțiuni:

- (a) înființarea și/sau realimentarea fondurilor mutuale de către organizațiile de producători recunoscute în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1308/2013;
- (b) investiții în active corporale și necorporale pentru eficientizarea gestionării volumelor comercializate;
- (c) depozitarea colectivă a produselor produse de organizația de producători sau de membrii organizației de producători;
- (d) replantarea livezilor, acolo unde este necesar, în urmă defrișării din motive sanitare sau fitosanitare, în conformitate cu instrucțiunile autorității competente a statului membru, sau în scopul adaptării la schimbările climatice;
- (e) retragerea de pe piață în vederea distribuirii gratuite sau cu alte destinații;
- (f) recoltarea înainte de coacere, care constă în recoltarea totală, pe o anumită suprafață, a produselor necoapte și necomercializabile care nu au suferit nicio alterare înainte de recoltarea înainte de coacere, din cauza unor motive climatice, a bolilor sau din alte motive;
- (g) nerecoltarea, care constă în încetarea actualului ciclu de producție de pe suprafața în cauză când produsul este bine dezvoltat și este intact, de o calitate bună, corectă și vandabilă, fiind exclusă distrugerea produselor din cauza unui fenomen climatic sau a unei boli;
- (h) asigurarea producției și a recoltelor, care contribuie la salvagardarea veniturilor producătorilor în cazul unor pierderi provocate de dezastre naturale, de fenomene climatice, de boli sau de infestări cu dăunători, asigurându-se totodată adoptarea de către beneficiari a măsurilor necesare pentru prevenirea riscurilor.

Tabel 5 - Logica obiectivelor specifice în context European

	Promovarea prosperității rurale	Consolidarea lanțurilor de valori rurale	Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală	Conservarea mediului rural	Gestionarea resurselor naturale	Încurajarea politicilor climatice	Stimularea cunoașterii și inovării	Îmbunătățirea guvernării rurale	Promovarea simplificării și a realizării politicilor	Îmbunătățirea performanței și a responsabilității
1 Agricultură	*	*	*	*	*	*	*	*	n.a.	*
2 Industrializare rurală	*	*	*	*	*	*	*	*	n.a.	*
3 Servicii pentru populație și firme	*	*	*	*	*	*	*	*	n.a.	*
4 Servicii publice	*	*	*	*	*	*	*	*	n.a.	*
5 Fond simic	*	*	*	*	*	*	*	*	n.a.	*
6 Combaterea sărăciei	*	*	*	*	*	*	*	*	n.a.	*
7 Cultură și sport	*	*	*	*	*	*	*	*	n.a.	*
8 Atractivitatea zonelor rurale	*	*	*	*	*	*	*	*	n.a.	*

Prin cooperare zonată

Programe

1. Agricultură

Primul program al Strategiei de Dezvoltare Rurală a Județului Harghita este centrat pe sectorul agricol, menționând subprogramele și măsurile programului. Pornind de la Ideea că agricultura are un rol important, care definește existența și activitatea umană, acest program este în corelare cu fiecare obiectivul specific al strategiei de dezvoltare și anume:

Logica obiectivelor specifice în cazul programului de agricultură

<u>I</u>	<u>II</u>	<u>III</u>	<u>IV</u>	<u>V</u>	<u>VI</u>	<u>VII</u>	<u>VIII</u>
<u>Resurse</u>	<u>Capital</u>	<u>Abordare</u>	<u>Cunostințe</u>	<u>Abordare</u>	<u>Responsabilitate</u>	<u>Cooperare</u>	<u>Centrată</u>
<u>naturale</u>	<u>teritorial</u>	<u>treptată</u>	<u>de vârf</u>	<u>ciclului de viață</u>	<u>socială</u>	<u>zonală</u>	<u>pe om</u>
*	*	*	*	*	*	*	*

În ceea ce privește contextul European, acest program este în corelare cu majoritatea obiectivelor specifice, cu excepția promovarea simplificării și a realizării politicilor. Obiectivul specific *Îmbunătățirea guvernării rurale* necesită cooperare zonală, care este formulat ca și subprogram.

Agricultura are un rol important și din punctul de vedere al protecției mediului, în special în cazul regiunilor cu caracteristicile județului Harghita, în care bazele agriculturii tradiționale sunt reprezentate de sisteme de producție aproape de natură, menite să ocrotească biodiversitatea.

Biodiversitatea este esențială pentru orice ecosistem sănătos în vederea funcționării polenizării, reglării climei, protecției împotriva inundațiilor, fertilității solului și producerii de alimente etc.

Este deosebit de importantă dezvoltarea abilității profesionale a resurselor umane din sectorul agrar, dar și a organizării unor activități și evenimente de informare și promovare a importanței biodiversității destinate în special populației din mediul rural care se ocupă cu agricultură și deasemenea, populației tinere.

Pentru menținerea biodiversității este indispensabilă utilizarea rațională a suprafețelor agricole cu menținerea activităților tradiționale agricole care pun accent pe înlăturarea pe cât posibil a pesticidelor și ale altor substanțe dăunătoare sănătății umane, sprijinirea agriculturii ecologice și bioagriculturii, lansarea fermelor model sau ocrotirea raselor de animale tradiționale regiunii.

Logica obiectivelor specifice în context European, pentru programul de agricultură

<i>Promovarea prosperității rurale</i>	•
<i>Consolidarea lanțurilor de valori rurale</i>	•
<i>Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală</i>	•
<i>Conservarea mediului rural</i>	•
<i>Gestionarea resurselor naturale</i>	•
<i>Încurajarea politicilor climatice</i>	•
<i>Stimularea cunoașterii și inovării</i>	•
<i>Îmbunătățirea guvernăneli rurale</i>	•
<i>Promovarea simplificării și a realizării politicilor</i>	•
<i>Îmbunătățirea performanței și a responsabilității</i>	•

Prin cooperare zonată

Subprograme

1.1 Mediu de afaceri rurale: scopul acestui subprogram este de a aduce la sat condițiile de la oraș, astfel oprind migrația din mediul rural către cel urban. Un mediu performant, eficient și competitiv atrage după sine îmbunătățirea calității vieții în mediul urban, readucând acasă chiar și persoanele care sunt plecați în străinătate.

1.2 Inovare și transfer de cunoștințe: sunt necesare pentru a dezvolta sectorul agricol al județului Harghita. Conform Strategiei de dezvoltare economică a județului Harghita pe perioada 2021-2030, acest subprogram se referă la programul 8 al strategiei, care necesită crearea unui sistem de ferme la nivelul județului, care prevede pregătirea fermelor (de 50-150 ha) pentru persoane cu studii superioare în domeniu, cu respectarea unor criterii bine stabilite. Este important oferirea unui sprijin pentru a înființa și de a lansa modelul de ferme cu tehnologii și soluții inovatoare, care necesită și servicii educaționale la nivel superior.

1.3 Cooperare locală și zonală: acest subprogram este foarte important când vine vorba de următoarea perioadă de programare, care are scopul de a consolida cooperările existente și de a crea noi cooperări. Conform rezultatelor obținute din consultările online și offline, respondenții și actorii de decizie susțin acele măsuri care sunt centrate pe cooperare. Pentru dezvoltarea serviciilor publice este necesară înființarea ADI-urilor sau alte forme de cooperare. Parteneriatele sunt indispensabile pentru dezvoltarea integrată. Orice sprijin financiar rambursabil sau nerambursabil trebuie să fie condiționat de procurarea utilajelor și echipamentelor prin parteneriat.

1.4 Promovarea produselor locale: consumul de produse locale a început să recâștige popularitatea care motivează fermierii locale de a participa în producția produselor ecologice, specifice, cu gusturi locale autentice, păstrând calitatea premium. În strategia de dezvoltare economică a județului apare promovarea produselor ca obiectiv specific numărul VI. (Produs secesc 2.0).

Se va aplica abordarea treptată, adică în fiecare 3 an se va introduce noi funcții:

- 2021-2023: produse locale spre piețe în municipii, și pregătirea, conștientizarea pentru etapa 2
- 2024-2026: produse sănătoase, și pregătirea, conștientizarea pentru etapa 2
- 2027-2029: produse ecologice (inclusiv preparate, alimente, nu numai materii prime)

Este importantă organizarea unor activități și evenimente consacrate promovării produselor agroalimentare locale și ale activității fermierilor, cu invitarea unor specialiști din domeniul producerii, marketingului și comercializării produselor agricole, organizarea unor vizite educative pentru școlari la ferme sau unități agroturistice pentru promovarea meseriei de fermier, agricultor și producător de agroalimente și prezentarea activității acestora.

1.5 Crearea fondului de domenii agrare județene: În județul Harghita sunt multe terenuri agricole vacante și neutilizate din diferite motive. În urma consultărilor efectuate, respondenții sprijină ideea exploatarea marilor de proprietate publică, astfel reluând activitățile pe terenurile agricole neutilizate. Grupul de țintă al acestui program sunt tinerii fermieri (și nu numai) care au calificare și competențe inovative de a înființa o agricultură modernă și ecologică.

Subprogramele agriculturii defalcate pe zone

	1.1. Mediu de afaceri rural	1.2. Inovare și transfer de cunoștință	1.3. Cooperare locală și zonală	1.4. Promovarea produselor locale	1.5. Crearea fondului de domenii agrare județene
Toplița		*	*		
Corbu-Tulgheș		*	*		

Remetea-Ditrău	*	*	*	*	*
Gheorgheni			*		
Ținutul Sării	*	*	*	*	*
Zetea-Vârșag	*	*	*	*	*
Ciucul de Sus	*	*	*	*	*
Mihăileni-Răcu		*	*		
Ghimes	*	*	*	*	*
Crâștur			*	*	
Odorhei			*		
Ciuc			*		
Dârjiu-Ulleș	*	*	*		*
Merești-Ocland	*	*	*		*
Ciucul de Jos	*	*	*	*	*
Căsn	*	*	*		*

Indicatori de monitorizare

	Proiecte	Rezultatul proiectelor
1.1. Mediu de afaceri rural	11	Aducerea condițiilor de la oraș la sat, sprijinirea mediului de afaceri rural
1.2. Inovare și transfer de cunoștință	11	Sprijin pentru înființarea și lansarea modelului de ferme cu tehnologii și soluții inovatoare
1.3. Cooperare locală și zonală	16	Consolidarea cooperărilor existente și crearea noi cooperări
1.4. Promovarea produselor locale	6	Urmărirea abordării treptate: produse locale, produse sănătoase, produse ecologice
1.5. Crearea fondului de domenii agrare județene	11	Rețutarea activităților pe terenurile agricole neutilizate în zonele rurale

2. Servicii de bază

Logica obiectivelor specifice în cazul programului de servicii de bază

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	Răsurse naturale	Capital teritorial	Abordare treptată	Cunoștințe de vârf	Abordare ciclului de viață	Responsabilitate socială	Cooperare zonală	Centrată pe om
3 Servicii pentru populație și firme		*	*	*	*	*	*	*

Logica obiectivelor specifice în context European, pentru programul de servicii de bază

3
Servicii pentru
populație și firme

Promovarea prosperității
rurale

Consolidarea lanțurilor de
valori rurale

Investiții în viabilitatea și
vitalitatea rurală

Conservarea mediului rural

Gestionarea resurselor
naturale

Încurajarea politicilor
climatice

Stimularea cunoașterii și
inovării

Îmbunătățirea guvernantei
rurale

Promovarea simplificării și a
realizării politicilor.

Îmbunătățirea performanței și
a responsabilității

prin
cooperare
zonală

na.

Peste 50% dintre respondenții la chestionarul online, cu reședința în mediul rural și-a exprimat dorința de a avea acces la următoarele servicii de bază în comuna în care locuiesc: notar public, agenția/sucursala a unei bănci, sală fitness, consultanță în proiecte, servicii de contabilitate, cosmetică, librărie, depozit materiale construcții, croitorie, magazin produse organice, servicii mașini agricole, ceainărie/cafenea/cofetărie, benzinărie, farmacie veterinară, restaurant/pizzerie, spălătorie auto, auto service, bibliotecă, piața agro-alimentară, bar, brutărie, magazin de carne, medic veterinar, ATM (bancomat), coafură/frizerie, magazinul fermierului, teren de joacă, farmacie, punct de plăți facturi, magazin alimentar, magazin mixt.

Subprograme:

2.1 Consiliere, formare profesională și asistență pentru afaceri în mediul rural

Dezvoltarea capitalului uman din mediul rural, precum și oferirea unor servicii de consultanță pentru cei care, după ani de muncă în străinătate, se întorc acasă și vor să investească în propria afacere. Crearea unui mediu prietenos pentru IMM-uri este un proces complex, care nu se rezumă doar la modele de optimizare fiscală avantajoase, înseamnă și suport și sprijin în administrație; Informare și formare profesională legate de viața de zi cu zi. Câte un birou zonal pentru consultanță în afaceri și management pentru comunele din județ ar putea deservi populația cu spirit întreprinzător.

2.2 Comunicare și acces internet

Decalajul digital dintre zonele urbane și cele rurale din România este semnificativ. Pentru a crea un mediu de viață atractiv tinerilor, și în zonele rurale este esențial acoperirea rețelelor de foarte mare capacitate. Fie că este vorba despre muncă sau educație on-line, creșterea accesibilității la mediul online în contextul actual este primordial. Digitalizarea administrației publice de asemenea este un factor în plus în creșterea atractivității zonelor rurale.

2.3 Servicii financiare și de consiliere

Pe măsură ce structura populației se va dezvolta în mediul rural, nevoile financiare vor fi tot mai mari. În acest context băncile va trebui să fie pregătite să răspundă acestor nevoi, iar zonele rurale să aibă acces la servicii financiare multiple. Diversificarea activităților economice, dezvoltarea pensiunilor agroturistice, apariția și dezvoltarea IMM-urilor, comerțul, etc. Necesită lărgirea și îmbunătățirea serviciilor financiare oferite populației din mediul rural.

2.4 Servicii de înfrumusețare, sănătate și sport

Cererea pentru asemenea servicii este ridicată în zonele rurale. Încurajarea înființării firmelor de profil, incubarea lor în primul an de funcționare, acordare de facilități fiscale ar putea stimula spiritul antreprenorial în mediul rural.

2.5 Birouri de consultanță pentru scrierea și managementul proiectelor

În cooperare zonală, ca majoritatea subprogramele, birourile de consultanță pentru scrierea și managementul proiectelor cu finanțare nerambursabilă ar putea servi o comunitate largă, iar beneficiarii s-ar bucura de aceste servicii, care până acum erau accesibile aproape în exclusivitate în municipiile județului.

Subprogramele serviciilor de bază defalcate pe zone

	2.1. Consiliere, formare profesională și asistență pentru afaceri	2.2. Comunicare și acces internet	2.3. Servicii financiare și de consiliere	2.4. Servicii de înfrumusețare, sănătate și sport	2.5. Servicii de consultanță privind gestionarea proiectelor
Toplița	*	*			
Corbu-Tulgheș	*	*	*	*	*
Remetea-Ditrău	*	*	*	*	*
Gheorgheni	*	*			
Ținutul Sării	*	*	*	*	*
Zetea-Vârșag	*	*	*	*	*
Ciucul de Sus	*	*	*	*	*
Mihăileni-Racu	*	*	*	*	*
Ghimes	*	*	*	*	*
Cristur	*	*		*	*
Odorhei	*	*			
Ciuc	*	*			
Dârjiu-Ulleș	*	*	*	*	*
Merești-Ocland	*	*	*	*	*
Ciucul de Jos	*	*	*	*	*
Casin	*	*	*	*	*

Indicatori de monitorizare

	Proiecte	Rezultatul proiectelor
2.1. Consiliere, formare profesională și asistență pentru afaceri	16	Câte un birou zonal pentru consultanță în afaceri și management
2.2. Comunicare și acces internet	16	Digitalizarea serviciilor și creșterea accesibilității la mediul online în fiecare zonă
2.3. Servicii financiare și de consiliere	11	Acces la servicii financiare multiple în zone rurale
2.4. Servicii de înfrumusețare, sănătate și sport	48	Înființarea și sprijinirea firmelor în acest domeniu

2.5. Servicii de consultanță privind gestionarea proiectelor sport

11

Servicii de consultanță pentru proiecte micro (sub 100.000 euro)

3. Servicii publice în zone rurale

Logica obiectivelor specifice în cazul programului de servicii publice în zone rurale

	I Resurse naturale	II Capital teritorial	III Abordare treptată	IV Cunoaștere de vârf	V Abordare ciclului de viață	VI Responsabilitate socială	VII Cooperare zonală	VIII Centrată pe om
4 Servicii publice	*	*	*	*	*	*	*	*

Logica obiectivelor specifice în context European, pentru programul de servicii publice în zone rurale

	Promovarea prosperității rurale	Consolidarea lanțurilor de valori rurale	Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală	Conservarea mediului rural	Gestionarea resurselor naturale	Încurajarea politicilor climatice	Stimularea cunoașterii și inovării	Îmbunătățirea guvernării rurale	Promovarea simplificării și a realizării politicilor	Îmbunătățirea performanței și a responsabilității
4 Servicii publice	*	*	*	*	*	*	*	prin cooperare zonală	*	*

Subprograme:

3.1 Sănătate

Dezvoltarea infrastructurii de asistență și servicii medicale: înființarea /extinderea serviciilor medicale primare și specializate în mediul rural și localități izolate.

O parte a populației din mediul rural rămâne în afara accesului efectiv la serviciile sanitare din cauza dificultăților financiare și de transport, astfel creșterea numărului serviciilor de sănătate și a calității acestora în mediul rural devine tot mai importantă.

Nevoile sunt în creștere și dacă vorbim de familii de tineri cu copii mici, sau dacă ne gândim la îmbătrânirea populației, caracteristic satei din județ. Asigurarea accesului populației la serviciile medicale cele mai frecvent utilizate în apropierea reședinței pacientului crește sentimentul de siguranță, de încredere în sistem a cetățenilor, îmbunătățește viața de fiecare zi.

Se va înființa câte un cabinet de medic de familie cu specializare de pediatrie în fiecare zona fără spital județean sau municipal, unde numărul de populație este peste pragul de 15 mii de persoane.

Se va organiza centre de permanență în fiecare zona (cu excepția cele patru ZFU) – zonele mai mici, cu mai puțin de 5 medici de familie, trebuie să fie arondate zonei mai mare învecinate.

- Serviciile de sănătate de care cel întrebați au considerat ca ar fi important să beneficieze în comuna lor au fost : medic de familie, centru de permanență, stomatolog și medic pediatru

- Consiliul Județului Harghita a depus eforturi pentru a îmbunătățirea rețelei medicilor de familie din județ, prin atragerea de medici de familie tineri în comunele și localitățile din județ unde nu exista cabinete permanente sau medicul de familie existent este înainte vârsta de pensionare. Obiectivul este asigurarea accesului la serviciul de sănătate primar în toate localitățile din județ, de preferat prin cabinete medicale permanente (nu puncte de lucru). De asemenea este foarte important ca la pensionarea medicului de familie, nici o locație să nu rămână fără medic, să avem deja medici "în așteptare" pentru ocuparea acestor locuri.

- Pentru acest lucru, CJ Harghita a luat legătura cu medicii de familie rezidenți de la universitatea din Târgu Mureș, pentru a le prezenta locurile disponibile din județ, pregătind filme de prezentare despre localitățile, cabinetele medicale și locuințele de serviciu disponibile din localitățile, care sunt în căutarea unui medic de familie. Obiectivul este atragerea medicilor în localitățile cu locuri disponibile.

- Ar fi util "evaluarea" rețelei existente de medici de familie și eliminarea cabinetelor care nu funcționează conform contractului (ex. nerespectarea programului de lucru, nerespectarea condițiilor de lucru sau a standardelor necesare)

- CJ Harghita evaluează infrastructura aferentă rețelei medicilor de familie, proprietate publică (stare și dotare cabinet și locuință de serviciu) pentru îmbunătățirea acestuia și crearea unui mediu de lucru adecvat, având obiectivul de a asigura condiții optime populației și de a face atractive locurile disponibile din județ pentru candidații medici de familie, interesați de posturi disponibile din județ

- Totodată considerăm un aspect important prevenția și modul de viață conștient și în cazul populației rurale. Pentru acest lucru ar fi foarte util promovarea de către medici de familie a programelor de prevenție și screening disponibile și în zonele rurale. Pentru acest lucru ar fi util și organizarea periodică (de exemplu trimestrială) a unor întâlniri – chiar și online – între medicii de familie, unde acestea ar putea face schimb de experiență și de informații despre tratamente și li s-ar prezenta /reaminti programele naționale de prevenție și screening disponibile și modalitatea în care populație poate beneficia de acestea. Prezentarea ar putea fi făcută de coordonatorul programelor de prevenție și screening de la Spitalul Județean de Urgență Miercurea Ciuc.

- Pentru a ajunge și la populația din localitățile izolate, ar fi util o echipă de screening mobil, care să ajungă măcar anual în localitățile izolate,

3.2. Educație

- Digitalizarea educației în zonele rurale este primordială în contextul COVID-19 când procesul educațional s-a mutat în totalitate în mediul online. Echiparea școlilor cu instrumente de învățare online, precum și asigurarea Internetului broad band sunt de o necesitate de bază.

Pentru a asigura accesul la educație pentru toți copiii din mediul rural, dezvoltarea programului after-school s-a dovedit o metodă eficientă și de succes. Acest program trebuie extins în toate zonele rurale din județ.

3.3 Creșe și grădinițe

Din chestionarul online conform răspunsurilor primite, înființarea creșelor și grădinițelor în sistem public este o necesitate care ar contribui în mare măsură la îmbunătățirea nivelului de trai al tinerilor familii din mediul rural.

3.4 Mobilitate zonală (urbană)

Drumuri județene și comunale: modernizarea secțiunilor intravilane ale drumurilor județene și comunale ar trebui să se concentreze pe calmarea traficului, creșterea siguranței pentru traficul de pietoni (construirea de trotuare) și pentru biciclete, inclusiv construirea de trotuare și realizarea de stații de autobuze cu alveolă.

Mobilitate alternativă cu bicicleta: dezvoltarea pistelor de bicicletă nu este doar un scop turistic. Din ce în ce mai mulți utilizează infrastructura publică din comune și din jurul acestora. Trebuie rezolvată infrastructură de ciclism cu scop intrazonal și periurban în fiecare zonă.

Transport public regional: orare flexibile, aplicații online (nu numai itinerarii, ci și sisteme de cumpărare bilete și abonamente), frecvență mai bună de curse, realizarea de stații adecvate pentru a crește atractivitatea transportului public județean în rândul comunităților.

3.5 Utilități

În mediul rural județul se poziționează în fața județelor vecine, dar și peste media pe țară în ceea ce privește lungimea totală a conductelor de canalizare. De asemenea în majoritatea comunelor rețeaua de apă potabilă a fost realizată.

În satele izolate sau mai puțin dezvoltate apa potabilă este asigurată de fântâni proprii, puțuri, iar încălzirea este asigurată prin arderea lemnului de foc.

Extinderea rețelei de gaze naturale în aceste zonele este importantă datorită emisiei de CO₂ cu 50% mai puțin decât încălzirea cu arderea lemnului de foc.

Sursele de energie regenerabilă reprezintă o soluție de viitor pentru dezvoltarea de sisteme energetice eco-eficiente, cu impact minim asupra mediului. Principalele surse de energie regenerabilă în zonă sunt: energia solară, energia hidroelectrică, biomasa.

Din punct de vedere al creșterii calității vieții peste 50% dintre respondenții la chestionarul online adresat populației cu reședința în mediul rural consideră important realizarea următoarelor investiții publice: WIFI comunitar, teren de sport, înființare de piețe agro-alimentare, fântâni publice, parc public, punerea cablurilor în pământ, teren de joacă pentru copii, îmbunătățirea iluminatului public, plantare de copaci, amplasare de bănci, coșuri de guno în spații publice.

Subprogramele serviciilor publice defalcată pe zone

	3.1. Sănătate	3.2. Educație	3.3. Creșe și grădinițe	3.4. Mobilitate zonală	3.5 Utilități
Toplița	*	*	*	*	*
Corbu-Tulgheș	*	*	*	*	*
Remetea-Ditrău	*	*	*	*	*
Gheorgheni	*	*	*	*	*
Ținutul Sărilor	*	*	*	*	*
Zetea-Vârșag	*	*	*	*	*
Clucul de Sus	*	*	*	*	*
Mihăileni-Racu	*	*	*	*	*
Ghimes	*	*	*	*	*
Cristur	*	*	*	*	*
Odorhei	*	*	*	*	*
Cluc	*	*	*	*	*
Dârju-Ulieș	*	*	*	*	*
Merești-Ocland	*	*	*	*	*
Clucul de Jos	*	*	*	*	*
Casln	*	*	*	*	*

Indicatori de monitorizare

	Proiecte	Rezultatul proiectelor
3.1. Sănătate	16	Înființarea/modernizarea caselor de sănătate și dispensarele umane, în fiecare zonă
3.2. Educație	32	Digitalizarea sistemului educațional în fiecare zonă
3.3. Creșe și grădinițe	11	Înființarea/modernizarea creșelor și grădinițelor cu program prelungit în zone rurale
3.4. Mobilitate zonală	11	Sistem integrat de mobilitate (Infrastructura de ciclism, stații de autobuz, creșterea siguranței pietonale).
3.5 Utilități	16	Sistem de epurarea apelor uzate în localități periferice și turistice

4. Industrializare spațiului rural

Programul de industrializare al spațiului rural are scopul de a dezvolta mediul rural pe plan economic și de a opri migrația populației spre centrele urbane. Dezvoltarea industriei are o influență pozitivă asupra economiei locale și zonale, atrage investitori, îmbunătățește calitatea vieții, transformă comuna într-o localitate atrăgătoare. Zone de amplasare cu potențial de a înființa parc industrial: Ciucul de Sus, Ghîmeș, Glurgeulul.

Programul de industrializare este în corelare aproape cu fiecare obiectiv specific al strategiei, cu excepția Resurselor naturale:

Logica obiectivelor specifice în cazul programului de agricultură

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Resurse naturale	Capital teritorial	Abordare treptată	Cunoștințe de vârf	Abordare ciclului de viață	Responsabilitate socială	Cooperare zonală	Centrată pe om
-	*	*	*	*	*	*	*

În ceea ce privește contextul European, acest program este în corelare cu următoarele obiective specifice: Promovarea prosperității rurale; Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală; Stimularea cunoașterii și inovării; Îmbunătățirea performanței și a responsabilității. Obiectivul specific **Îmbunătățirea guvernancei rurale** necesită cooperare zonală.

Logica obiectivelor specifice în context European, pentru programul de agricultură

Promovarea prosperității rurale	*
Consolidarea lanțurilor de valori rurale	-
Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală	*
Conservarea mediului rural	-
Gestionarea resurselor naturale	-
Încurajarea politicilor climatice	-
Stimularea cunoașterii și inovării	*
Îmbunătățirea guvernancei rurale	Prin cooperare zonală
Promovarea simplificării și a realizării politicilor	n.ă.
Îmbunătățirea performanței și a responsabilității	*

Subprograme

4.1 Parcuri Industriale în zone rurale:

- Crearea parcurilor industriale în zone mai îndepărtate de aglomerația urbană.
- Îmbunătățirea mediului de afaceri și creșterea investițiilor.
- Promovarea parteneriatelor puternice între producători locali și firmele prelucrătoare.
- Înființarea parteneriatelor și asociațiilor în domeniul prelucrării.
- Cooperare cu sectorul agricol, privind prelucrarea produselor.

4.2 Un mediu de afaceri prietenos

- Crearea cluburilor de antreprenori zonale.
- Promovarea cooperării între antreprenori.
- Crearea centrului de incubare zonală.
- Organizarea evenimentelor în domeniul antreprenoriatului.
- Dezvoltarea și extinderea infrastructurilor.

4.3 Educația antreprenorială:

- Selectarea instituțiilor școlare pentru locație.
- Elaborarea și aprobarea programelor școlare.
- Cooperare între școli și antreprenori.
- Crearea consilierii și orientării pentru elevi și studenți începând de la clasa a V-a, în sistem dual
- Dezvoltarea atelierelor școlare și fermelor didactice în școli gimnaziale, licee.
- Este importantă organizarea unor activități, evenimente în vederea educației antreprenoriale a persoanelor, mai ales a femeilor din zonele defavorizate, respectiv a tinerilor, în colaborare cu autorități locale, ONG-uri, centre de tineret etc.

Teritoriile vizate

Teritoriile vizate sunt zonele cu populația peste aprox. 10.000 de locuitori:

- Remetea
- Ciucul de Sus
- Cristur
- Ținutul Sărilor
- Ciucul de Jos

- Ghimeș

În zonele tip ZFU (3 zone) Industrializare se va concentra pe municipii, iar în zonele mai mici, se va asigura acces la piața muricii prin soluții de mobilitate (urbană).

Harta 26 - Harta zonelor indicând populația actuală pe zone

Sursa: INS Tempo, ©Planificatio 2020

Subprogramele Industrializării spațiului rural defalcată pe zone

	4.1. Parcuri industriale	4.2. Un mediu de afaceri prietenos	4.3. Educație antreprenorială
Toplița		*	
Corbu-Tulgheș		*	*
Remetea-Ditrău	*	*	*
Gheorgheni		*	
Ținutul Săril		*	*
Zetea-Vârșag		*	*
Ciucul de Sus	*	*	*
Mihăileni-Racu		*	*
Ghimeș	*	*	*
Cristur		*	
Odorhei		*	
Ciuc		*	
Dârjlu-Ulieș	*	*	*
Merești-Ocland		*	*
Ciucul de Jos	*	*	*

Indicatori de monitorizare

	Proiecte	Rezultatul proiectelor
4.1. Parcuri Industriale	5	Parcuri industriale în zone mai îndepărtate de aglomerația urbană.
4.2. Un mediu de afaceri prietenos	16	Cluburi antreprenoriale în fiecare zonă, promovarea cooperării, centru de Incubare zonală
4.3. Educație antreprenorială	11	Un program aprobat în domeniul educației antreprenoriale în zonele rurale

5. Cultură rurală: tradiții și sport

Logica obiectivelor specifice în cazul programului de cultură rurală: tradiții și sport

	I Resurse naturale	II Capital teritorial	III Abordare treptată	IV Cunoștințe de vârf	V Abordare ciclului de viață	VI Responsabilitate socială	VII Cooperare zonală	VIII Centrată pe om
7 Cultură și sport	*	*		*		*	*	*

Logica obiectivelor specifice în context European, pentru programul de cultură rurală: tradiții și sport

	Promovarea prosperității rurale	Consolidarea lanțurilor de valori rurale	Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală	Conservarea mediului rural	Gestionarea resurselor naturale	Încurajarea politicilor climatice	Stimularea cunoașterii și inovării	Îmbunătățirea guvernării rurale	Promovarea simplificării și a realizării politicilor	Îmbunătățirea performanței și a responsabilității
7 Cultură și sport	*	*	*	*	*	*	*	prin cooperare zonală	*	*

Subprograme:

5.1 Promovarea tradițiilor – dans, cântec și tradiții

După reabilitarea și modernizarea caselor de cultură din mediul rural, în majoritatea localităților din județ, accentul trebuie pus pe conținutul vieții culturale (evenimente, spectacole, grupuri de dans, teatru, cântec, fanfară, de preservare a tradițiilor amatori) care contribuie la dezvoltarea și bunăstarea comunităților, preservarea și afirmarea identității culturale a diferitelor zone.

Reabilitarea și modernizarea căminelor culturale sătești dă posibilitatea de a revitaliza și regândi rolul lor în viața comunității. Crearea condițiilor moderne permit găzduirea spectacolelor de înaltă calitate care contribuie la creșterea calității vieții de la sate.

Crearea unui post cheie în domeniul cultural pentru o persoană cu studii de specialitate în fiecare UAT rural, cu responsabilități clare ar putea ameliora situația prezentă prin asigurarea cooperării între instituțiile culturale, diferitele grupuri amatoare, actori economici și instituții publice. În județ mișcarea grupurilor de dans, cântec, teatru, fanfară, prezervarea a tradițiilor populare amatori este foarte activă și puternică.

Pentru stimularea vitalității pe diferite segmente ale culturii însă este nevoie de o persoană contact angajată pentru a asigura comunicarea eficientă între părțile interesate.

Mai mult decât atât, activitățile culturale trebuie armonizate, completate la nivel local cu activitățile cultelor religioase, sprijinite în mod similar cu activitățile ONG-urilor, prin:

- ◆ Sprijin pentru elaborarea de proiecte pentru consolidarea, restaurarea și modernizarea monumentelor istorice din patrimoniul cultelor
- ◆ Punerea în valoare a monumentelor istorice din proprietatea cultelor – promovarea turismului religios
- ◆ Susținerea financiară a proiectelor de consolidarea, restaurarea și modernizare a monumentelor istorice, finanțate din fonduri nerambursabile
- ◆ Susținerea cultelor în derularea unor programe sociale, educaționale, caritabile, de orientare socio-profesională și formare continuă
- ◆ Elaborarea de proiecte sociale, educaționale, caritabile și de orientare socio-profesională

5.2 Educație culturală: educație vizuală, cluburi de lectură

Considerăm că pe lângă activitățile culturale „clasice” prezente în mediul rural, în vederea pregătirii unei generații tinere moderne, consumatoare de cultură de calitate, trebuie pus accent pe două mari domenii ale culturii: **lectura și educația vizuală a copiilor și tinerilor.**

Promovarea bucuriei de a citi s-ar putea face prin proiecte în colaborare între școli, **biblioteca locală și cluburile de lectură.** La recomandarea membrilor clubului de lectură, biblioteca ar achiziționa titlurile propuse în copii suficiente, ca apoi membri clubului să le împrumute. Activitățile de grup pot include și vizionări de filme legate de lectură, de autor, documentare care sunt atractive și în pasul cu schimbările din domeniu. Exemplele de bună practică sunt metode de educație eficiente cu impact mare asupra grupurilor țintă.

Când vorbim de educația vizuală și formarea viitorilor consumatori de cultură, ne gândim la cursuri de fotografie de exemplu, cursuri de grafică publicitară care formează abilitățile tinerilor, stimulează creativitatea, gândirea critică, comunicare vizuală, design. Aproximarea tinerilor de domenii atractive, moderne utilizând tehnologii noi, deschid noi oportunități în viața lor.

5.3 Promovarea vieții sănătoase prin practicarea sporturilor de agrement

Sportul a devenit tot mai important în viața oamenilor fie că ei trăiesc în mediul urban sau rural. Astfel condițiile și oportunitățile de trai de la țară trebuie să se apropie de cele din oraș tocmai pentru a satisface nevoile noi apărute odată dezvoltarea societății, ca de ex: viață sănătoasă în școli și nu numai: sport, alimentație sănătoasă

Viața sportivă din mediul rural trebuie să se încline către susținerea sporturilor de agrement. Autoritățile județene împreună cu primăriile trebuie să-și asume un rol în susținerea vieții sportive de agrement pentru a facilita accesul populației la aceste activități. Asigurarea de infrastructură sportivă accesibilă pentru toți, organizarea și managementul infrastructurii existente contribuie la atractivitatea zonei unde se fac asemenea investiții.

Teritoriul vizat

Teritoriul aplicabil pentru programul de cultura și sport este teritoriul județului întreg.

Instituțiile culturale și de sport din cele 4 municipii sunt responsabile pentru sprijinirea activităților în zonele proprii.

Pentru fiecare zonă fără municipiu (altele decât cele de tip ZFU) se va angaja specialiști comun, la nivel de ADI/asociația, sau la alte instituții publice subordonate UAT.

Harta 27 - Harta zonelor indicând populația actuală pe zone

Sursa: INS Tempo, ©Planificatio 2020

Subprogramele culturii rurale, defalcată pe zone

	5.1. Promovarea tradițiilor	5.2. Educație culturală	5.3. Promovarea vieții sănătoase
Toplița	*	*	*
Corbu-Tulgheș	*	*	*
Remetea-Ditrău	*	*	*
Gheorgheni	*	*	*
Ținutul Sării	*	*	*
Zetea-Vârșag	*	*	*
Ciucul de Sus	*	*	*
Mihăileni-Racu	*	*	*
Ghimes	*	*	*
Cristur	*	*	*
Odorhei	*	*	*
Ciuc	*	*	*
Dârjlu-Ulieș	*	*	*
Merești-Ocland	*	*	*
Ciucul de Jos	*	*	*
Casin	*	*	*

Indicatori de monitorizare

	Proiecte	Rezultatul proiectelor
5.1. Promovarea tradițiilor	11	Crearea condițiilor necesare pentru promovarea dansului, cântecului și tradițiilor
5.2. Educație culturală	16	Promovarea educației vizuale și cluburilor de lectură
5.3. Promovarea vieții sănătoase	16	Sustinerea vieții sportive de agrement, facilitarea accesului populației la acest tip de activități

6. Combaterea sărăciei

Programul combaterea sărăciei este în corelare cu următoarele obiective specifice:

Logica obiectivelor specifice în cazul programului de agricultură

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Resurse naturale	Capital teritorial	Abordare treptată	Cunoștințe de vârf	Abordare ciclului de viața	Responsabilitate socială	Cooperare zonală	Centrată pe om
-	*	*	*	-	*	*	*

În ceea ce privește contextul European, acest program este în corelare cu patru obiective specifice: Promovarea prosperității rurale; Consolidarea lanțurilor de valori rurale; Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală; Stimularea cunoașterii și inovării. Obiectivul specific *Îmbunătățirea guvernancei rurale* necesită cooperare zonală.

Logica obiectivelor specifice în context European, pentru programul de agricultură

<i>Promovarea prosperității rurale</i>	*
<i>Consolidarea lanțurilor de valori rurale</i>	*
<i>Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală</i>	*
<i>Conservarea mediului rural</i>	-
<i>Gestionarea resurselor naturale</i>	+
<i>Încurajarea politicilor climatice</i>	+
<i>Stimularea cunoașterii și inovării</i>	*
<i>Îmbunătățirea guvernancei rurale</i>	<i>Prin cooperare zonală</i>
<i>Promovarea simplificării și a realizării politicilor</i>	n.a.
<i>Îmbunătățirea performanței și a responsabilității</i>	-

Subprograme

6.1 Igienă mentală, consiliere psihologică

Grup țintă: adulți. Consiliere psihopedagogică se va realiza pentru elevi în cadrul subprogramului after-school.

Necesită abordare teritorială, cooperare între UAT-uri din zona.

Proiecte distincte sunt interzise, cu excepție proiectelor de infrastructură necesare.

Srijinirea cooperării între actori în județ trebuie finanțată.

6.2 Igienă personală și planificare familială

Grupuri ținte:

- Adulți
- Adolescenți (fete) - separat
- Adolescenți (băieți) – separat

Se va organiza în fiecare localitate afectată (Index de sărăcie 1 și 2), în mod continuu – proiecte distincte sunt interzise, cu excepție proiectelor de infrastructură necesare:

Necesită abordare teritorială, prin cooperare zonală.

Sprrijinirea cooperării între actori în județ trebuie finanțată.

6.3 Program after-school (școală după școală)

În zonele cu Index de sărăcie 2 se va înființa în cadrul sistemului educațional câte o unitate de școală după școală. Se va realiza prin fonduri UE, naționale sau din bugetul local, în maxim 3 ani, cu autorizație de funcționare și program aprobat conform legii. Serviciile incluse sunt:

- Hrană (alimentație tip catering)
- Activități de educație fizică
- Sprrijinirea rezolvării temelor de acasă
- Servicii psihopedagogice
- Activități culturale
- Activități creative

6.4 Spații/case comunitare

Pentru comunități cu risc de sărăcie majore sunt propuse activități pilot de altfel în curs de realizare prin programul special pentru romei în zona Ciucul de Jos, derulat de Arhiepiscopia romano-catolică din Alba Iulia.

Propunem sprrijinirea programului zonal (de fapt derulat în 3 zone identificate în prezenta strategie) în următorii 2 ani, și în 2023 propunem elaborarea planurilor de acțiune la nivel zonal (zone afectate, rurale) prin preluarea experienței din proiectul pilot.

Necesită:

- Resurse umane (salarii, onorarii)
- Deplasări

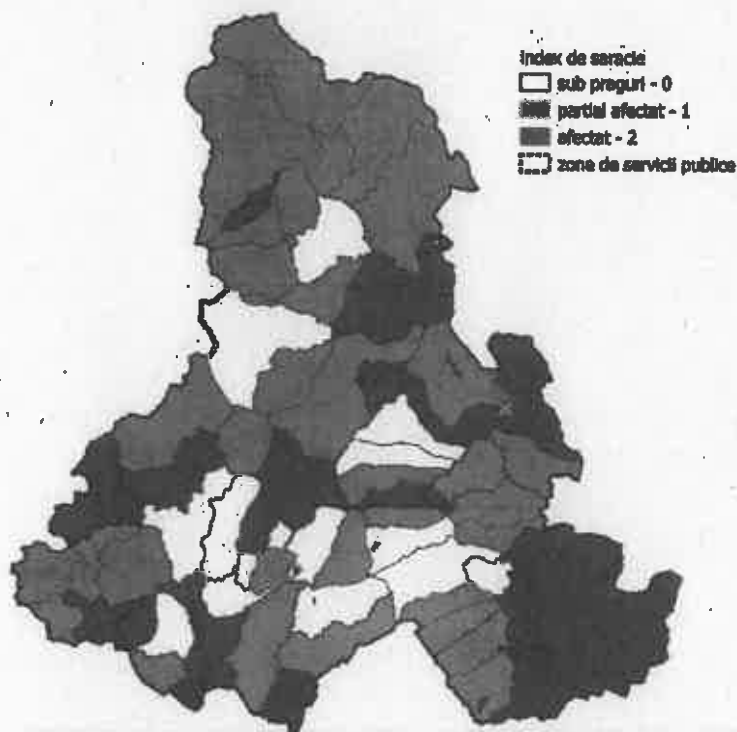
- Locații (în case/cămine culturale, sau prin construirea/reabilitare cu funcția nouă clădirilor necesare) – clădirile să nu fie situate în așezare (mahala sau "slum")
- Echipamente și instrumente necesare (IT, muzicale, etc., conform nevoilor locale)
- Fiecare locația trebuie dezvoltată după consultarea grupului ținta vizat

6.5 Bursa pentru elevi și studenți

Grup ținta: elevi 5-8, 9-12 (atât pentru liceu teoretic, cât și pentru liceu tehnologic), respectiv studenți înscriși la o facultate de agricultură, silvicultură, economie agrară, psihologie, teologie. Minim câte 3 persoane din fiecare categorie (câte min. 1 pe fiecare an de studii), în fiecare zona. Valorile propuse: clasele 5-8: 300 lei lunar, 9-12: 900 lei lunar, universitar: 2.000 lei lunar. Se aplică pentru fiecare an de studii.

Teritoriile vizate

Harta 28 - Harta zonelor indicând Indexul de sărăcie

Sursa: INS.Tempo, ©Planificația 2020

Zone prioritare sunt:

- Ciucul de Jos
- Merești-Ocland
- Cristur

- Dârjlu-Ulieș
- Ținutul Sărilor
- Zetea-Vârșag
- Racu-Mihăileni
- Casin
- Ghimeș

În celelalte zone soluții locale sunt oportune, ca de exemplu în Tomești, Voșlăbeni, Pôrumbeni, Ciucsângerogiu, Gheorgheni, Gălăuțaș.

Subprogramele combaterii sărăciei, defalcată pe zone

	6.1. Igienă mentală	6.2. Igienă personală	6.3. Școală după școală	6.4. Spații comunitare	6.5. Burse de talent
Toplița					*
Corbu-Tulgheș					*
Remetea-Ditrău					*
Gheorgheni			*		*
Ținutul Sărilor	*	*	*	*	*
Zetea-Vârșag	*	*		*	*
Ciucul de Sus					*
Mihăileni-Racu	*	*	*	*	*
Ghimeș	*	*	*	*	*
Cristur	*	*	*	*	*
Odorhei					*
Cluc					*
Dârjlu-Ulieș	*	*		*	*
Merești-Ocland	*	*	*	*	*
Ciucul de Jos	*	*	*	*	*
Casin	*	*	*	*	*

Indicatori de monitorizare

	<i>Proiecte</i>	<i>Rezultatul proiectelor</i>
6.1. <i>Igienă mentală</i>	9	Consiliere psihopedagogică în domeniul igienei mentale pentru adulți, în zonele defavorizate
6.2. <i>Igienă personală</i>	9	În zonele defavorizate vor fi organizate proiecte pentru igienă personală, planificare familială
6.3. <i>Școală după școală</i>	8	Înființarea programului școală după școală în zonele cu index de sărăcie 2
6.4. <i>Spații comunitare</i>	9	Proiecte pentru activități pilot pentru comunități cu risc de sărăcie majore
6.5. <i>Burse de talent</i>	48	Program de burse pentru elevi (clasele 5-8, 9-12) și studenți talentați

7. Atragerea tinerilor acasă

În prezent se simte impactul negativ al migrației transnaționale a tinerilor, astfel devine necesară dezvoltarea și implementarea unor inițiative care au scopul de a atrage tinerii acasă. În cazul acestui program este foarte important îmbucătățirea legăturii între persoanele plecate și localitatea natală; identificarea facilităților prin care se va convinge tinerii plecați în străinătate să se întoarcă în acasă, urmat de facilitarea încadrării celor plecați. Programul este în corelare cu următoarele obiective specifice ale strategiei de dezvoltare:

Logica obiectivelor specifice în cazul programului de agricultură

<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>	<i>IV</i>	<i>V</i>	<i>VI</i>	<i>VII</i>	<i>VIII</i>
<i>Resurse naturale</i>	<i>Capital teritorial</i>	<i>Abordare treptată</i>	<i>Cunoștințe de vârf</i>	<i>Abordare ciclului de viață</i>	<i>Responsabilitate socială</i>	<i>Cooperare zonală</i>	<i>Centrată pe om</i>
-	*	*	-	-	*	*	*

În ceea ce privește contextul European, acest program este în corelare cu trei obiective specifice, și anume: Promovarea prosperității rurale; Consolidarea lanțurilor de valori rurale; Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală. Pentru un rezultat mai bun, obiectivul specific *Îmbunătățirea guvernăntei rurale* necesită cooperare zonală.

Logica obiectivelor specifice în context European, pentru programul de agricultură.

<i>Promovarea prosperității rurale</i>	*
<i>Consolidarea lanțurilor de valori rurale</i>	*
<i>Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală</i>	*
<i>Conservarea mediului rural</i>	-
<i>Gestionarea resurselor naturale</i>	-
<i>Încurajarea politicilor climatice</i>	-
<i>Stimularea cunoașterii și inovării</i>	-
<i>Îmbunătățirea guvernăntei rurale</i>	Prin cooperare zonală
<i>Promovarea simplificării și a realizării politicilor</i>	n.a.

Subprograme:

- 7.1 Servicii administrative:** sprijin în rezolvarea dificultăților administrative prin instrumente digitale
- 7.2 Cooperare:** facilitarea cooperării între tinerii plecați și instituții locale
- 7.3 Platforma online:**
Crearea unui forum pentru întrebări administrative (atât la nivel local, cât și la alte niveluri), cu oportunitatea de a obține răspuns de la specialiștii domeniului.
Acces la informare privind: administrarea documentelor oficiale; servicii locale, medicale, publice, educaționale și de specialitate.
- 7.4 Consiliere financiară:** facilități necesare la restabilirea în localitatea natală.
- 7.5 Proiecte tehnice gratuite pentru case tradiționale de tip:** sprijin administrativ și tehnic, servicii de consultanță în elaborarea unui plan de construcții, respectiv acces la planuri tip.
Informare despre cele mai importante informații din domeniul construcției și piața imobiliară

Subprogramele atragerii tinerilor acasă, defalcată pe zone

	7.1. Servicii administrative	7.2. Cooperare	7.3. Platformă online	7.4. Consiliere financiară	7.5. Proiecte tehnice gratuite pentru case tradiționale de tip
Toplița	*	*	*	*	*
Corbu-Tuigheș	*	*	*	*	*
Remetea-Ditrău	*	*	*	*	*
Gheorgheni	*	*	*	*	*
Ținutul Sării	*	*	*	*	*
Zetea-Vârșag	*	*	*	*	*
Clucul de Sus	*	*	*	*	*
Mihăileni-Rădăuți	*	*	*	*	*
Ghimes	*	*	*	*	*
Cristur	*	*	*	*	*
Odorhei	*	*	*	*	*
Cluc	*	*	*	*	*
Dârjiu-Ulieș	*	*	*	*	*
Merești-Ocoland	*	*	*	*	*
Clucul de Jos	*	*	*	*	*

Indicatori de monitorizare

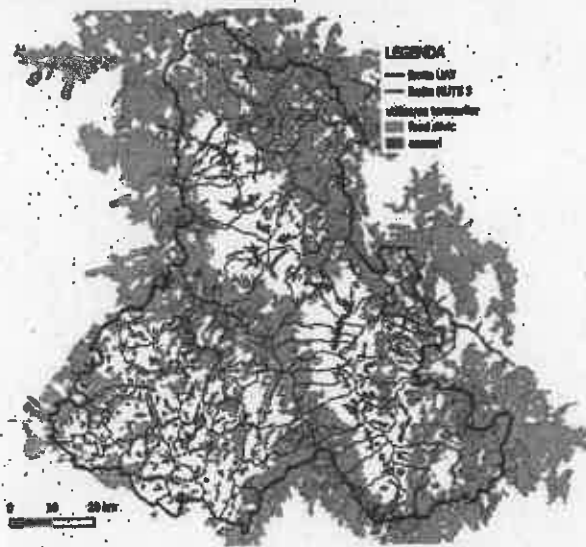
	Proiecte	Rezultatul proiectelor
7.1. Servicii administrative	16	Rezolvarea dificultăților administrative cu ajutorul instrumentelor digitale
7.2. Cooperare	16	Cooperare între tineri și instituțiile locale, în fiecare zonă
7.3. Platformă online	5	Un forum pentru întrebări administrative, cu oportunitate de răspuns de la specialiștii domeniului
7.4. Consiliere financiară	11	Facilități pentru restabilirea în localitatea natală
7.5. Proiecte tehnice gratuite pentru case tradiționale de tip	18	Acces la planuri tip, informații din domeniul construcției și piața imobiliară

8. Pădurile cu rol multifuncțional

Logica obiectivelor specifice în cazul programului de păduri cu rol multifuncțional

	I Resurse naturale	II Capital teritorial	III Abordare treptată	IV Cunoștințe de vârf	V Abordare ciclului de viață	VI Responsabilitate socială	VII Cooperare zonală	VIII Centrată pe om
5 Fond silvic	*	*	*	*	*	*	*	*

Harta 29 - Fondul silvic al Județului Harghita

Sursa: INS Tempo, ©Planificatio 2020

Logica obiectivelor specifice în context European, pentru programul de păduri cu rol multifuncțional

	Promovarea prosperității rurale	Consolidarea lanțurilor de valori rurale	Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală	Conservarea mediului rural	Gestionarea resurselor naturale	Încurajarea politicilor climatice	Stimularea cunoașterii și inovării	Îmbunătățirea guvernării rurale	Promovarea simplificării și a realizării politicilor	Îmbunătățirea performanței și a responsabilității
5 Fond silvic	*	*	*	*	*	*	*	prin cooperare zonală	n.a.	*

Subprograme:

8.1 Gestionarea durabilă a pădurilor

O mare suprafață, aproximativ 34%, din teritoriul Județului Harghita este acoperită de păduri. Conservarea biodiversității acestor ecosisteme forestiere implică măsuri de gestionare care promovează regenerarea naturală a speciilor din tipul natural fundamental de pădure și prin conservarea pădurilor. Specialiștii consideră că în ultimii ani se observă o gestionare mult mai atentă a fondului forestier, însă atenție trebuie acordată și întreținerii drumurilor forestiere și curățarea terenurilor după exploatare.

8.2 Inovare în prelucrarea lemnului

Una din activitățile economice principale din județ este prelucrarea lemnului. Majoritatea firmelor din domeniu erau fabrici de cherestea sau elemente prefabricate pentru case din lemn. Pentru creșterea competitivității firmelor de prelucrare a lemnului este nevoie de inovare în producție, găsirea de noi piețe de desfacere, oportunități de export bazate pe obiceiurile și nevoile consumatorilor. Inițiative inovatoare există în județ, fabricarea de jucării din lemn, casele mobile sau mobilă unicat din lemn nu mai sunt necunoscute în acest domeniu.

Conștientizarea întreprinzătorilor asupra importanței valorii adăugate cât mai mari la produsul finit, respectiv stimularea și sprijinul ideilor inovatoare sunt factori cheie în dezvoltarea acestui sector cheie în economia județului.

8.3 Valorificarea produselor forestiere nelemnoase

Crearea unui sistem cu reguli bine stabilite în ceea ce privește culegerea fructelor de pădure și a ciupercilor, colectarea acestora sau prelucrarea lor este un mod de a utiliza resursele naturale proprii în beneficiul comunității locale contribuind la dezvoltare economică locală. Încurajarea formelor de asociere pentru prelucrarea fructelor și ciupercilor, vânzarea acestor produse pe piețele locale, crearea de firme de economie socială vor contribui la scurtarea lanțului alimentar și aprovizionarea populației cu produse locale sănătoase.

8.4 Pădure ca infrastructura verde – loc de recreere, activități de turism, loc pentru educație ecologică

Din punct de vedere socio-economic, exploatarea pădurii generează resurse. În afara resurselor lemnoase, pădurea generează și resurse nelemnoase (fructe de pădure, ciuperci, plante medicinale) și servicii (turism, vânătoare).

Amenajarea de trasee turistice, trasee pentru bicicletă, locuri de campare, amplasare de panouri informativ-educative și a toaleteor ecologice sunt câteva atribuții care pot contribui la dezvoltarea economică a zonelor rurale prin servicii generatoare de venit, în zonele cu păduri extinse (vezi harta).

Subprogramele pădurii cu rol multifuncțional, defalcată pe zone

	8.1. Gestionarea durabilă	8.2. Inovare în prelucrarea lemnului	8.3. Valorificarea produselor forestiere nelemnoase	8.4. Pădure ca infrastructură verde
Toplița	*	*	*	*
Corbu-Tulgheș	*	*	*	*
Remetea-Ditrău		*	*	*
Gheorgheți		*	*	*
Ținutul Sării			*	*
Zetea-Vârșag	*	*	*	*
Ciucul de Sus			*	*
Mihăileni-Racu			*	*
Ghimes	*		*	*
Cristur			*	*
Odorhei		*	*	*
Ciuc			*	*
Dârjiu-Ulieș			*	*
Merești-Ocland	*		*	*
Ciucul de Jos			*	*
Casin	*		*	*

Indicatori de monitorizare

	Proiecte	Rezultatul proiectelor
8.1. Gestionarea durabilă	5	Participarea proprietarilor în promovarea gestionării durabile a fondului forestier
8.2. Inovare în prelucrarea lemnului	10	Firme care vor participa în activități de inovare în prelucrarea lemnului
8.3. Valorificarea produselor forestiere nelemnoase	16	În fiecare zonă un punct de colectare și prelucrare
8.4. Pădure ca infrastructură verde	20	Infrastructură verde: trasee ciclism, poteci, refugiu, adăposturi și drumuri forestiere modernizate

Guvernanța strategiei: responsabilități și monitorizare

Actori identificați în contextul guvernanței:

- Nivel județean
 - CJ Harghita
 - DGDR DADR Harghita
 - Direcția pentru Agricultură Județeană Harghita
 - AFIR
 - APIA
 - DSVSA
 - DSP
 - IȘJ
 - Centrul Cultural Județean Harghita
 - CAS
 - DGASPC
 - Asociații de fermieri (cu activitate de consiliere)
 - Caritas, Diakonia
- Nivel zonal
 - ADI-uri (utilități publice)
 - ADI-uri tematice (de ex. ADI Harghita, pentru dezvoltare rurală, investiții teritoriale integrate, etc.)
 - ADI-uri și asociații "microregionale"
 - ADI-uri metropolitane în cazul ZFU
 - ADI-uri sau alte forme de cooperare pentru zone de servicii publice identificate prin prezenta strategie
 - Arhiepiscopia din Alba Iulia pentru combaterea sărăciei
- Nivel local
 - CL din UAT
 - Primăria
 - Școala
 - Composesorat
 - Casa de cultură
 - Unități de cult
 - Forme asociative (fermieri)

Tabel 6 - Implicarea partenerilor județene în aplicarea strategiei

	CI Harghita	DGDR DADR Harghita	AFIR	APIA	DSVA	DSP	ISJ	Centrul Cultural Judetean Harghita	CAS	DGASPC	Asociații de fermieri (cu Camera agricola	Caritas, Diakonia
1 Agricultură	*			*	*							
2 Industrializare rurală	*		*									
3 Servicii pentru populație și firme	*		*									
4 Servicii publice	*		*									
5 Fond silvic	*		*									
6 Combaterea sărăciei	*											
7 Cultură și sport	*											
8 Atractivitatea zonelor rurale	*	*										

Tabel 7 - Implicarea partenerilor zonale în aplicarea strategiei

	CJ Harghita (rol de coordonare)	ADI-uri tematice	ADI-uri (utilități publice)	ADI-uri și asociații "microregionale"	ADI-uri metropolitane în cazul ZFU	Arhiepiscopia din Alba Iulia pentru combaterea sărăciei	ADI-uri sau alte forme de cooperare pentru zone de servicii publice identificate prin prezenta strategiei
1	*	*	*	*	*	*	*
2	*	*	*	*	*	*	*
3	*	*	*	*	*	*	*
4	*	*	*	*	*	*	*
5	*	*	*	*	*	*	*
6	*	*	*	*	*	*	*
7	*	*	*	*	*	*	*
8	*	*	*	*	*	*	*

Tabel 8 - Implicarea partenerilor locale în aplicarea strategiei

	CJ Harghita (rol de coordonare)	ADI-uri tematice	ADI-uri (utilități publice)	ADI-uri și asociații "microregionale"	ADI-uri metropolitane în cazul ZFU	Arhiepiscopia din Alba Iulia pentru combaterea sărăciei	ADI-uri sau alte forme de cooperare pentru zone de servicii publice identificate prin prezenta strategiei
1 Agricultură	*	*	*	*	*	*	*
2 Industrializare rurală	*	*	*	*	*	*	*
3 Servicii pentru populație și firme	*	*	*	*	*	*	*
4 Servicii publice	*	*	*	*	*	*	*
5 Fond silvic	*	*	*	*	*	*	*
6 Combaterea sărăciei	*	*	*	*	*	*	*
7 Cultură și sport	*	*	*	*	*	*	*
8 Atractivitatea zonelor rurale	*	*	*	*	*	*	*

	CI Harghita (rol de coordonare)	CL din UAT	Primăria	Școala	Composoriat	Casa de cultură	Unități de cult	Forme asociative (fermier)
1 Agricultură	*	*	*		*			*
2 Industrializare rurală	*	*	*	*	*			*
3 Servicii pentru populație și firme	*	*	*	*	*	*	*	*
4 Servicii publice	*	*	*		*			*
5 Fond silvic	*	*	*	*	*	*	*	*
6 Combaterea sărăciei	*	*	*	*	*	*	*	*
7 Cultură și sport	*	*	*	*	*	*	*	*
8 Atractivitatea zonelor rurale	*	*	*	*	*	*	*	*

Indicatori de monitorizare

	Proiecte	Rezultatul proiectelor
1.1. Mediu de afaceri rural	11	Aducerea condițiilor de la oraș la sat, sprijinirea mediului de afaceri rural
1.2. Inovare și transfer de cunoștință	11	Sprijin pentru înființarea și lansarea modelului de ferme cu tehnologi și soluții inovatoare
1.3. Cooperare locală și zonală	16	Consolidarea cooperărilor existente și crearea noi cooperări
1.4. Promovarea produselor locale	6	Urmarea abordări treptate: produse locale, produse sănătoase, produse ecologice
1.5. Crearea fondului de domenii agrare județene	11	Reluarea activităților pe terenurile agricole neutilizate în zonele rurale
2.1. Consiliere, formare profesională și asistență pentru afaceri	16	Câte un birou zonal pentru consultanță în afaceri și management
2.2. Comunicare și acces internet	16	Digitalizarea serviciilor și creșterea accesibilității la mediul online în fiecare zonă
2.3. Servicii financiare și de consiliere	11	Acces la servicii financiare multiple în zone rurale
2.4. Servicii de înfrumusețare, sănătate și sport	48	Înființarea și sprijinirea firmelor în acest domeniu
2.5. Servicii de consultanță privind gestionarea proiectelor	11	Servicii de consultanță pentru proiecte micro (sub 100.000 euro)
3.1. Sănătate	16	Înființarea/modernizarea caselor de sănătate și dispensarele umane, în fiecare zonă
3.2. Educație	32	Digitalizarea sistemului educațional în fiecare zonă
3.3. Creșe și grădinițe	11	Înființarea/modernizarea creșelor și grădinițelor cu program prelungit în zone rurale
3.4. Mobilitate zonală	11	Sistem integrat de mobilitate (infrastructura de ciclism, stații de autobuz, creșterea siguranței pietonale)
3.5. Utilități	16	Sistem de epurarea apelor uzate în localități periferice și turistice
4.1. Parcuri industriale	5	Parcuri industriale în zone mai îndepărtate de aglomerația urbană
4.2. Un mediu de afaceri prietenos	16	Cluburi antreprenoriale în fiecare zonă, promovarea cooperării, centru de incubare zonală
4.3. Educație antreprenorială	11	Un program aprobat în domeniul educației antreprenoriale în zonele rurale
5.1. Promovarea tradițiilor	11	Crearea condițiilor necesare pentru promovarea dansului, cântecului și tradițiilor
5.2. Educație culturală	16	Promovarea educației vizuale și cluburilor de lectură
5.3. Promovarea vieții sănătoase	16	Susținerea vieții sportive de agrement, facilitarea accesului populației la acest tip de activități
6.1. Igienă mentală	9	Consiliere psihopedagogică în domeniul igienei mentale pentru adulți, în zonele defavorizate
6.2. Igienă personală	9	În zonele defavorizate vor fi organizate proiecte pentru igienă personală, planificare familială
6.3. Școală după școală	8	Înființarea programului școală după școală în zonele cu index de sărăcie 2
6.4. Spații comunitare	9	Proiecte pentru activități pilot pentru comunități cu risc de sărăcie majore
6.5. Burse de talent	48	Program de burse pentru elevi (clasele 5-8, 9-12) și studenți talentați
7.1. Servicii administrative	16	Rezolvarea dificultăților administrative cu ajutorul instrumentelor digitale
7.2. Cooperare	16	Cooperare între tineri și instituțiile locale, în fiecare zonă

7.3. Platformă online	5	Un forum pentru întrebări administrative, cu oportunitate de răspuns de la specialiștii domeniului
7.4. Consiliere financiară	11	Facilități pentru restabilirea în localitatea natală
7.5. Proiecte tehnice gratuite pentru case tradiționale de tip	16	Acces la planul tip, informații din domeniul construcției și piața imobiliară
8.1. Gestionarea durabilă	5	Participarea proprietarilor în promovarea gestionării durabile a fondului forestier
8.2. Inovare în prelucrarea lemnului	10	Firme care vor participa în activități de inovare în prelucrarea lemnului
8.3. Valorificarea produselor forestiere nelemnoase	16	În fiecare zonă un punct de colectare și prelucrare
8.4. Pădure ca infrastructură verde	20	Infrastructură verde: trasee ciclism, poteci, refugiu, adăposturi și drumuri forestiere modernizate

UAT Județul Harghita are rol coordonator în acest sens.

În fiecare zonă se va înființa câte un parteneriat în forma de ADI sau asociația.

Fiecare zonă va elabora planul de acțiune proprie în 6 luni din data aprobării strategiei.

Zonele periferice (cu populația scăzută sau nu), sunt desemnate ca zone de dezvoltare cu zona de influență interjudețeană, adică trebuie analizate nevoile localnicilor din comunele și orașele din județele învecinate.

Propunem reorganizarea zonelor DLRC/LEADER astfel încât teritoriile acoperite de GAL-uri să fie formate din unul sau mai maxim 3 teritorii identificate prin prezenta strategie.